แผนการใช้ที่ดิน
ตำบลเสอเพลอ

กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน สถานีพัฒนาที่ดินอุดรธานี

กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

กันยายน 2564

คำนำ

“แนวทางการจัดทำแผนการใช้ที่ดินตำบล” ฉบับนี้ได้ยึดหลักการของ UNEP and FAO ที่กำหนดไว้ในเอกสารชื่อ “Negotiating a Sustainable Future for Land” ซึ่งมีขั้นตอนในการกำหนดทางเลือกในการใช้ที่ดิน ดังนี้

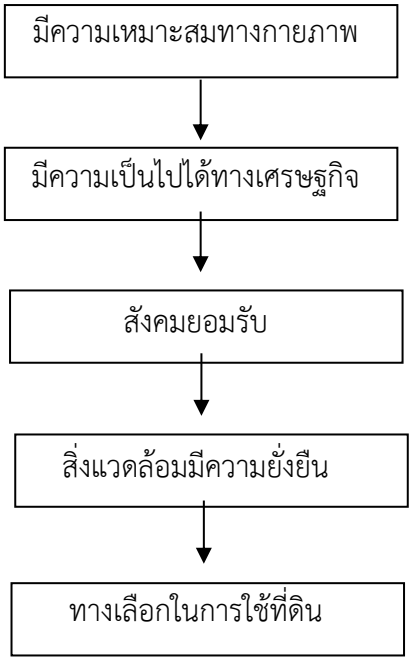

หลักการดังกล่าวได้นำมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับสถานภาพของประเทศไทย ร่วมกับวิธีการต่างๆ ที่จำเป็นอีกหลายด้าน เช่น Participatory Rural Appraisal (PRA) การประเมินคุณภาพที่ดิน ฯลฯ ซึ่งได้ปรากฏอยู่ในแนวทางการวางแผนการใช้ที่ดินตำบล ฉบับนี้

คณะผู้จัดทำ
กันยายน
25624

สารบาญ

	หน้า
บทที่ 1 บทนำ	**1-1**
1.1 หลักการและเหตุผล	1-1
1.2 วัตถุประสงค์	1-1
1.3 ระยะเวลาและสถานที่ดำเนินงาน	1-1
1.4 ขั้นตอนการดำเนินงาน	1-1
1.5 นิยามศัพท์	1-2
1.6 คำสำคัญ	1-4
บทที่ 2 ข้อมูลทั่วไป	**2-1**
2.1 ที่ตั้งและอาณาเขต	2-1
2.2 การแบ่งส่วนการปกครอง	2-1
2.3 ประวัติและเอกลักษณ์ความเป็นมาของหมู่บ้าน/การตั้งถิ่นฐาน	2-3
2.4 สภาพภูมิประเทศ	2-4
2.5 สภาพภูมิอากาศ	2-4
2.6 สภาพการใช้ที่ดินในปัจจุบัน	2-7
2.7 สภาพเศรษฐกิจและสังคม	2-10
บทที่ 3 ทรัพยากรธรรมชาติในตำบลเสอเพลอ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี	**3-1**
3.1 ทรัพยากรป่าไม้	3-1
3.2 ทรัพยากรน้ำ	3-1
3.3 ทรัพยากรดิน	3-6
บทที่ 4 กระบวนการมีส่วนรวมของชุมชน	**4-1**
4.1 หลักการ	4-1
4.2 การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA)	4-1
4.3 รูปแบบการปลูกพืชในปัจจุบัน	4-6
บทที่ 5 การประเมินคุณภาพที่ดิน	**5-1**
5.1 ทรัพยากรดิน	5-1
5.2 ประเภทการใช้ที่ดิน	5-1
5.3 ผลการประเมินคุณภาพที่ดิน	5-1
บทที่ 6 แผนการใช้ที่ดิน	**6-1**
6.1 ปรัชญาในการจัดทำแผนการใช้ที่ดินตำบล	6-1

สารบาญ

หน้า

6.2 นโยบายแห่งรัฐ ในการกำหนดแผนการใช้ที่ดินตำบลเสอเพลอ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี 6-1

6.3 แผนการใช้ที่ดิน 6-3

6.4 ระบบการปลูกพืชตามแผนการใช้ที่ดิน 6-19

6.5 การจัดการความเสี่ยง (Risk management) 6-20

บทที่ 7 การขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดินตำบลเสอเพลอ อำเภอกุมภวาปี 7-1

7.1 ขั้นตอนการดำเนินงาน 7-1

7.2 ตัวชี้วัด 7-1

เอกสารอ้างอิง

ภาคผนวกที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับต้นทุนและผลตอบแทนพืชชนิดต่างๆ ผ 1-1

สารบาญตาราง

หน้า

ตารางที่ 2-1 สถิติภูมิอากาศ ณ สถานีตรวจอากาศ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี (ปี พ.ศ.2559-2562) 2-8
ตารางที่ 2-2 สภาพการใช้ที่ดินตำบลเสอเพลอ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี 2-11
ตารางที่ 2-3 จำนวนประชากรและครัวเรือนในพื้นที่ตำบลเสอเพลอ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี ปี 2562 2-14
ตารางที่ 2-4 จำนวนประชากรในพื้นที่ตำบลเสอเพลอ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี ปี 2562 2-15
ตารางที่ 2-5 รายได้หลัก รายได้รอง และรายได้อื่น ๆ ตำบลเสอเพลอ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี ปี 2562 2-20
ตารางที่ 2-6 รายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือน รายได้เฉลี่ยต่อคน รายจ่ายเฉลี่ยต่อครัวเรือน และรายจ่ายเฉลี่ยต่อคน ตำบลเสอเพลอ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี ปี 2562 2-21
ตารางที่ 2-7 ต้นทุน ผลตอบแทน การผลิตพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ ในพื้นที่ตำบลเสอเพลอ ปี 2561 2-22
ตารางที่ 3-1 ทรัพยากรน้ำในตำบลเสอเพลอ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี 3-2
ตารางที่ 3-2 คุณภาพและอัตราการให้น้ำของน้ำใต้ดิน ตำบลเสอเพลอ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี 3-3
ตารางที่ 3-3 หน่วยแผนที่ดิน ตำบลเสอเพลอ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี 3-9
ตารางที่ 3-4 สมบัติดิน ตำบลเสอเพลอ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี 3-10
ตารางที่ 5-1 ชั้นความเหมาะสมทางกายภาพของดิน ตำบลเสอเพลอ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี 5-10
ตารางที่ 6-1 นโยบายแห่งรัฐที่เกี่ยวข้องกับแผนการใช้ที่ดิน ตำบลเสอเพลอ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี 6-1
ตารางที่ 6-2 เขตการใช้ที่ดิน 6-6
ตารางที่ 6-3 ตัวอย่างการเปรียบเทียบระบบการปลูกพืชก่อนและหลังมีแผนการใช้ที่ดิน 6-13
ตารางที่ 7-1 กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินในเขตการใช้ที่ดินที่จะดำเนินการในปีงบประมาณ 2565 7-2
ตารางที่ 7-2 สรุปกิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินและหน่วยงานที่สนับสนุนในเขตการใช้ที่ดิน 7-3
ตารางที่ 7-3 เป้าหมายการดำเนินงาน และงบประมาณโครงการนำร่อง ตำบลเสอเพลอ อำเภอกุมภวาปี แผน 4 ปี (ปี 2565-2568) หน่วยงานสถานีพัฒนาที่ดินอุดรธานี 7-4

สารบาญรูป

		หน้า
รูปที่ 2-1	ขอบเขตการปกครองตำบลเสอเพลอ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี	2-2
รูปที่ 2-2	สภาพภูมิประเทศตำบลเสอเพลอ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี	2-4
รูปที่ 2-3	ความลาดชัน ตำบลเสอเพลอ อำเภอกุมภวาปี จังหวดอุดรธานี	2-5
รูปที่ 2-4	เส้นชั้นน้ำฝนในคาบ 30 ปี (พ.ศ.2531-2560) ตำบลเสอเพลอ จังหวัดอุดรธานี	2-9
รูปที่ 2-5	ศักย์การคายระเหยน้ำ (มม.)	2-10
รูปที่ 2-6	สภาพการใช้ที่ดินตำบลเสอเพลอ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี	2-13
รูปที่ 2-7	สัดส่วนครัวเรือนเกษตร ตำบลเสอเพลอ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี	2-16
รูปที่ 3-1	อุทกธรณีวิทยา	3-4
รูปที่ 3-2	อัตราการให้น้ำของหินอุ้ม	3-5
รูปที่ 3-3	ภูมิประเทศและขุดดิน ตำบลเสอเพลอ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี	3-8
รูปที่ 3-4	ทรัพยากรดิน ตำบลเสอเพลอ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี	3-11
รูปที่ 4-1	ตัวอย่างการวิเคราะห์สถานการณ์โดยระบบ DPSIR ของตำบลเสอเพลอ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี	4-5
รูปที่ 4-2	ระบบการปลูกพืช ตำบลเสอเพลอ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี	4-6
รูปที่ 4-3	ที่ตั้งบ่อน้ำในไร่นาที่ดำเนินการก่อสร้างโดยกรมพัฒนาที่ดิน	4-7
รูปที่ 6-1	เขตการใช้ที่ดินตำบลเสอเพลอ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี	6-18
รูปที่ 6-2	ระบบการปลูกพืชตามแผนการใช้ที่ดิน	6-19

บทที่ 1
บทนำ

1.1 หลักการและเหตุผล

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 72(1) ได้มีการบัญญัติให้มีการวางแผนการใช้ที่ดินของประเทศให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และศักยภาพของที่ดินตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน ต่อมาได้มีประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง การประกาศแผนการปฏิรูปประเทศ ลงวันที่ 6 เมษายน 2561 มีแผนการปฏิรูปด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งกำหนดให้มีการจัดทำแผนการใช้ที่ดินของชาติทั้งระบบให้สอดคล้องและเหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่และการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ปรับปรุงแผนการใช้ที่ดินตำบลจำนวน 7,225 ตำบลให้แล้วเสร็จภายในปี 2565 ตลอดจนนำแผนการใช้ที่ดินตำบลไปสู่การปฏิบัติเพื่อเป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 และประกาศสำนักนายกรัฐมนตรีเรื่องการประกาศแผนปฏิรูปประเทศดังกล่าวข้างต้น สถานีพัฒนาที่ดินจังหวัดร้อยเอ็ด จึงได้จัดทำแผนการใช้ที่ดินตำบลเสอเพลอ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี ขึ้น

1.2 วัตถุประสงค์

เพื่อให้การใช้ที่ดินในตำบลเสอเพลอ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี มีผลตอบแทนสูงสุดต่อหน่วยเนื้อที่และเป็นไปอย่างยั่งยืน

1.3 ระยะเวลาและสถานที่ดำเนินงาน

1.3.1 ระยะเวลา 1 ตุลาคม 2563 – 30 กันยายน 2564

1.3.2 สถานที่ ตำบลเสอเพลอ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี

1.4 ขั้นตอนการดำเนินงาน

1.4.1 ทบทวนเอกสารเพื่อรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ และข้อมูลทุติยภูมิที่จะนำมาวิเคราะห์และใช้ในการกำหนดเขตการใช้ที่ดิน ดังนี้

(1) ด้านกายภาพ ได้แก่ ทรัพยากรดิน ทรัพยากรน้ำ ทรัพยากรป่าไม้ ภูมิอากาศ สภาพการใช้ที่ดิน ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ ภัยธรรมชาติ ฯลฯ

(2) ด้านเศรษฐกิจสังคม ได้แก่ การถือครองที่ดิน การใช้ที่ดิน พืชหลักหรือพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ เพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจในการกำหนดเขตการใช้ที่ดิน ตลาดสินค้าเกษตร รายได้รายจ่าย ประชากร โครงสร้างประชากร การศึกษา ฯลฯ

(3) นโยบาย ยุทธศาสตร์ แผนปฏิรูปประเทศ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ แผนพัฒนาเขตเศรษฐกิจชายแดน แผนพัฒนากลุ่มจังหวัด แผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนา 3 ปี ของเทศบาลตำบลหรือแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล (ที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ดำเนินการ)

1.4.2 จัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal : PRA) เพื่อรับฟังความคิดเห็น ประเด็นปัญหา ความต้องการ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเกษตรกรในตำบล

1.4.3 ประเมินคุณภาพที่ดิน

1.4.4 สังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการจัดทำ PRA ร่วมกับสภาพการใช้ที่ดิน การถือครองที่ดินรายแปลงจากแผนที่สำมะโนที่ดิน หรือ แผนที่ภาษีที่ดินในปัจจุบัน ผลจากการประเมินคุณภาพที่ดิน และ ***กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดิน*** (ตามอำนาจหน้าที่ของกรมฯ)

1.4.5 สำรวจข้อมูลทั้ง กายภาพ เศรษฐกิจและสังคม ในพื้นที่ตำบลที่ดำเนินการเพิ่มเติมตามประเด็นปัญหาและความต้องการจาก PRA ให้ละเอียดยิ่งขึ้น โดยการสัมภาษณ์เกษตรกรเป็นรายบุคคล

1.4.6 กำหนด (ร่าง) แผนการใช้ที่ดินตำบล

1.4.7 รับฟังความเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อร่างแผนการใช้ที่ดิน

1.4.8 ปรับปรุงแผนการใช้ที่ดิน

1.4.9 นำแผนการใช้ที่ดินไปสู่การปฏิบัติ เป้าหมายที่สำคัญ คือ

(1) การที่สภาตำบล หรือ สภาเทศบาลนำแผนการใช้ที่ดินที่มีกิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินเข้าไปบรรจุในแผน 3 ปี โดยสภาเทศบาล หรือ สภาตำบล มีมติรับรอง ซึ่งอาจมีการตั้งงบของเทศบาลหรือองค์การบริหารส่วนตำบลดำเนินการ เช่น งบซื้อเมล็ดพันธุ์พืชคลุมดิน ซึ่งปลูกโดยเกษตรกรในพื้นที่ตำบลนั้น เป็นต้น

(2) กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินตามอำนาจหน้าที่ที่ระบุไว้ในกฎหมาย (มาตรา 16 แห่งพระราชบัญญัติพัฒนาที่ดิน พ.ศ. 2551) มีการปฏิบัติในเขตการใช้ที่ดินที่กำหนดในแผนการใช้ที่ดินเขตต่างๆ โดยมีงบประมาณดำเนินการในแต่ละปี

(3) กิจกรรมของส่วนราชการต่างๆ ที่จะสนับสนุนความต้องการของเกษตรกรและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น การผลิตพันธุ์ข้าว การขุดเจาะบ่อบาดาล เป็นต้น

1.5 นิยามศัพท์

1.5.1 ที่ดิน (Land)

“ที่ดิน” หมายความว่า พื้นที่ดินทั่วไปและให้หมายความรวมถึง ภูเขา ห้วย หนอง คลอง บึง บางลำน้ำ ทะเลสาบ เกาะ และที่ชายทะเลด้วย (มาตรา 4 ประมวลกฎหมายที่ดิน)

“ที่ดิน” ในทางวิชาการด้านทรัพยากรที่ดิน หมายถึง “ชีวมณฑลบนพื้นผิวโลก ประกอบด้วย ชั้นบรรยากาศ ชั้นดิน ชั้นหิน ลักษณะความลาดเทของพื้นที่ ลักษณะทางอุทกศาสตร์ พืช สัตว์ และผลที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์ทั้งในอดีตและปัจจุบัน” (FAO, 1993)

“ที่ดิน” หมายถึง พื้นที่หนึ่งๆ ที่อยู่บนผิวของของโลก ประกอบด้วยลักษณะที่สำคัญ คือ สภาพแวดล้อมทั้งทางกายภาพและชีวภาพซึ่งมีอิทธิผลต่อการใช้ประโยชน์ที่ดิน ดังนั้นที่ดินจึงไม่ได้หมายถึงดินเพียงอย่างเดียวแต่จะหมายรวมถึงลักษณะภูมิสัณฐาน (landforms) ภูมิอากาศ (climate) อุทกวิยา (hydrology) พืชพรรณ (vegetation) และสัตว์ (fauna) ซึ่งการปรับปรุงที่ดิน (land improvement) ได้แก่ การทำขั้นบันไดและการระบายน้ำ เป็นต้น (FAO, 1993)

1.5.2 ดิน (Soil)

“ดิน” หมายความรวมถึง หิน กรวด ทราย แร่ธาตุ น้ำ และอินทรียวัตถุต่างๆ ที่เจือปนกับเนื้อดินด้วย (มาตรา 4 พระราชบัญญัติพัฒนาที่ดิน พ.ศ. 2551)

“ดิน” ในทางวิชาการด้านทรัพยากรที่ดิน หมายถึงเทหวัตถุธรรมชาติ ซึ่งเกิดขึ้นบนพื้นผิวโลกเป็นวัตถุที่ค้ำจุนการเจริญเติบโต และการทรงตัวของต้นไม้ ประกอบด้วยแร่ธาตุ และอินทรียวัตถุต่างๆ มีลักษณะชั้นแตกต่างกัน แต่ละชั้นที่อยู่ต่อเนื่องกันจะมีแนวสัมพันธ์ซึ่งกันและกันตามขบวนการกำเนิดดิน ที่เป็นผลสืบเนื่องมาจากการะกระทำร่วมกันของภูมิอากาศ พืชพรรณ วัตถุต้นกำเนิดดิน ระยะเวลา และความต่างระดับของพื้นที่ในบริเวณนั้น (FAO 1974: 39-40)

“ดิน” อินทรียวัตถุและอนินทรียวัตถุที่ไม่จับตัวแข็งเป็นหินซึ่งปกคลุมพื้นผิวโลก ซึ่งเป็นผลมาจากปัจจัยด้านการกำเนิดและสภาพแวดล้อม ได้แก่ ภูมิอากาศ สิ่งมีชีวิต (พืชและสัตว์) สภาพภูมิประเทศ วัตถุต้นกำเนิด และระยะเวลา ความเหมาะสมต่อการผลิตพืชของดินแตกต่างกันเนื่องมาจากลักษณะและสมบัติทางกายภาพ เคมี ชีวภาพ และสัณฐาน (คณะกรรมการจัดทำปทานุกรมปฐพีวิทยา, 2551)

1.5.3 การใช้ที่ดิน

“การใช้ที่ดิน” หมายถึง การจัดการที่ดินตามที่มนุษย์ต้องการ ซึ่งรวมทั้งการใช้ที่ดินในชนบท เขตชานเมือง และเขตอุตสาหกรรม เป็นต้น (FAO, 1993)

“การใช้ที่ดิน” หมายถึง ผลของความพยายามของมนุษย์ ในการดำเนินการเปลี่ยนแปลงลักษณะทางกายภาพพื้นที่ของทรัพยากรที่มีอยู่ เพื่อสนองความต้องการของตนเอง (Vink, 1975)

1.5.4 การวางแผนการใช้ที่ดิน

“การวางนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน” หมายความว่า การวางนโยบายและแผนการใช้ที่ดินให้เหมาะสมกับสภาพของดิน และสอดคล้องกับประเภทของที่ดินที่ได้จำแนกไว้

ธนาคารเพื่อการพัฒนาแห่งเอเชีย (ADB) ได้ให้ความหมายของการวางแผนการใช้ที่ดินว่าเป็นกระบวนการของการเปลี่ยนแปลง ที่เกี่ยวข้องกับการแสวงหาใช้ประโยชน์จากทรัพยากร เป็นการกำหนดทิศทางของการลงทุน แนวทางของการพัฒนาเทคโนโลยี และเป็นการเปลี่ยนแปลงของหน่วยงานต่างๆ ให้ดำเนินการอยู่ในภาพรวมเดียวกัน และเป็นการเพิ่มศักยภาพทั้งในปัจจุบันและในอนาคตเพื่อตอบสนองความต้องการของมนุษย์ (NRC, 1975 และ ADB, 2012)

1.5.5 “เศรษฐกิจที่ดิน” หมายความว่า ภาวะความสัมพันธ์ระหว่างประชากรกับที่ดินทางด้านเศรษฐกิจ

1.5.6 “เกษตรกรรม” หมายความว่า การทำนา ทำไร่ ทำสวน เลี้ยงสัตว์ เลี้ยงสัตว์น้ำ และกิจกรรมอื่นตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์กำหนด โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

1.5.7 “การชะล้างพังทลายของดิน” หมายความว่า ปรากฏการณ์ซึ่งที่ดินถูกชะล้างกัดเซาะพังทลายด้วยพลังงานที่เกิดจากน้ำ ลม หรือโดยเหตุอื่นใดให้เกิดการเสื่อมโทรม สูญเสียเนื้อดิน หรือความอุดมสมบูรณ์ของดิน

1.5.8 “การอนุรักษ์ดินและน้ำ” หมายความว่า การกระทำใดๆ ที่มุ่งให้เกิดการระวังป้องกันรักษาดินและที่ดิน ไม่ให้เกิดความเสื่อมโทรม สูญเสีย รวมถึงการรักษา ปรับปรุง ความอุดมสมบูรณ์ของดิน

และการรักษาน้ำในดินหรือบนผิวดินให้คงอยู่เพื่อรักษาดุลธรรมชาติให้เหมาะสมในการใช้ประโยชน์ที่ดินในการเกษตรกรรม

1.6 คำสำคัญ

กลุ่มแปรรูปข้าวเพื่อสุขภาพ ข้าวฮาง

บทที่ 2
ข้อมูลทั่วไป

2.1 ที่ตั้งและอาณาเขต

ตำบลเสอเพลอ ตั้งอยู่บริเวณทิศเหนือของอำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี มีเนื้อที่ 37,648 ไร่ มีอาณาเขตติดต่อดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ ตำบลโนนสูง ตำบลบ้านตาด อำเภอเมืองอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี
ทิศใต้	ติดต่อกับ ตำบลพันดอน อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ ตำบลหนองไผ่ อำเภอเมืองอุดรธานี และตำบลผาสุก อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี .
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ ตำบลหนองแสง อำเภอหนองแสง จังหวัดอุดรธานี

(องค์การบริหารส่วนตำบลเสอเพลอ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี, 2562)

2.2 การแบ่งส่วนการปกครอง

ตำบลเสอเพลอแบ่งเขตการปกครองออกเป็น 19 หมู่บ้าน ดังนี้

หมู่ที่ 1 สงเปลือย	หมู่ที่ 11 วังหน้าผา
หมู่ที่ 2 เสอเพลอ	หมู่ที่ 12 ดงสามสิบ
หมู่ที่ 3 เหล่ากล้วย	หมู่ที่ 13 ทองอินทร์
หมู่ที่ 4 โนนขี้เหล็ก	หมู่ที่ 14 หนองนาคำ
หมู่ที่ 5 ทองอินทร์	หมู่ที่ 15 โคกศรีสำราญ
หมู่ที่ 6 สวนมอญ	หมู่ที่ 16 สงเปลือย
หมู่ที่ 7 โนนสวรรค์	หมู่ที่ 17 โคกศรีสำราญ
หมู่ที่ 8 โคกศรีสำราญ	หมู่ที่ 18 วังหน้าผา
หมู่ที่ 9 สงเปลือย	หมู่ที่ 19 สงเปลือย
หมู่ที่ 10 โนนศรีสมพร	

(องค์การบริหารส่วนตำบลเสอเพลอ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี, 2562)

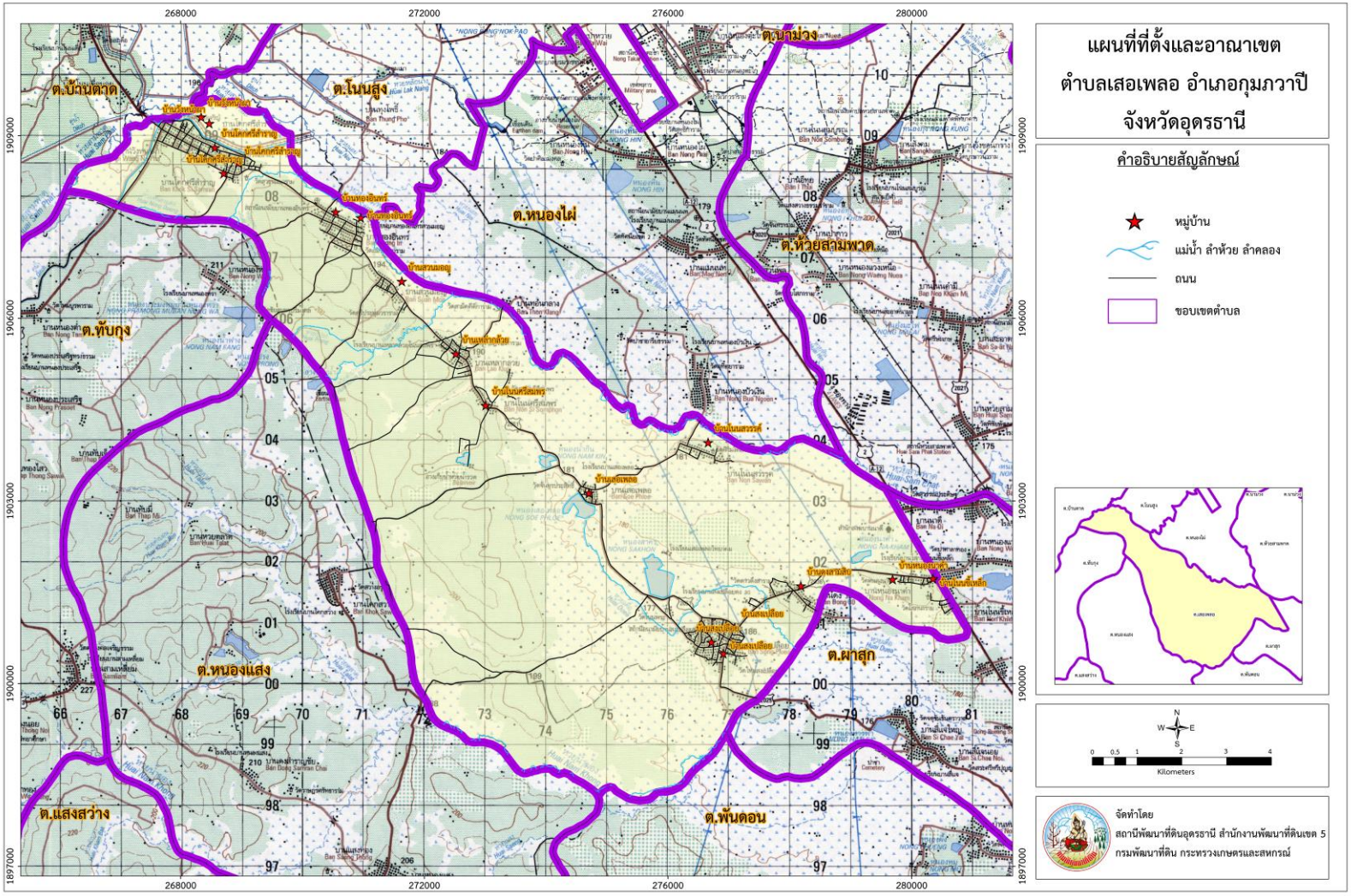

รูปที่ 2-1 ขอบเขตการปกครองตำบลเสอเพลอ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี

2.3 ประวัติและเอกลักษณ์ความเป็นมาของหมู่บ้าน/การตั้งถิ่นฐาน

เสอเพลอ เป็นชื่อดงไม้กว้างใหญ่บริเวณที่ราบเชิงภูผาแดงอันเป็นส่วนหนึ่งของเทือกเขา ภูพานอยู่ระหว่างอำเภอกุมภวาปีกับอำเภอเมืองอุดรธานี แต่ก่อนเป็นดงใหญ่มีป่าไม่หนาแน่นสัตว์ป่าชุกชุม มีชื่อเสียงร่วมกับดงไม้ใหญ่ๆในภาคอีสาน เช่น ดงบังอี่ ดงมูล ดงหลวง เมื่อเกิดมีชุมชนหมู่บ้านขึ้นหลาย ๆ หมู่บ้านจึงได้รวมกันเป็นตำบลเสอเพลอตามชื่อของดงไม้ใหญ่

ตำบลเสอเพลอ เป็นตำบลหนึ่งของอำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี เมื่อก่อนมีกลุ่มบุคคลกลุ่มหนึ่ง ได้อพยพมาตั้งรกรากฐานอยู่ที่ดงไม้เปลือยเป็นหมู่บ้านอยู่เขตตำบลเสอเพลอ ต่อมาได้แยกจากตำบลเสอเพลอมาเป็นตำบลเสอเพลอ เมื่อประมาณปี พ.ศ. 2499 โดยมีนายนอ ศรีเกียรติ เป็นกำนันคนแรก

ประชากรส่วนใหญ่ของตำบลจะอพยพมาจากหลายถิ่นฐาน ได้แก่ จังหวัดร้อยเอ็ด นครนายก ปราจีนบุรี อุบลราชธานี จังหวัดมหาสารคาม และ หมู่บ้านใกล้เคียง บ้านดงนาดี บ้านทอนกลางแม่นนท์ จะอาศัยและตั้งถิ่นฐานตามเส้นทางคมนาคม

วิสัยทัศน์ “พัฒนาด้วยความโปร่งใส ใส่ใจการศึกษา พัฒนาคุณภาพชีวิต เศรษฐกิจพอเพียง”

สำหรับเรื่องของบุญประเพณี – ขนบธรรมเนียมประเพณีความเชื่อของชาวตำบลเสอเพลอ ที่ถือปฏิบัติกันมาตั้งแต่ปัจจุบันนี้ นั้นเป็นประเพณีเก่าแก่โบราณมีทั้งประเพณีเกี่ยวกับชีวิตอันได้แก่ประเพณีครอบครัว หรือประเพณีชาวบ้านและประเพณีเนื่องด้วยเทศกาลต่าง ๆ บางประเพณีก็เป็นคติพระพุทธศาสนา บางประเพณีก็เป็นลัทธิทางศาสนาพราหมณ์มีการบวงสรวงสังเวยเทพพระยาดาอารักษ์ เช่น ไหว้ผีปู่ย่าตายาย ซึ่งเป็นความเชื่อถือมาแต่โบราณที่ตกค้างอยู่ในประเพณีก็มีอยู่บ้างทุกวัน แม้แต่ความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องผีสางเทวดาจะเสื่อมคลายลงไปบางแล้ว แต่ก็มีบางส่วนที่เห็นว่าเป็นสิ่งที่ลึกลับไม่เห็นตัวหากทำสิ่งที่เป็นประเพณีก็จะถือว่าเป็นการดีมีความสุขความเจริญ สบายใจและยังเชื่อว่าผีสางเทวดาช่วยบัดเป่าเหตุร้ายให้กลายเป็นดีได้ ส่วนประเพณีเกี่ยวกับการทำบุญจะมีการกำหนดกันเป็นเดือน ๆ ไป เช่น เดียวกับพระราชพิธี 12 เดือน ที่ชาวบ้านเรียกว่าฮีตสิบสอง ถือปฏิบัติกันมาช้านาน ได้แก่

- เดือนอ้าย บุญเข้ากรรมคือพิธีบุญให้ภิกษุต้องอาบัติสังฆาทิเลส ต้องประพฤติวุฏฐานวิธี เข้ากรรมเข้าไปอยู่ในเขตจำกัดเพื่อทรมานร่างกายและจิตใจให้หายจากกรรมที่ได้กระทำ
- เดือนยี่ บุญคุณลาน คือการทำบุญขวัญข้าวที่หนวดเสร็จกองไว้ที่ลานหรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า บุญสู่ขวัญลาน
- เดือนสาม บุญข้าวกี่ คือข้าวเหนียวปั้นจี่ไฟให้สุกนิยมทำกันในปลายเดือนสาม ดังที่คำกลอน อิสานว่า เดือนสามค้อยเจ้าหัวคอยปั้นข้าวจี่บ่มีน้ำอ้อยจัวน้อยเช็ดน้ำตา
- เดือนสี่ บุญเผวก คือการบุญมหาชาติฟังเทศน์ เรื่อง พระเวสสันดรชาดก ประกอบไปด้วยคาถาพันจัดเป็นกัณฑ์ได้สิบสามกัณฑ์ เชื่อกันว่าฟังจบในวันเดียวจะได้บุญกุศลแรง
- เดือนห้า บุญสงกรานต์ บุญสรงน้ำ เป็นบุญที่ลูกหลานจะได้สมมาพ่อแม่ปู่ย่าตายาย เพื่อเป็นการทดแทนพระคุณที่เลี้ยงมา บางแห่งจะมีการเล่นน้ำกันเป็นที่สนุกสนาน
- เดือนหก บุญบั้งไฟ เมื่อก่อนเชื่อกันว่าเพื่อบูชาเทวดาอารักษ์ มเหศักดิ์หลักเมืองเป็นประเพณีขอฝน เพื่อให้ฝนตกต้องตามฤดูกาล

- เดือนเจ็ด บุญซำอะ คือการทำบุญเพื่อชะล้างสิ่งที่ทำให้เกิดความเดือนร้อนแก่บ้านเมืองทำให้อยู่เย็นเป็นสุข

- เดือนแปด บุญเข้าพรรษา เป็นบุญที่ทำขึ้นเพื่อจะได้ปฏิบัติตนอยู่ในศีลธรรมเป็นการกำหนดให้พระสงฆ์ประจำที่วัดไม่ให้เดินทางไปมา ซึ่งอาจเป็นการทำความเสียหายแก่พืชผลเกษตรกร

- เดือนเก้า บุญข้าวประดับดิน คือการทำบุญอุทิศให้แก่เปรตหรือญาติที่ตายไปเรียกว่าบุญข้าวประดับดินโดยเอาข้าวของคาวหวานและหมากพลูที่ห่อด้วยใบตองกล้วยแล้วนำไปวางตามต้นไม้หรือตามพื้นดิน

- เดือนสิบ บุญข้าวสาก คือการทำบุญสลากพัตร เป็นการเขียนชื่อเจ้าของลงในสำรับ แล้วนำไปใส่บาตรให้พระจับฉลากองค์ใดก็ถวายองค์นั้น

- เดือนสิบเอ็ด บุญออกพรรษา ล่องเรือไฟเป็นการกระทำเพื่อบูชาแม่คงคาและเพื่อสักการะพระพุทธบาทนะมทานทีแล้วอธิฐานให้ตนเองมีความสุขตลอดไป

- เดือนสิบสอง บุญกฐินเป็นการทำบุญใหญ่โดยการจัดทำผ้ากฐินเพื่อนำไปถวายแด่พระสงฆ์ ซึ่งมีการกำหนดวันและเวลาที่จะทอดถวายเพื่อเป็นการอุทิศส่วนกุศลแก่ญาติพี่น้องที่ตายไป

ประเพณีสิบสองเดือน ที่กล่าวมาดังกล่าวก็มีชาวบ้านในเขตตำบลเสอเพลอได้ปฏิบัติมาเป็นประเพณีจนทุกวันนี้

2.4 สภาพภูมิประเทศ

สภาพพื้นที่โดยทั่วไปของตำบล เป็นพื้นที่แบบลูกคลื่นลอนลาดเล็กน้อย ถึงพื้นที่ราบเรียบชั้นระดับความสูง 210 เมตร ลงมาถึง 180 เมตร จากน้ำทะเล ทอดจากทางด้านตะวันตกเฉียงเหนือและตะวันตกลงสู่ด้านตะวันออกของตำบลตามลำดับ ดังรายละเอียดในรูปที่ 2-2 และรูปที่ 2-3

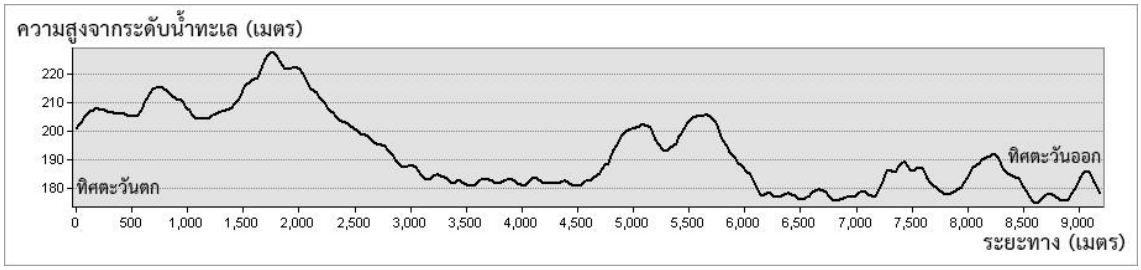

รูปที่ 2-2 สภาพภูมิประเทศตำบลเสอเพลอ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี

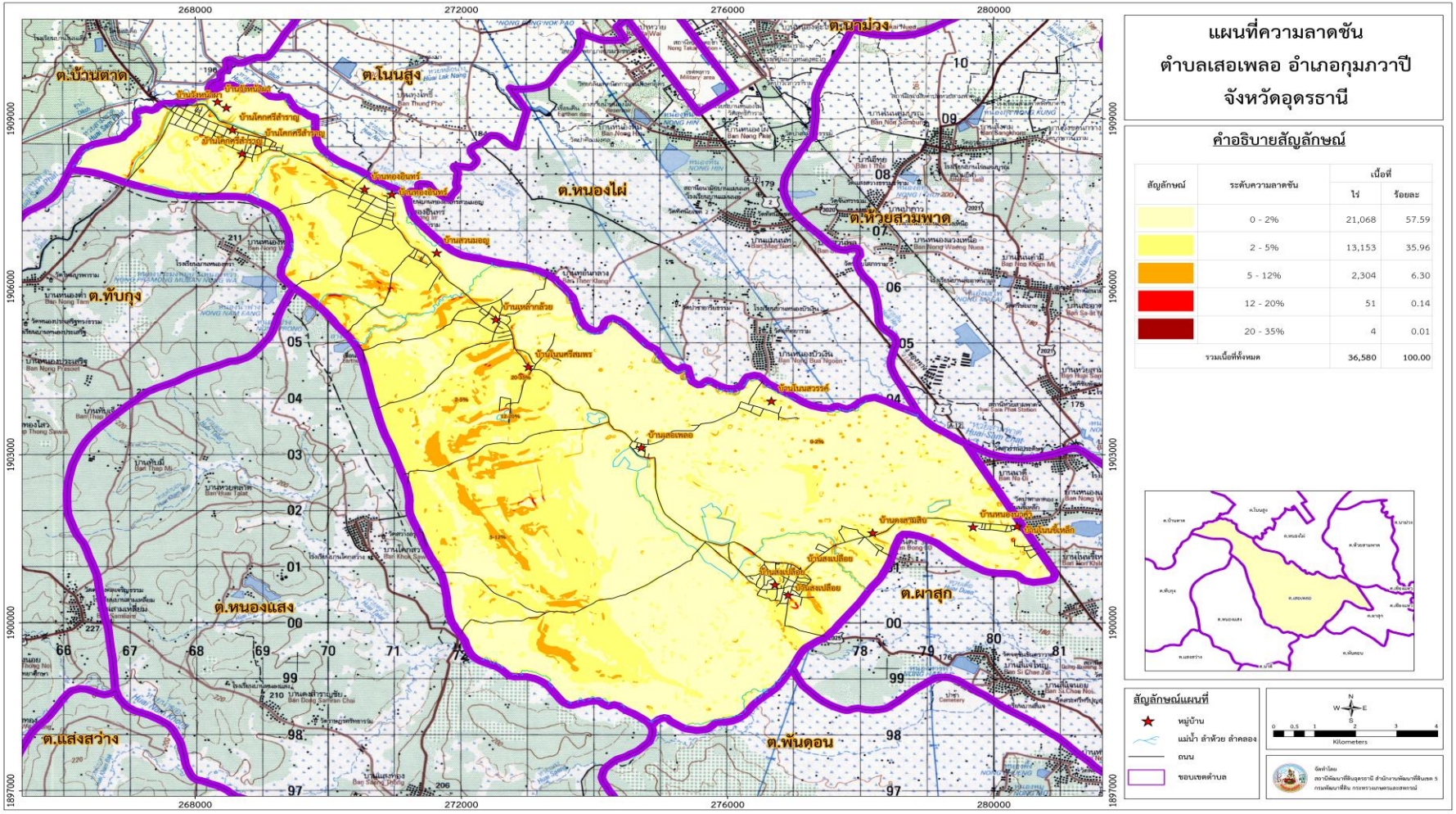

รูปที่ 2-3 ความลาดชัน ตำบลเสอเพลอ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี

2.5 สภาพภูมิอากาศ

สภาพภูมิอากาศจังหวัดอุดรธานี มีรายละเอียด ดังนี้

2.5.1 สภาวะอากาศทั่วไป

ลักษณะภูมิอากาศของ จังหวัดอุดรธานี ขึ้นอยู่กับอิทธิพลของมรสุมที่พัดประจำฤดูกาล 2 ชนิด คือ มรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งพัดพามวลอากาศเย็นและแห้งจากประเทศจีนเข้าปกคลุมประเทศไทยตั้งแต่ประมาณกลางเดือนตุลาคมถึงประมาณกลางเดือนกุมภาพันธ์ ซึ่งอยู่ในช่วงฤดูหนาวของประเทศไทย ทำให้จังหวัดอุดรธานีมีอากาศหนาวเย็นและแห้งทั่วไป และมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ที่พัดพามวลอากาศชื้นจากทะเลและมหาสมุทรเข้าปกคลุมประเทศไทยในช่วงฤดูฝน ทำให้มีฝนตกชุกทั่วไป

2.5.2 ฤดูกาล

ฤดูกาลของจังหวัดอุดรธานี พิจารณาตามลักษณะลมฟ้าอากาศของประเทศไทย แบ่งออกได้เป็น 3 ฤดู ดังนี้

ฤดูหนาว จะเริ่มตั้งแต่เดือนตุลาคมถึงเดือนประมาณกลางเดือนกุมภาพันธ์ ซึ่งเป็นช่วงที่มรสุมตะวันออกเฉียงเหนือพัดปกคลุมประเทศไทย อากาศโดยทั่วไปจะหนาวเย็นและแห้ง โดยมีอากาศหนาวจัดในบางวันและเดือนที่มีอากาศหนาวมากที่สุดจะอยู่ในช่วงเดือนธันวาคมถึงมกราคม แต่ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับอิทธิพลของบริเวณความกดอากาศสูงจากประเทศจีนที่แผ่ปกคลุมประเทศไทยในช่วงดังกล่าวด้วย

ฤดูร้อน จะเริ่มประมาณกลางเดือนกุมภาพันธ์ถึงกลางเดือนพฤษภาคม ซึ่งเป็นช่วงว่างของฤดูมรสุม โดยลมทิศใต้และลมตะวันออกเฉียงใต้พัดปกคลุม ส่งผลให้มีอากาศร้อนอบอ้าวโดยทั่วไป โดยเฉพาะในช่วงเดือนมีนาคมและเมษายนจะเป็นเดือนที่มีอากาศร้อนอบอ้าวที่สุดของปี

ฤดูฝนจะเริ่มตั้งแต่เดือนพฤษภาคมถึงเดือนตุลาคม โดยฝนที่ตกจะได้รับอิทธิพลมาจากลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้แต่ไม่มากนัก ปริมาณฝนที่ตกในบริเวณนี้ ส่วนใหญ่จะเกิดจากพายุดีเปรสชัน ซึ่งมีลักษณะเป็นลมพายุหมุนจะมีทิศทางที่ไม่แน่นอน ส่วนใหญ่จะมีการเคลื่อนตัวมาจากทางด้านทิศตะวันออกเฉียงเหนือไปจนถึงทิศตะวันออกเฉียงใต้ ถ้าปีใดมีพายุดีเปรสชันมาถึงน้อยก็จะพบกับความแห้งแล้งซึ่งจะกระทบต่อการเกษตร แต่ถ้าพายุดีเปรสชันเข้ามาติดต่อกัน ทำให้ฝนตกต่อเนื่องหลายวันจะทำให้เกิดน้ำท่วมได้ ซึ่งพายุดีเปรสชันจะมีอิทธิพลเด่นชัดขึ้นในเดือนสิงหาคมและกันยายน

2.5.3 อุณหภูมิ อุณหภูมิเฉลี่ยทั้งปี 26.90 องศาเซลเซียส เดือนธันวาคม มีอุณหภูมิเฉลี่ยต่ำสุด 22.90 องศาเซลเซียส และเดือนเมษายนจะมีอุณหภูมิเฉลี่ยสูงสุด 29.80 องศาเซลเซียส (ตารางที่ 2-1)

2.5.4 ปริมาณน้ำฝน มีปริมาณน้ำฝนรวมเฉลี่ยทั้งปี 1,460.80 มิลลิเมตร จำนวนวันฝนตกประมาณ 130.20 วัน เดือนสิงหาคมจะมีปริมาณน้ำฝนมากที่สุด 153.50 มิลลิเมตร และเดือนธันวาคมจะมีปริมาณน้ำฝนน้อยที่สุด 5.80 มิลลิเมตร (ตารางที่ 2-1) และจากรูปที่ 2-4 พบว่า เส้นชั้นน้ำฝนตำบลเสอเพลอ มีฝนอยู่ในช่วง 1,400-1,450 มิลลิเมตร

2.5.5 ความชื้นสัมพัทธ์ มีความชื้นสัมพัทธ์เฉลี่ยทั้งปี 72.00 เปอร์เซ็นต์ เดือนกันยายน จะมีความชื้นสัมพัทธ์เฉลี่ยสูงสุด 82.00 เปอร์เซ็นต์ และเดือนมีนาคมจะมีความชื้นสัมพัทธ์เฉลี่ยต่ำสุด 61.00 เปอร์เซ็นต์ (ตารางที่ 2-1)

2.5.6 การวิเคราะห์ช่วงฤดูเพาะปลูกพืช ในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาช่วงเวลาที่เหมาะสมในการปลูกพืช โดยใช้ข้อมูลเกี่ยวกับปริมาณน้ำฝนรายเดือนเฉลี่ย และค่าศักย์การคายระเหยน้ำของพืชรายเดือนเฉลี่ย (Evapotranspiration : ETo) ซึ่งคำนวณโดยใช้โปรแกรม Cropwat for Windows Version 8.0 เมื่อนำมาสร้างกราฟ เพื่อหาช่วงระยะเวลาที่เหมาะสมในการปลูกพืช จากรูปที่ 2-5 พบว่าช่วงระยะเวลาที่เหมาะสมในการเพาะปลูก จะอยู่ในช่วงตั้งแต่กลางเดือนเมษายนถึงต้นเดือนพฤศจิกายน หลังจากหมดฤดูฝนประมาณหนึ่งเดือน จะยังมีความชื้นหลงเหลืออยู่ในดินเพียงพอสำหรับปลูกพืชไร่ พืชผักอายุสั้น และอาจใช้แหล่งน้ำในไร่นาช่วยเสริมการเพาะปลูกได้บ้าง แต่ทั้งนี้ควรวางแผนจัดระบบการปลูกพืชให้เหมาะสมในแต่ละพื้นที่ และช่วงเวลาที่ไม่เหมาะสมต่อการเพาะปลูก ซึ่งมีปริมาณน้ำฝนและการกระจายน้อยหรือไม่เพียงพอต่อการเจริญเติบโตของพืช จะอยู่ในช่วงกลางเดือนพฤศจิกายนถึงปลายเดือนมีนาคมของทุกปี ซึ่งในช่วงเวลาดังกล่าวถ้าได้รับน้ำชลประทานช่วยก็สามารถปลูกพืชฤดูแล้งได้

การวิเคราะห์ช่วงฤดูเพาะปลูก ในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาช่วงเวลาที่เหมาะสมในการปลูกพืช โดยใช้ข้อมูลเกี่ยวกับปริมาณน้ำฝนรายเดือนเฉลี่ย และค่าศักยภาพการคายระเหยน้ำของพืชรายเดือนเฉลี่ย (Evapotranspiration : ETo) ซึ่งคำนวณโดยใช้โปรแกรม Cropwat for Windows Version 8 โดยพิจารณาจากระยะเวลาช่วงที่เส้นน้ำฝนอยู่เหนือเส้น 0.5 ETo เป็นหลัก เพื่อหาช่วงระยะเวลาที่เหมาะสมในการปลูกพืช ของตำบลเสอเพลอ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี สามารถสรุปได้ดังนี้

1) ช่วงระยะเวลาที่เหมาะสมในการเพาะปลูก จะอยู่ในช่วงปลายเดือนมีนาคมถึงปลายเดือนตุลาคม เนื่องจากดินยังคงมีความชื้นหลงเหลืออยู่ พอเพียงสำหรับปลูกพืชไร่ พืชผักอายุหลังจากหมดฤดูฝนประมาณหนึ่งเดือน และอาจใช้แหล่งน้ำในไร่นาช่วยเสริมการเพาะปลูกได้บ้าง แต่ทั้งนี้ควรวางแผนจัดระบบการปลูกพืชให้เหมาะสมในแต่ละพื้นที่

2) ช่วงเวลาที่ไม่เหมาะสมต่อการเพาะปลูก แบ่งเป็นช่วงขาดน้ำ มีปริมาณน้ำฝนและการกระจายน้อยหรือไม่เพียงพอต่อการเจริญเติบโตของพืชจะอยู่ในช่วงปลายเดือนตุลาคมถึงปลายเดือนมีนาคมของทุกปี ในช่วงเวลาดังกล่าวถ้าได้รับน้ำชลประทานช่วยก็สามารถปลูกพืชฤดูแล้งได้ช่วงน้ำมากเกินพออยู่ในช่วงกลางเดือนเมษายนถึงปลายเดือนกันยายน เป็นช่วงที่มีปริมาณน้ำฝนมากบริเวณที่ลุ่มหรือบริเวณริมฝั่งแม่น้ำ อาจเกิดน้ำท่วมซึ่งส่งผลเสียหายกับผลผลิตได้

ตารางที่ 2-1 สถิติภูมิอากาศ ณ สถานีตรวจอากาศ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี (ปี พ.ศ.2559-2562)

เดือน	ปริมาณน้ำฝน (มม.)	น้ำฝนที่ใช้ประโยชน์ (มม.)*	จำนวนวันที่ฝนตก (วัน)	อุณหภูมิสูงสุด (°ซ.)	อุณหภูมิต่ำสุด (°ซ.)	อุณหภูมิเฉลี่ย (°ซ.)	ความชื้นสัมพัทธ์ (%)	ศักย์การคายระเหยน้ำ (มม.)*	0.5 ศักย์การคายระเหยน้ำ (มม.)*
ม.ค.	7.1	6.9	2.5	30.2	16.7	23.0	66.0	103.8	52.4
ก.พ.	22.4	21.4	3.1	32.4	18.6	25.1	63.0	110.0	67.0
มี.ค.	48.5	44.8	5.8	35.1	21.7	28.0	61.0	143.4	73.1
เม.ย.	75.1	66.2	8.2	36.4	24.6	29.8	63.0	154.1	76.8
พ.ค.	193.6	134.5	17.1	34.9	24.7	29.0	74.0	147.1	72.1
มิ.ย.	221.5	143.1	19.3	33.5	25.1	28.7	78.0	124.4	66.4
ก.ค.	226.3	144.5	21.4	32.7	24.9	28.2	79.0	122.4	64.1
ส.ค.	296.2	153.5	22.2	32.1	24.5	27.8	81.0	117.6	62.2
ก.ย.	254.7	151.4	18.2	32.1	24.2	27.7	82.0	107.5	57.0
ต.ค.	93.8	79.8	8.6	32.2	22.8	27.1	75.0	116.4	60.6
พ.ย.	15.5	15.6	2.7	31.2	19.8	25.3	69.0	106.9	56.8
ธ.ค.	6.1	5.8	1.1	29.4	16.7	22.9	67.0	98.5	49.2
รวม	1,460.8	967.5	130.2	-	-	-	-	1,452.1	757.7
เฉลี่ย	-	-	-	32.7	22.0	26.9	72.0	121.0	63.1

ที่มา : กรมอุตุนิยมวิทยา (2561)

หมายเหตุ : * จากการคำนวณโดยโปรแกรม Cropwat for Windows Version 8.0

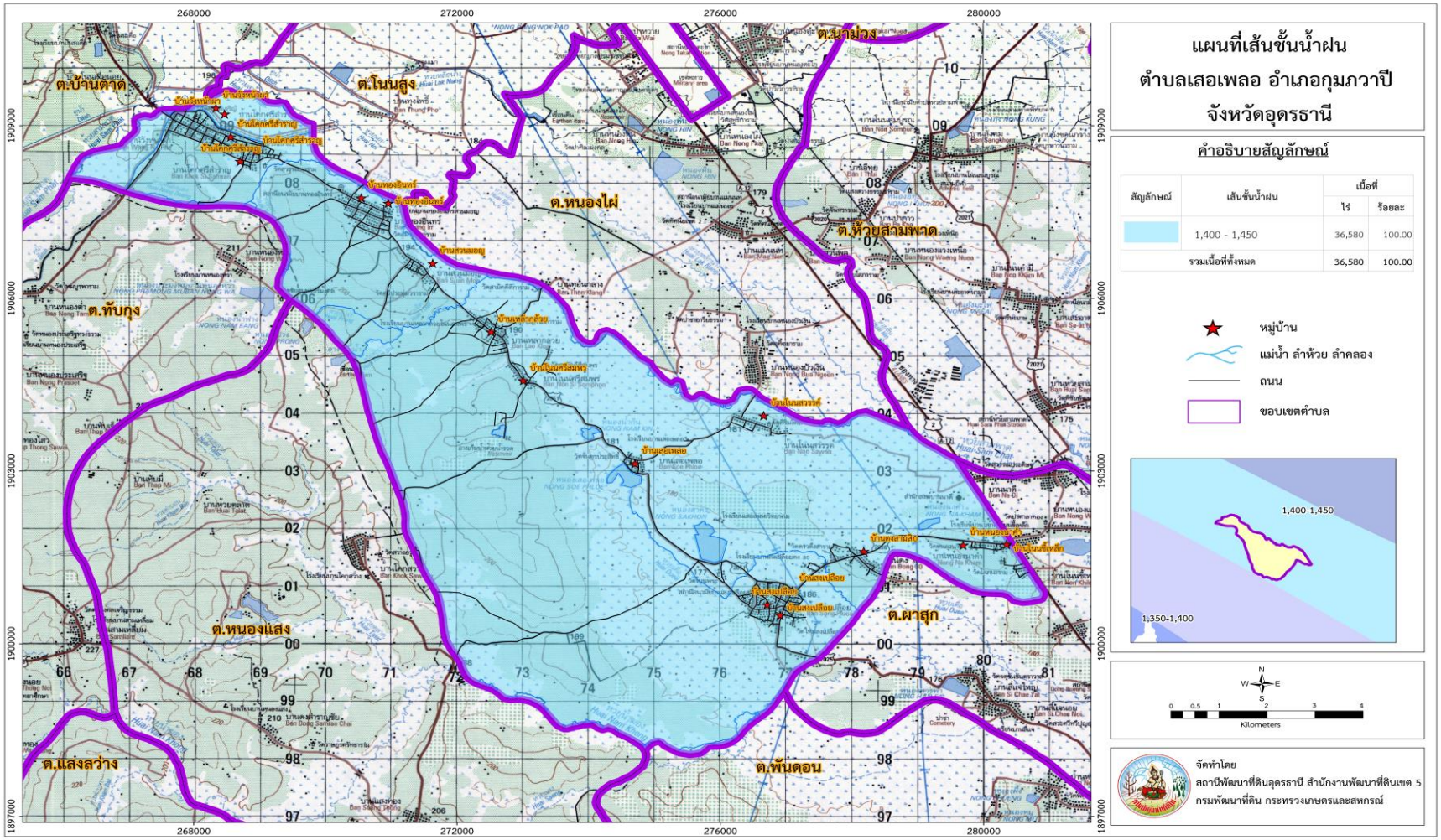

รูปที่ 2-4 เส้นชั้นน้ำฝนในคาบ 30 ปี (พ.ศ.2531-2560) ตำบลเสอเพลอ จังหวัดอุดรธานี

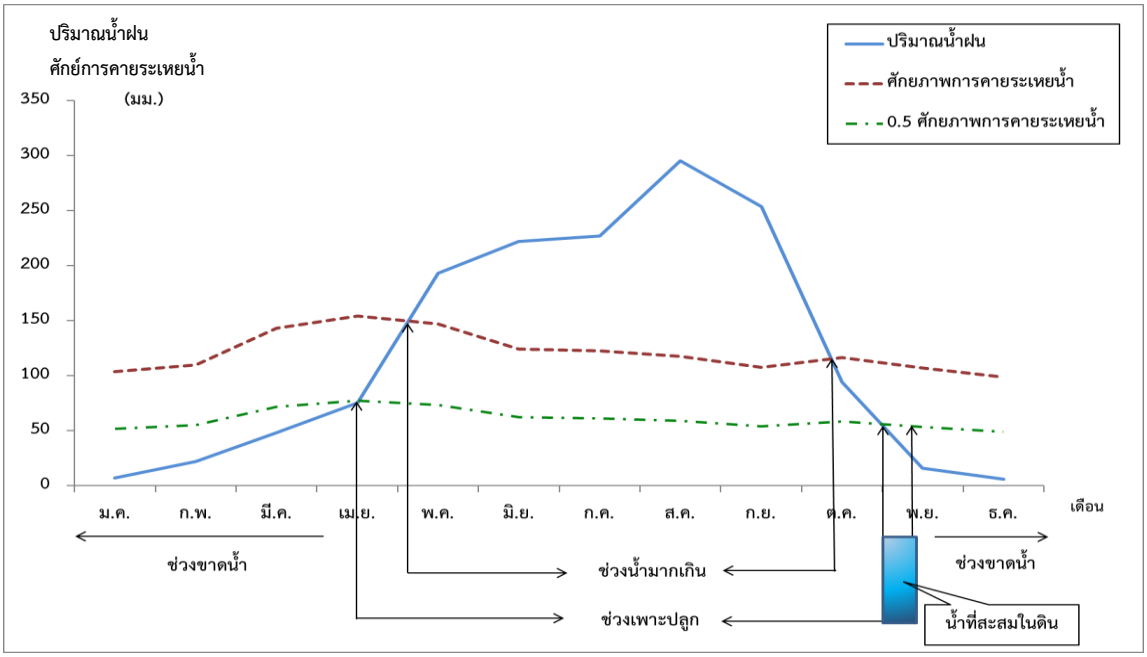

รูปที่ 2-5 ศักย์การคายระเหยน้ำ (มม.)

2.6 สภาพการใช้ที่ดินตำบลเสอเพลอ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี

ซึ่งสำรวจโดยกลุ่มวิเคราะห์สภาพการใช้ที่ดิน กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน (2560:1) ประกอบด้วย ประเภทการใช้ที่ดินต่าง ๆ ดังนี้

(1) พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง มีเนื้อที่ 2,820 ไร่ หรือร้อยละ 7.71 ของพื้นที่ตำบล

(2) พื้นที่เกษตรกรรม มีเนื้อที่ 30,155 ไร่ หรือร้อยละ 82.44 ของพื้นที่ตำบล ประกอบด้วยการใช้ประโยชน์ที่ดินด้านเกษตรกรรมต่างๆ ดังต่อไปนี้ คือ

(2.1) นาข้าว มีเนื้อที่ 12,960 ไร่ หรือร้อยละ 35.43 ของพื้นที่ตำบล

(2.2) พืชไร่ มีเนื้อที่ 13,856 ไร่ หรือร้อยละ 37.88 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ มันสำปะหลัง และอ้อยโรงงาน

(2.3) ไม้ยืนต้น มีเนื้อที่ 912 ไร่ หรือร้อยละ 2.49 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ ยูคาลิปตัส ต้นสัก ไม้ยืนต้นผสม

(2.5) ไม้ผล มีเนื้อที่ 130 ไร่ หรือร้อยละ 0.36 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ มะม่วง มะขาม ไม้ผลผสม

(2.6) โรงเรือนเลี้ยงสัตว์ มีเนื้อที่ 40 ไร่ หรือร้อยละ 0.11 ของพื้นที่ตำบล

(2.7) สถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ มีเนื้อที่ 119 ไร่ หรือร้อยละ 0.33 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ สถานที่เพาะเลี้ยงปลา

(3) พื้นที่ป่าไม้ มีเนื้อที่ 2,005 ไร่ หรือร้อยละ 5.48 ของพื้นที่ตำบล

(4) พื้นที่แหล่งน้ำ มีเนื้อที่ 718 ไร่ หรือร้อยละ 1.96 ของพื้นที่ตำบล ประกอบด้วย ลำห้วย ลำคลอง หนอง และบ่อน้ำในไร่นา

(5) พื้นที่เบ็ดเตล็ดอื่นๆ มีเนื้อที่ 882 ไร่ หรือร้อยละ 2.41 ของพื้นที่ตำบล ประกอบด้วย ทุ่งหญ้าและไม้ละเมาะ พื้นที่ถม

ดังรายละเอียดใน ตารางที่ 2-2 และรูปที่ 2-6

ตารางที่ 2-2 สภาพการใช้ที่ดินตำบลเสอเพลอ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี

หน่วยแผนที่	สภาพการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
U	**พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง**	**2,820**	**7.71**
A	**พื้นที่เกษตร**	**30,155**	**82.44**
A001	นาร้าง	43	0.12
A101	นาข้าว	13,039	35.65
A101+A204	นาข้าว+มันสำปะหลัง	83	0.23
A200	ไร่ร้าง	329	0.90
A203	อ้อย	10,670	29.17
A204	มันสำปะหลัง	3,930	10.74
A301	ไม้ยืนต้นผสม	98	0.27
A302	ยางพารา	1,641	4.49
A303	ปาล์มน้ำมัน	111	0.30
A304	ยูคาลิปตัส	757	2.07
A401	ไม้ผลผสม	118	0.32
A407	มะม่วง	8	0.02
A412	มะขาม	4	0.01
A502	พืชผัก	58	0.16
A701	ทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์	11	0.03
A702	โรงเรือนเลี้ยงสัตว์	40	0.11
A902	สถานที่เพาะเลี้ยงปลา	119	0.33

ตารางที่ 2-2 สภาพการใช้ที่ดินตำบลเสอเพลอ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี (ต่อ)

หน่วยแผนที่	สภาพการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
F	**พื้นที่ป่าไม้**	**231**	**1.17**
F101	ป่าไม้ผลัดใบสมบูรณ์	9	0.02
F200	ป่าผลัดใบรอสภาพฟื้นฟู	235	0.64
F201	ป่าผลัดใบสมบูรณ์	15	0.08
F501	ป่าปลูกสมบูรณ์	766	2.09
M	**พื้นที่เบ็ดเตล็ด**	**315**	**1.58**
M101	ทุ่งหญ้าธรรมชาติ	22	0.06
M102	ทุ่งหญ้าสลับไม้พุ่ม/ไม้ละเมาะ	332	0.91
M201	พื้นที่ลุ่ม	151	0.41
M201+A101	พื้นที่ลุ่ม+นาข้าว	286	0.78
M300	เหมืองเก่า บ่อขุดเก่า	65	0.18
M405	พื้นที่ถม	26	0.07
W	**พื้นที่แหล่งน้ำ**	**718**	**1.96**
	รวมเนื้อที่ทั้งหมด	**36,580**	**100.00**

ที่มา : กลุ่มวิเคราะห์สภาพการใช้ที่ดิน (2560: 1)

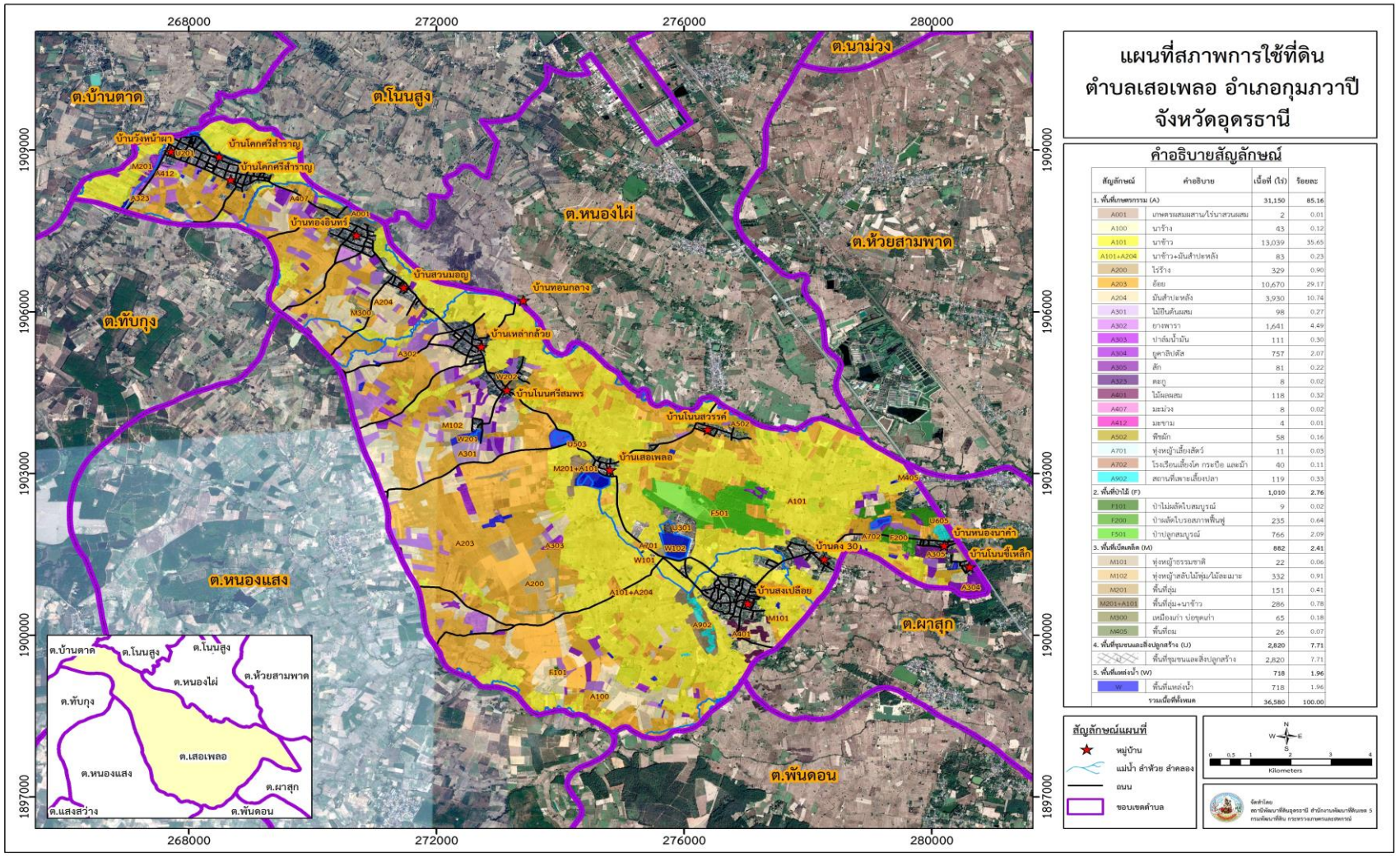

สัญลักษณ์	คำอธิบาย	เนื้อที่ (ไร่)	ร้อยละ
1. พื้นที่เกษตรกรรม (A)		31,150	85.16
A001	เกษตรผสมผสาน/ไร่นาสวนผสม	2	0.01
A100	นาร้าง	43	0.12
A101	นาข้าว	13,039	35.65
A101+A204	นาข้าว+มันสำปะหลัง	83	0.23
A200	ไร่ร้าง	329	0.90
A203	อ้อย	10,670	29.17
A204	มันสำปะหลัง	3,930	10.74
A301	ไม้ยืนต้นผสม	98	0.27
A302	ยางพารา	1,641	4.49
A303	ปาล์มน้ำมัน	111	0.30
A304	ยูคาลิปตัส	757	2.07
A305	สัก	81	0.22
A375	ตะกู	8	0.02
A401	ไม้ผลผสม	118	0.32
A407	มะม่วง	8	0.02
A412	มะขาม	4	0.01
A502	พืชผัก	58	0.16
A701	ทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์	11	0.03
A702	โรงเรือนเลี้ยงไก่ กระบือ และม้า	40	0.11
A902	สถานที่เพาะเลี้ยงปลา	119	0.33
2. พื้นที่ป่าไม้ (F)		1,010	2.76
F101	ป่าไม้ผลัดใบสมบูรณ์	9	0.02
F200	ป่าผลัดใบรอสภาพฟื้นฟู	235	0.64
F501	ป่าปลูกสมบูรณ์	766	2.09
3. พื้นที่เปิดเผิล (M)		882	2.41
M101	ทุ่งหญ้าธรรมชาติ	22	0.06
M102	ทุ่งหญ้าสลับไม้พุ่ม/ไม้ละเมาะ	332	0.91
M201	พื้นที่ลุ่ม	151	0.41
M201+A101	พื้นที่ลุ่ม+นาข้าว	286	0.78
M300	เหมืองถ่าน บ่อขุดถ่า	65	0.18
M605	พื้นที่ถม	26	0.07
4. พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง (U)		2,820	7.71
U	พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	2,820	7.71
5. พื้นที่แหล่งน้ำ (W)		718	1.96
W	พื้นที่แหล่งน้ำ	718	1.96
	รวมเนื้อที่ทั้งหมด	36,580	100.00

รูปที่ 2-6 สภาพการใช้ที่ดินตำบลเสอเพลอ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี

2.7 สภาพเศรษฐกิจและสังคม

2.7.1 สภาพสังคมโดยทั่วไป

1) ประชากร

จากหลักฐานทะเบียนราษฎร์ของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทยปี 2562 (ข้อมูล ณ 1 กรกฎาคม 2562) พบว่า ประชากรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลเสอเพลอ มีประชากรทั้งหมด 11,933 คน เป็นชาย จำนวน 5,938 คน เป็นหญิง จำนวน 5,995 คน จำนวนครัวเรือนทั้งหมด 3,419 หลังคาเรือน โดยแบ่งเป็นจำนวนครัวเรือนที่ประกอบอาชีพเกษตร จำนวน 1,478 หลังคาเรือน จำนวนครัวเรือนที่ไม่ได้ประกอบอาชีพทางการเกษตร 1,941 หลังคาเรือน โดยแบ่งเป็น รับจ้างอย่างเดียว จำนวน 155 ครัวเรือน และประกอบอาชีพอื่น ๆ จำนวน 1,786 ครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 74.42 และ 25.58 ตามลำดับ โดยมีการใช้ประโยชน์ที่ดินทางการเกษตรเฉลี่ย 20.40 ไร่ต่อครัวเรือน (ตารางที่ 2-3 ตารางที่ 2-4 และ รูปที่ 2-7)

ตารางที่ 2-3 จำนวนประชากรและครัวเรือน ตำบลเสอเพลอ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี ปี 2562

พื้นที่	จำนวนครัวเรือน	จำนวนประชากร (คน)		
		ชาย	หญิง	รวม
หมู่ที่ 1 สงเปลือย	247	448	475	923
หมู่ที่ 2 เสอเพลอ	152	280	273	553
หมู่ที่ 3 เหล่ากล้วย	227	395	400	795
หมู่ที่ 4 โนนขี้เหล็ก	104	156	173	329
หมู่ที่ 5 ทองอินทร์	242	458	456	914
หมู่ที่ 6 สวนมอญ	188	334	320	654
หมู่ที่ 7 โนนสวรรค์	111	184	183	367
หมู่ที่ 8 โคกศรีสำราญ	207	354	335	689
หมู่ที่ 9 สงเปลือย	191	338	342	680
หมู่ที่ 10 โนนศรีสมพร	157	250	269	519
หมู่ที่ 11 วังหน้าผา	231	351	341	692
หมู่ที่ 12 ดงสามสิบ	192	348	357	705

ตารางที่ 2-3 จำนวนประชากรและครัวเรือน ตำบลเสอเพลอ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี ปี 2562 (ต่อ)

พื้นที่	จำนวนครัวเรือน	จำนวนประชากร (คน)		
		ชาย	หญิง	รวม
หมู่ที่ 13 ทองอินทร์	198	370	333	703
หมู่ที่ 14 หนองนาคำ	109	145	162	307
หมู่ที่ 15 โคกศรีสำราญ	156	243	288	531
หมู่ที่ 16 สงเปลือย	217	393	383	776
หมู่ที่ 17 โคกศรีสำราญ	155	285	271	556
หมู่ที่ 18 วังหน้าผา	153	270	308	578
หมู่ที่ 19 สงเปลือย	182	336	326	662

ที่มา : กรมการปกครอง (2562)

ตารางที่ 2-4 จำนวนประชากรในพื้นที่ตำบลเสอเพลอ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี ปี 2562

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
ประชากรรวม (คน)	**11,933**	**-**
จำนวนครัวเรือนทั้งหมด (หลังคาเรือน)	**3,419**	**100.00**
จำนวนครัวเรือนประกอบอาชีพทางการเกษตร (หลังคาเรือน)	1,478	43.22
จำนวนครัวเรือนที่รับจ้างอย่างเดียว (หลังคาเรือน)	155	4.54
จำนวนครัวเรือนที่ประกอบอาชีพอื่น ๆ (หลังคาเรือน)	1,786	52.24

ที่มา : กรมการปกครอง (2562)

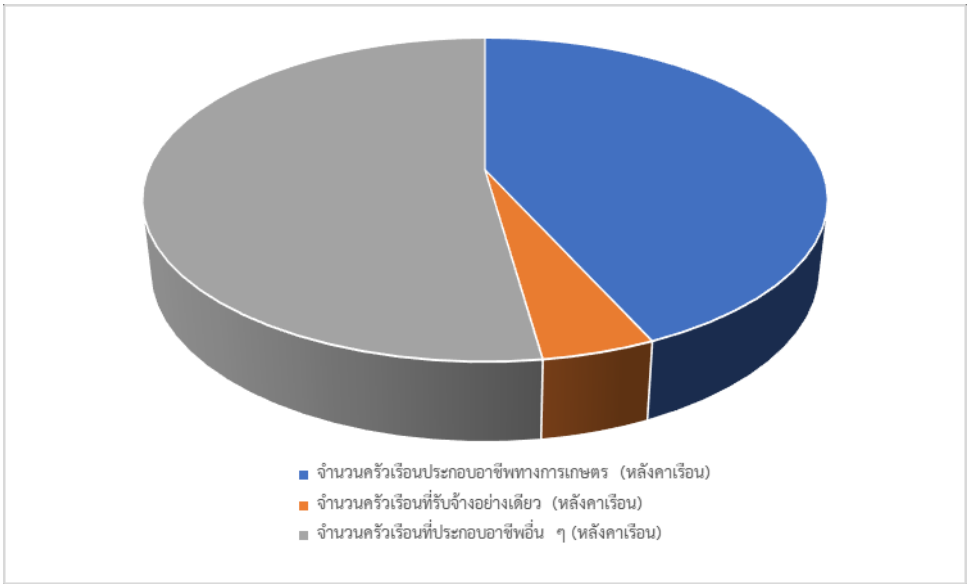

รูปที่ 2-7 สัดส่วนครัวเรือนเกษตร ตำบลเสอเพลอ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี

2) แหล่งน้ำใช้ในครัวเรือนและแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น มีแหล่งน้ำตามธรรมชาติ ได้แก่ ลำน้ำ และลำห้วย 11 สาย บึง และหนอง 12 แห่ง แหล่งน้ำที่สร้างขึ้น ได้แก่ บ่อน้ำตื้น 15 แห่ง และบ่อน้ำบาดาล 4 แห่ง มีพื้นที่ชลประทาน 2,500 ไร่ ถังเก็บน้ำฝนในหมู่บ้าน มีถังเก็บน้ำฝน รวม 5 แห่ง ซึ่งตั้งอยู่ในวัดและโรงเรียนของหมู่บ้าน มีน้ำประปาทุกหมู่บ้าน

3) โครงสร้างพื้นฐาน/บริการสาธารณะ มีวัด/ที่พักสงฆ์/สำนักสงฆ์ 14 แห่ง พุทธสถาน 2 แห่ง ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก/อนุบาล 4 แห่ง โรงเรียนประถมศึกษา 3 แห่ง โรงเรียนประถมศึกษา(ขยายโอกาส) 2 แห่ง โรงเรียนมัธยมศึกษา 1 แห่ง กศน. 1 แห่ง โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล 1 แห่ง สถานีตำรวจชุมชน 1 แห่ง ศาลาประชาคม 19 หมู่บ้าน

4) การศึกษา ระดับการศึกษาผู้จบภาคบังคับหรือสูงกว่าแล้วไม่ได้เรียนต่อ 5,187 คิดเป็นร้อยละ 60.2 การศึกษาระดับมัธยมตอนปลาย 845 คิดเป็นร้อยละ 9.8 สูงกว่ามัธยมตอนปลาย 201 คิดเป็นร้อยละ 2.3

5) การมีส่วนร่วมของชุมชน

ตำบลเสอเพลอได้จัดตั้งกลุ่มกิจกรรมขึ้น เช่น

- กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีจำนวน 7 กลุ่ม มีจำนวนสมาชิกประมาณ 31 คน เรื่องของการทำคุณประโยชน์นั้น กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรได้มีบทบาททางด้านการร่วมกันพัฒนาหมู่บ้านเนื่องในโอกาสสำคัญต่างๆ เช่นพัฒนาวัดวาอาราม และพัฒนาหมู่บ้านตลอดจนสถานที่สาธารณะต่างๆ
- กลุ่มพัฒนาสตรีมีอยู่ 15 กลุ่ม มีอยู่ทุกหมู่บ้าน ซึ่งมีบทบาททางด้านการพัฒนาตนเองและสิ่งแวดล้อมกลุ่ม ผสส. อสม. จะมีอยู่ทุกหมู่บ้านเช่นเดียวกัน ซึ่งจะทำหน้าที่ในด้านการบริการและรณรงค์ด้านสาธารณสุขนอกจากนี้ยังมีกลุ่มเยาวชนเกษตรซึ่งจะมีบทบาทและหน้าที่แตกต่างกันออกไปในกลุ่มและกลุ่มกิจกรรมอื่น ๆ เช่น กลุ่มผู้เลี้ยงโคนม กลุ่มผู้ปลูกถั่วลิสง กลุ่มผู้ปลูกถั่วเหลือง กลุ่มแปรรูปอาหารและกลุ่มทอเสื่อ

นอกจากจะมีสถาบันทางการเกษตรแล้วยังมีกลุ่มอื่นๆ ที่หน่วยงานทางราชการเข้าไปจัดตั้งเพื่อประชาชนในการให้ความรู้แก่กลุ่มที่ตั้งขึ้นมาหรือกลุ่มเพื่อกิจกรรมอื่น

<u>กลุ่มทางการ</u>

- กลุ่มของกรมส่งเสริมการเกษตร

1. กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร จำนวน 7 กลุ่ม มีสมาชิกจำนวน 312 คน ตั้งอยู่ในหมู่ที่ 1 5 9 11 12 13 และ 14
2. กลุ่มเยาวชนเกษตรมีจำนวน 2 กลุ่ม มีสมาชิกจำนวน 43 คน ตั้งอยู่หมู่ที่ 3 และ 11
3. กลุ่มของหน่วยงานอื่น

- กลุ่มพัฒนาสตรีเป็นกลุ่มที่พัฒนาชุมชนจัดตั้งขึ้น มีทุกหมู่บ้านในตำบลจำนวน 16 กลุ่ม
- กลุ่มเยาวชนเป็นกลุ่มที่ทางพัฒนาชุมชนจัดตั้งขึ้นและมีจำนวน 15 กลุ่ม
- กลุ่ม ผสส.อสม. เป็นกลุ่มที่สาธารณะสุขอำเภอตั้งขึ้นมีทุกหมู่บ้านจำนวน 16 กลุ่ม
- กลุ่มสมาชิก ธกส. มีทุกหมู่บ้านในตำบล

<u>กลุ่มที่ไม่เป็นทางการ</u>

- กลุ่มเลี้ยงวัวนม มี 4 กลุ่ม คือ หมู่ที่ 1 9 10 12 มีสมาชิก 29 คน
- กลุ่มผู้ปลูกถั่วเหลืองมี 2 กลุ่ม ได้แก่ หมู่ 11 13 มีสมาชิก 102 คน
- กลุ่มจัดไร่นาสวนผสมมี 1 กลุ่ม มีสมาชิก 25 คน
- กลุ่มเพาะเห็ดมี 1 กลุ่ม คือ หมู่ที่ 1 และ 9 มีสมาชิก 15 คน
- กลุ่มทอเสื่อมี 1 กลุ่ม คือ หมู่ที่ 1 และ 9 มีสมาชิก 15 คน
- กลุ่มแปรรูปอาหารมี 1 กลุ่ม คือ หมู่ที่ 1 และ 9 มีสมาชิก 10 คน
- กลุ่มปลูกไม้ผลมี 1 กลุ่ม คือ หมู่ที่ 1 และ 9 มีสมาชิก 10 คน
- กลุ่มปลูกหม่อนเลี้ยงไหม คือ หมู่ที่ 1 และ 9 มีสมาชิก 20 คน
- กลุ่มเย็บเสื้อผ้ามี 1 กลุ่ม คือ หมู่ที่ 1 และ 9 มีสมาชิก 18 คน

4. กลุ่มอาสาสมัครเกษตรกร ตำบลเสอเพลอ 1 กลุ่ม จำนวน 19 คน

6) หมอดินอาสา กรมพัฒนาที่ดิน

หมอดินอาสาในตำบลเสอเพลอมีจำนวน 19 ราย คือ

1.	นายไฉน พรหมสิทธิ์	หมอดินตำบลสงเปือย
2.	นายชม สมบัติ	หมอดินหมู่บ้านเสอเพลอ
3.	นายกิตติพงษ์ วงศ์สามารถ	หมอดินหมู่บ้านเหล่าสวนกล้วย
4.	นางพิมพิมล กลางวิชัย	หมอดินหมู่บ้านโนนขี้เหล็ก
5.	นายเคลื่อน สุรเดช	หมอดินหมู่บ้านทองอินทร์
6.	นางสุดใจ ทองแสนสุข	หมอดินหมู่บ้านสวนหม่อน
7.	นายเล็ก พรมศิลา	หมอดินหมู่บ้านโนนสวรรค์
8.	นายไสว แก้วอุดม	หมอดินหมู่บ้านโคกศรีสำราญ
9.	นายอุทัย คูณพูน	หมอดินหมู่บ้านสงเปือย
10.	นายอดุลย์ นอกบุญมา	หมอดินหมู่บ้านโนนศรีสมพร

11.	นายนาค ทองวิเศษ	หมอดินหมู่บ้านวังหน้าผา
12.	นายสุดใจ ชินก้านตรง	หมอดินหมู่บ้านดงสามสิบ
13.	นายสุนทร บุญวิเศษ	หมอดินหมู่บ้านทองอินทร์
14.	นายคำนวณ แสงจันทร์	หมอดินหมู่บ้านหนองนาคำ
15.	นายสงวน มาณะศิลป์	หมอดินหมู่บ้านโคกศรีสำราญ
16.	นายสมใจ วันดำ	หมอดินหมู่บ้านสงเปือย
17.	นายทองคูณ หาชะนนท์	หมอดินหมู่บ้านโคกศรีสำราญ
18.	นายหนูเพียร ภูมินา	หมอดินหมู่บ้านวังหน้าผา
19.	นายสมหวัง รอดแพง	หมอดินหมู่บ้านสงเปือย

(กรมพัฒนาที่ดิน, 2564)

7) การถือครองที่ดิน

7.1) การถือครองที่ดินในภาพรวม

ปี 2562 ประชากรตำบลเสอเพลอ จำนวน 11,933 คน ถือครองที่ดินเฉลี่ยคนละ 3.53 ไร่ ถือครองที่ดินเฉลี่ย 20.40 ไร่ต่อครัวเรือน ซึ่งแบ่งเป็นเอกสารสิทธิ์ โฉนด จำนวน 1,940 แปลง สปก. จำนวน 329 แปลง และอื่น ๆ จำนวน 50 แปลง

7.2) ปัญหาการถือครอง

ปัญหาการถือครองมี 3 ประการ คือ

7.2.1) ปัญหาการไร้กรรมสิทธิ์

กลุ่มประชากรที่เป็นผู้ไร้กรรมสิทธิ์ คือผู้ที่อยู่ในพื้นที่ของรัฐ เช่น เขตอุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตป่าสงวนแห่งชาติ ที่ราชพัสดุ ที่สาธารณะประโยชน์ มีที่ดินทำกินอยู่แต่ไม่มีเอกสารสิทธิ์ตามประมวลกฎหมายที่ดิน หรือการอนุญาตให้เข้าทำประโยชน์รวมทั้งไม่มีการอนุญาตให้มีสิทธิทำกิน เป็นการเข้าทำกินและถือครองที่ดินมือเปล่า บางรายอ้างว่ามี ภ.บ.ท. 5 คือ การเสียภาษีที่ดินแต่ ภ.บ.ท. 5 มิใช่เอกสารสิทธิ์ตามประมวลกฎหมายที่ดิน และในพื้นที่ป่าไม้นั้น กรมป่าไม้ได้เคยแจ้งให้จังหวัดต่างๆ ยุติการเก็บ ภ.บ.ท. ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ

7.2.2) ปัญหาการไร้ที่ดินทำกิน

กลุ่มประชากรที่ไร้ที่ดินทำกิน คือผู้ที่ไร้ที่ดินทำกิน มิใช่ผู้ที่ทำกินอยู่ในที่ดินของรัฐ ปัจจุบันอาจจะเป็นผู้เช่าที่ดินทำกินหรือเป็นแรงงานรับจ้าง

7.2.3) ปัญหาการเช่าที่ดินทำการเกษตร

กลุ่มประชากรที่มีปัญหาการเช่าที่ดิน คือผู้เช่าที่ดินทำกินในปัจจุบัน ซึ่งประกอบด้วยผู้ไร้ที่ดินทำกิน หรือมีที่ดินน้อยไม่เพียงพอต่อการดำรงชีวิต

ปัญหาทั้ง 3 ประการนี้จำเป็นจะต้องนำมาวิเคราะห์ในแผนการใช้ที่ดินตำบล โดยเฉพาะในพื้นที่จัดที่ดินทำกินของ คทช. ในพื้นที่อุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า และเขตป่าสงวนแห่งชาติ

8) สภาพเศรษฐกิจในภาพรวม

ข้อมูลด้านเศรษฐกิจของพื้นที่ตำบลเสอเพลอ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี ประกอบด้วย (1) การประกอบอาชีพด้านเกษตรกรรม อุตสาหกรรม (2) แรงงาน และ (3) รายได้-รายจ่าย โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

8.1) การประกอบอาชีพ

8.1.1) ด้านเกษตรกรรม

เกษตรกรทำการเกษตรโดยปลูกข้าวเป็นหลัก รองลงมาปลูกอ้อยโรงงาน และมันสำปะหลัง นอกจากนั้นยังปลูกพืชอื่น ๆ เช่น ยางพารา ปาล์มน้ำมัน หญ้าเลี้ยงสัตว์ และผักต่างๆ การเลี้ยงสัตว์ ส่วนใหญ่จะเลี้ยงไว้เพื่อบริโภคและเสริมรายได้ เช่น วัว หมู เป็ด และไก่ เป็นต้น

8.1.2) ด้านอุตสาหกรรม

อุตสาหกรรมส่วนใหญ่เป็นการแปรรูปผลผลิตทางเกษตร โดยมีโรงสีข้าวกระจายอยู่ทุกชุมชน นอกจากนั้นยังมีอุตสาหกรรมในครัวเรือน เช่น จักสาน เย็บผ้า และทำแคน เป็นต้น นอกจากนั้นยังมีโรงงานรับซื้อผลผลิตทางการเกษตรต่าง ๆ เช่น โรงงานรับซื้ออ้อย โรงงานรับซื้อมันสำปะหลัง เกษตรกรในพื้นที่ยังมีการต่าง ๆ เช่น กลุ่มเลี้ยงวัว กลุ่มผู้ปลูกถั่วเหลือง กลุ่มทำไร่นาสวนผสม กลุ่มพาะเห็ด กลุ่มทอเสื่อ กลุ่มแปรรูปอาหาร กลุ่มปลูกไม้ผล กลุ่มปลูกหม่อนเลี้ยงไหม กลุ่มเย็บผ้า และกลุ่มแปรรูปข้าว เป็นต้น กระจายอยู่เกือบทุกหมู่บ้าน ซึ่งเป็นการรวมกลุ่มที่ทำให้ระบบเศรษฐกิจของกลุ่มเข้มแข็งขึ้น

8.2) ด้านแรงงาน

จากข้อมูลพื้นฐาน (จปฐ.) พบว่า ประชากรที่มีอายุ 15 – 60 ปี ได้รับค่าแรงในพื้นที่เฉลี่ยวันละ 301 บาท ต่ำกว่าระดับจังหวัดที่กำหนดอัตราค่าแรงขั้นต่ำวันละ 315 บาท โดยเฉพาะแรงงานด้านการเกษตร ประชากรอายุระหว่าง 25 – 50 ปี บางส่วนไปรับจ้างทำงานนอกพื้นที่ รวมทั้งแรงงานที่ไปทำงานต่างประเทศ ปัญหาที่พบคือ ประชากรต้องไปทำงานนอกพื้นที่ในเมืองที่มีโรงงานอุตสาหกรรม บริษัท ห้างร้านใหญ่ๆ เพราะในพื้นที่ไม่มีโรงงานอุตสาหกรรมที่มีการจ้างแรงงานเยอะ พื้นที่ส่วนมากเป็นที่อยู่อาศัย ปัญหานี้ยังไม่สามารถแก้ไขได้

8.3) รายได้-รายจ่าย

จากข้อมูลพื้นฐาน จปฐ (2561) รายงานว่า รายได้หลักของเกษตรกรจากตำบลเสอเพลอส่วนใหญ่จะมาจากการเกษตรกรรม รองลงมาคือ อาชีพอื่น ๆ เป็นต้น โดยพบว่า หมู่ที่มีรายได้มากที่สุดคือ หมู่ที่ 13 บ้านทองอินทร์ รองลงมาคือ หมู่ที่ 3 บ้านเหล่ากล้วย (ตารางที่ 2-5) รายได้ครัวเรือนเฉลี่ยปีละ 208,770 บาท รายได้บุคคลเฉลี่ยปีละ 66,606 บาท รายจ่ายครัวเรือนปีละ 115,025 บาท รายจ่ายบุคคลเฉลี่ยปีละ 36,399 บาท แสดงให้เห็นว่ารายได้บุคคลมากกว่ารายจ่ายบุคคลปีละ 30,207 บาท ดังรายละเอียดในตารางที่ 2-6

ตารางที่ 2-5 รายได้หลัก รายได้รอง และรายได้อื่น ๆ ตำบลเสอเพลอ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี ปี 2562

พื้นที่	รายได้หลัก	รายได้รอง	รายได้อื่น ๆ	ทำเอง-หาเอง	รายได้รวม
หมู่ที่ 1 สงเปลือย	21,149,100.00	7,142,200.00	7,543,900.00	4,326,000.00	40,161,200.00
หมู่ที่ 2 เสอเพลอ	7,750,710.00	3,601,600.00	5,552,690.00	1,941,000.00	18,846,000.00
หมู่ที่ 3 เหล่ากล้วย	17,506,500.00	8,235,150.00	14,193,000.00	2,971,800.00	42,906,450.00
หมู่ที่ 4 โนนขี้เหล็ก	7,410,000.00	1,228,000.00	1,640,000.00	2,401,000.00	12,679,000.00
หมู่ที่ 5 ทองอินทร์	8,245,000.00	4,678,000.00	4,050,000.00	3,082,900.00	20,055,900.00
หมู่ที่ 6 สวนมอญ	9,076,600.00	4,622,000.00	2,913,000.00	2,896,000.00	19,507,600.00
หมู่ที่ 7 โนนสวรรค์	5,985,000.00	991,000.00	3,088,800.00	726,000.00	10,790,800.00
หมู่ที่ 8 โคกศรีสำราญ	7,668,200.00	3,816,000.00	6,742,920.00	1,205,000.00	19,432,120.00
หมู่ที่ 9 สงเปลือย	9,424,800.00	5,155,600.00	5,560,000.00	3,288,000.00	23,428,400.00
หมู่ที่ 10 โนนศรีสมพร	14,683,000.00	1,707,000.00	4,971,000.00	1,449,000.00	22,810,000.00
หมู่ที่ 11 วังหน้าผา	9,719,000.00	3,549,500.00	4,322,900.00	2,657,000.00	20,248,400.00
หมู่ที่ 12 ดงสามสิบ	17,193,000.00	3,208,000.00	2,622,000.00	1,922,000.00	24,945,000.00
หมู่ที่ 13 ทองอินทร์	28,059,400.00	6,271,006.00	4,848,240.00	4,364,700.00	43,543,346.00
หมู่ที่ 14 หนองนาคำ	9,681,800.00	1,942,000.00	2,886,000.00	719,000.00	15,228,800.00
หมู่ที่ 15 โคกศรีสำราญ	14,055,500.00	982,700.00	4,484,000.00	692,000.00	20,214,200.00
หมู่ที่ 16 สงเปลือย	13,714,000.00	1,607,000.00	5,192,300.00	1,675,800.00	22,189,100.00
หมู่ที่ 17 โคกศรีสำราญ	13,419,700.00	1,389,200.00	3,885,590.00	1,175,900.00	19,870,390.00
หมู่ที่ 18 วังหน้าผา	16,184,000.00	3,388,000.00	4,585,500.00	1,829,700.00	25,987,200.00
หมู่ที่ 19 สงเปลือย	6,879,000.00	1,623,300.00	4,456,900.00	1,318,500.00	14,277,700.00

ที่มา : สำนักงานพัฒนาชุมชน (2562)

ตารางที่ 2-6 รายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือน รายได้เฉลี่ยต่อคน รายจ่ายเฉลี่ยต่อครัวเรือน และรายจ่ายเฉลี่ยต่อคน ตำบลเสอเพลอ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี ปี 2562

พื้นที่	รายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือน (บาทต่อปี)	รายได้เฉลี่ยต่อคน (บาทต่อปี)	รายจ่ายเฉลี่ยต่อครัวเรือน (บาทต่อปี)	รายจ่ายเฉลี่ยต่อคน (บาทต่อปี)
หมู่ที่ 1 สงเปลือย	234,860.82	60,483.73	178,542.92	45,980.18
หมู่ที่ 2 เสอเพลอ	194,288.66	64,541.10	108,149.47	35,926.37
หมู่ที่ 3 เหล่ากล้วย	275,041.35	78,583.24	208,307.11	59,516.32
หมู่ที่ 4 โนนขี้เหล็ก	214,898.31	66,036.46	138,694.93	42,619.80
หมู่ที่ 5 ทองอินทร์	185,702.78	43,599.78	76,824.07	18,036.96
หมู่ที่ 6 สวนมอญ	199,057.14	65,461.74	110,602.04	36,372.48
หมู่ที่ 7 โนนสวรรค์	192,692.86	65,004.82	114,710.71	38,697.59
หมู่ที่ 8 โคกศรีสำราญ	208,947.53	72,507.91	94,033.12	32,630.90
หมู่ที่ 9 สงเปลือย	185,939.68	57,282.15	115,329.37	35,529.34
หมู่ที่ 10 โนนศรีสมพร	237,604.17	63,715.08	98,546.88	26,425.98
หมู่ที่ 11 วังหน้าผา	184,076.36	45,914.74	97,059.09	24,209.75
หมู่ที่ 12 ดงสามสิบ	179,460.43	60,990.22	79,000.00	26,848.41
หมู่ที่ 13 ทองอินทร์	354,010.94	106,203.28	227,260.98	68,178.29
หมู่ที่ 14 หนองนาคำ	227,295.52	77,697.96	82,807.46	28,306.63
หมู่ที่ 15 โคกศรีสำราญ	224,602.22	74,867.41	92,955.56	30,985.19
หมู่ที่ 16 สงเปลือย	140,437.34	69,340.94	61,531.01	30,380.94
หมู่ที่ 17 โคกศรีสำราญ	158,963.12	59,670.84	81,729.98	30,679.42
หมู่ที่ 18 วังหน้าผา	225,975.65	71,003.28	128,309.22	40,315.74
หมู่ที่ 19 สงเปลือย	142,777.00	62,621.49	91,096.00	39,954.39
รวม	**3,966,631.88**	**1,265,526.18**	**2,185,489.92**	**691,594.66**
เฉลี่ย	**208,770.09**	**66,606.64**	**115,025.78**	**36,399.718**

ที่มา : สำนักงานพัฒนาชุมชน (2562)

8.4) พืชเศรษฐกิจที่สำคัญ พืชที่มีอนาคต และพืชเสริมรายได้

ตำบลเสอเพลอ มีการทำการเกษตรกรรม และสภาพพื้นที่มีศักยภาพเหมาะสมในการปลูกพืชต่าง ๆ ดังนี้

8.4.1) พืชเศรษฐกิจที่สำคัญและเป็นพืชอัตลักษณ์ของบลเสอเพลอ คือ ข้าวพันธุ์ขาวดอกมะลิ 105 ผลผลิตเฉลี่ย 400 กิโลกรัมต่อไร่ ข้าวเหนียวพันธุ์ กข 6 ผลผลิตเฉลี่ย 365 กิโลกรัมต่อไร่ อ้อย พันธุ์ขอนแก่น 3 ผลผลิตเฉลี่ย 8,000 กิโลกรัมต่อไร่ และมันสำปะหลัง พันธุ์ระยอง 72 จากตารางที่ 2-7 การวิเคราะห์อัตราส่วนผลตอบแทนต่อต้นทุนของทั้ง 4 พืช พบว่า ทุกพืชมีค่าน้อยกว่า 1 แสดงว่าให้เห็นว่าผลตอบแทนไม่คุ้มทุน แต่พบว่าแปลงที่ปลูกมันสำปะหลัง มีค่ามากว่า 1 แสดงว่าให้ผลตอบแทนคุ้มทุนมากที่สุด ซึ่งเท่ากับ 0.44 0.08 0.11 และ 1.65 ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากพื้นที่ปลูกข้าวของตำบลเสอเพลอส่วนใหญ่จะเป็นดินทราย และจะอยู่ในชั้นความแหมาะสมน้อยหรือไม่

เหมาะสม ทำให้มีต้นทุนในการผลิตสูง และมีข้อจำกัดในหลาย ๆ ด้าน จึงจะทำให้ได้ผลผลิตที่คุ้มทุน และเนื่องจากข้าวปลูกในพื้นที่ที่มีความเหมาะสมน้อยหรือไม่เหมาะสม ดังนั้นควรมีการปลูกพืชแบบผสมผสานเข้าร่วมด้วย เพื่อเป็นการสร้างรายได้อีกทางนึงได้ ส่วนอ้อยและมันสำปะหลัง ส่วนใหญ่จะนิยมปลูกในพื้นที่ที่มีความเหมาะสมปานกลางและเหมาะสมน้อย ซึ่งก็จะมีข้อจำกัดต่อการเจริญเติบโต เช่น ความอุดมสมบูรณ์ของดิน ด้านการระบายน้ำ ปริมาณน้ำฝน เป็นต้น ซึ่งจะส่งผลให้ผลผลิตต่ำได้

8.4.2) พืชที่มีอนาคต

เกษตรกรมีความต้องการอย่างมากที่จะปรับเปลี่ยน จากนาข้าวเป็นปลูกพืชอย่างอื่น เช่น เกษตรผสมผสาน อ้อย ไม้ผล ไม้ไผ่ มะพร้าว ปศุสัตว์ เนื่องจากต้นทุนการผลิตยังสูงอยู่ไม่คุ้มค่ากับการลงทุน

8.4.3) รายได้เสริม คือ ปลูกพืชผัก ข้าวโพด ตระกูลถั่ว และปศุสัตว์

8.4.4) พืชทางเลือกเพิ่มเติมในอนาคต คือ เกษตรปลอดภัย หรือการแปรรูปผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ เพื่อเพิ่มมูลค่าให้แก่สินค้าที่ผลิตในพื้นที่

ตารางที่ 2-7 ต้นทุน ผลตอบแทน การผลิตพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ ในพื้นที่ตำบลเสอเพลอ ปี 2561

รายการ	ข้าวจ้าว[1]	ข้าวเหนียว[2]	อ้อย[3]	มันสำปะหลัง[4]
ต้นทุนทั้งหมด (บาท/ไร่)	3,870	3,870	4,300	2,820
ผลผลิตต่อไร่ (กก./ไร่)	400	350	8,000	2,500
ราคาผลผลิต ณ ไร่นา (บาท/กก.)	14	12	600	3
รวมมูลค่าผลผลิต (บาท/ไร่)	5,600	4,200	4,800	7,500
ผลตอบแทนเหนือต้นทุนทั้งหมด (บาท/ไร่)	1,730	330	500	4,680
B/C ratio	**0.44**	**0.08**	**0.11**	**1.65**

ที่มา : จากการวิเคราะห์

หมายเหตุ : ข้าวจ้าวพันธุ์ขาวดอกมะลิ105

ข้าวเหนียวพันธุ์กข 6[2]

พันธุ์ขอนแก่น 3[3]

พันธุ์ระยอง 72[4]

บทที่ 3
ทรัพยากรธรรมชาติในตำบลเสอเพลอ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี

ทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญในตำบลเสอเพลอ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี คือ 1) ทรัพยากรป่าไม้ 2) ทรัพยากรน้ำ และ 3) ทรัพยากรที่ดิน โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1 ทรัพยากรป่าไม้

ทรัพยากรป่าไม้ในตำบลเสอเพลอ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี จากการวิเคราะห์โดยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ พบว่า มีพื้นที่ป่าไม้ทั้งหมด 2,005 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 5.48 ของพื้นที่ตำบล ปัจจุบันมีพื้นที่ป่าไม้ที่ยังคงความอุดมสมบูรณ์ ครอบคลุมพื้นที่ หมู่ที่ 5 6 8 11 13 และ 15 คือ ป่าพันดอนและป่าปะโค

3.2 ทรัพยากรน้ำ

3.2.1 แหล่งน้ำตามธรรมชาติและที่มีการพัฒนา

1) ลำห้วยสามพาด ไหลมาจากอำเภอหนองแสง เข้ามาทางทิศตะวันตกของตำบลจากทิศเหนือลงสู่ทางทิศใต้ไหลผ่านหมู่ที่ 11 15 8 13 5 6 3 10 และหมู่ที่ 7 ตามลำดับ ไหลผ่านตำบลผาสุกและไหลผ่านตำบลเสอเพลอลงลำน้ำปาว

2) ลำห้วยน้ำฆ้อง ไหลลงมาจากอำเภอหนองแสง โดยไหลเข้าทางทิศใต้ของตำบลที่หมู่ที่ 9 ไหลลงสู่ทางด้านทิศตะวันออกของตำบล และยังเป็นเส้นแบ่งเขตระหว่างตำบลเสอเพลอกับตำบลเสอเพลอ

3) ลำห้วยเดื่อ ไหลออกจากบึงสังข์หมู่ที่ 9 ไหลลงสู่ทางด้านทิศตะวันออกของตำบลไปรวมกับห้วยน้ำฆ้อง

ลำห้วยดังกล่าวมีใช้เฉพาะหน้าฝนเท่านั้นยกเว้น ห้วยสามพาดที่หมู่ที่ 11 มีใช้ตลอดปี เนื่องจากมีฝายน้ำล้นกั้นตรงบริเวณนี้ถึง 3 แห่งด้วยกัน ดังนั้นเกษตรกรในระดับเขตนี้สามารถทำการเกษตรฤดูแล้งได้ เช่น พืชผักสวนครัว ข้าวโพดและพืชที่สำคัญที่สุด คือ ถั่วเหลือง

ตำบลเสอเพลอ ยังมีแหล่งน้ำของกรมพัฒนาที่ดิน เป็นสระน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน ขนาด 1,260 ลูกบาศก์เมตร ซึ่งก่อสร้างมาแล้วตั้งแต่ปีพ.ศ. 2558-2564 จำนวน 40 บ่อ

ตารางที่ 3-1 ทรัพยากรน้ำในตำบลเสอเพลอ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี

แหล่งน้ำตามธรรมชาติ	
ลำน้ำ ลำห้วย (สาย)	11
บึง หนอง (แห่ง)	12
แหล่งน้ำที่มีการพัฒนา	
บ่อบาดาล (แห่ง)	4
บ่อน้ำตื้น (แห่ง)	15
ถังเก็บน้ำฝน (แห่ง)	5

ที่มา : องค์การบริหารส่วนตำบลเสอเพลอ (2562)

3.2.2 น้ำใต้ดิน

ก) แหล่งน้ำใต้ดิน จากข้อมูลธรณีสัณฐานมาตราส่วน 1:1,000,000 ของกรมทรัพยากรธรณี (2556) นำมาวิเคราะห์ชั้นน้ำที่พบในตำบลเสอเพลอ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี รายละเอียดดังนี้

(1) ชั้นหินอุ้มน้ำหินชุดมหาสารคาม (Maha Sarakham Aquifers : Ms) มีลักษณะปิดทับด้วยชั้นบางๆ ของกรวดทรายและดินเหนียว ประกอบด้วย หินทรายแป้ง หินดินดาน บางส่วนมีหินทรายเม็ดละเอียดมีชั้นของเกลือหิน (Rock salt) อยู่ด้านล่าง ฉะนั้น การพัฒนาน้ำบาดาลควรจะมีความลึกประมาณ 15-40 เมตร ถ้าลึกมากกว่านี้ โอกาสที่จะได้น้ำเค็มจะสูงปริมาณน้ำ โดยเฉลี่ยจะอยู่ที่ 2-10 บาศก์เมตรต่อชั่วโมง บางพื้นที่จะมีปริมาณน้อยกว่า 2 ลูกบาศก์เมตรต่อชั่วโมง ในขณะที่บางแห่งจะมีปริมาณ 10-20 ลูกบาศก์เมตรต่อชั่วโมง หรือสูงมากกว่า 20 ลูกบาศก์เมตรต่อเซนติเมตร คุณภาพน้ำส่วนใหญ่จะจืดบางพื้นที่คุณภาพน้ำจะกร่อยหรือเค็ม ซึ่งจะปรากฏกระจายเป็นหย่อมอยู่ทั่วไป โดยเฉพาะบริเวณที่เป็นที่ลุ่ม หรือที่ต่ำ เป็นพื้นที่ทั้งหมดของตำบลเสอเพลอ ซึ่งมีเนื้อที่ประมาณ 19,159 ไร่ รายละเอียดดังรูปที่ 3-1

ข) คุณภาพน้ำใต้ดินและศักยภาพในการพัฒนาน้ำใต้ดิน

ในการศึกษาคุณภาพน้ำใต้ดินของตำบลเสอเพลอ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี พิจารณาจากอัตราการให้น้ำ (yield) และปริมาณของแข็งที่ละลายเจือปนอยู่ในน้ำซึ่งมองไม่เห็นด้วยตาเปล่า (TDS) เพื่อหาเนื้อที่ที่ควรส่งเสริมให้มีการจัดการน้ำและการพัฒนาน้ำใต้ดินให้เป็นพื้นที่ที่เหมาะสมต่อการทำการเกษตรและการอุปโภคบริโภค ได้ดำเนินการสำรวจและตรวจพบว่ามีพื้นที่ที่มีอัตราการให้น้ำในช่วง <2 ลูกบาศก์เมตรต่อชั่วโมง มีเนื้อที่มากที่สุด จำนวน 13,141 ไร่ หรือร้อยละ 35.92 ของเนื้อที่ตำบล และพบว่าพื้นที่ดังกล่าวมีปริมาณของแข็งที่ละลายเจือปนอยู่ในน้ำซึ่งมองไม่เห็นด้วยตาเปล่า 500-1,500 มิลลิกรัมต่อลิตร เนื้อที่ 11,532 ไร่ หรือร้อยละ 31.53 ของเนื้อที่ตำบล ซึ่งสามารถนำน้ำมาใช้เพื่อการเกษตรมากกว่าการใช้เพื่ออุปโภค หากนำมาบริโภคต้องผ่านการตรวจสอบอย่างละเอียด

ตามประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์และมาตรการสำหรับการป้องกันด้านสาธารณสุขและการป้องกันในเรื่องสิ่งแวดล้อมเป็นพิษ พ.ศ. 2551 (ราชกิจจานุเบกษา, 2551) รายละเอียดดังตารางที่ 3-2 และรูปที่ 3-2

เมื่อพิจารณาร่วมกับแผนที่อุทกธรณีวิทยา ซึ่งเป็นแผนที่ที่อธิบายลักษณะชั้นหินอุ้มน้ำ จะเห็นได้ว่าบริเวณพื้นที่ที่มีอัตราการให้ อยู่ในช่วง <2 ลูกบาศก์เมตรต่อชั่วโมง อยู่ในบริเวณชั้นหินอุ้มน้ำชุดมหาสารคามเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งบริเวณนี้พบชั้นของเกลือหินอยู่ด้านล่าง ฉะนั้น การพัฒนาน้ำบาดาลควรจะมีความลึกประมาณ 15-40 เมตร ถ้าลึกมากกว่านี้โอกาสที่จะได้น้ำเค็มจะสูง เกษตรกรบางรายได้ดำเนินการขุดไปแล้วพบว่าในฤดูแล้งน้ำบริเวณดังกล่าวมีรสกร่อยและเค็ม

ตารางที่ 3-2 คุณภาพและอัตราการให้น้ำของน้ำใต้ดิน ตำบลเสอเพลอ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี

อัตราการให้น้ำ (ลบ.ม./ชม.)	ปริมาณของแข็งที่ละลายเจือปนอยู่ในน้ำ	เนื้อที่ (ไร่)	ร้อยละ
Yield <2	<500	13,141	35.92
	500-1,500	11,532	31.53
Yield 2-10	<500	8,080	22.09
Yield 5-10	>1,500	2,965	8.10
Yield 10-20	>1,500	863	2.36
ผลรวมทั้งหมด		**36.580**	**100.00**

หมายเหตุ : Yield คือ อัตราการให้น้ำ มีหน่วยเป็นลูกบาศก์เมตรต่อชั่วโมง

: Tds (Total dissolved solid) คือ ปริมาณของแข็งที่ละลายเจือปนอยู่ในน้ำซึ่งมองไม่เห็นด้วยตาเปล่า มีหน่วยเป็นมิลลิกรัมต่อลิตร

ที่มา : กรมทรัพยากรน้ำบาดาล (2558)

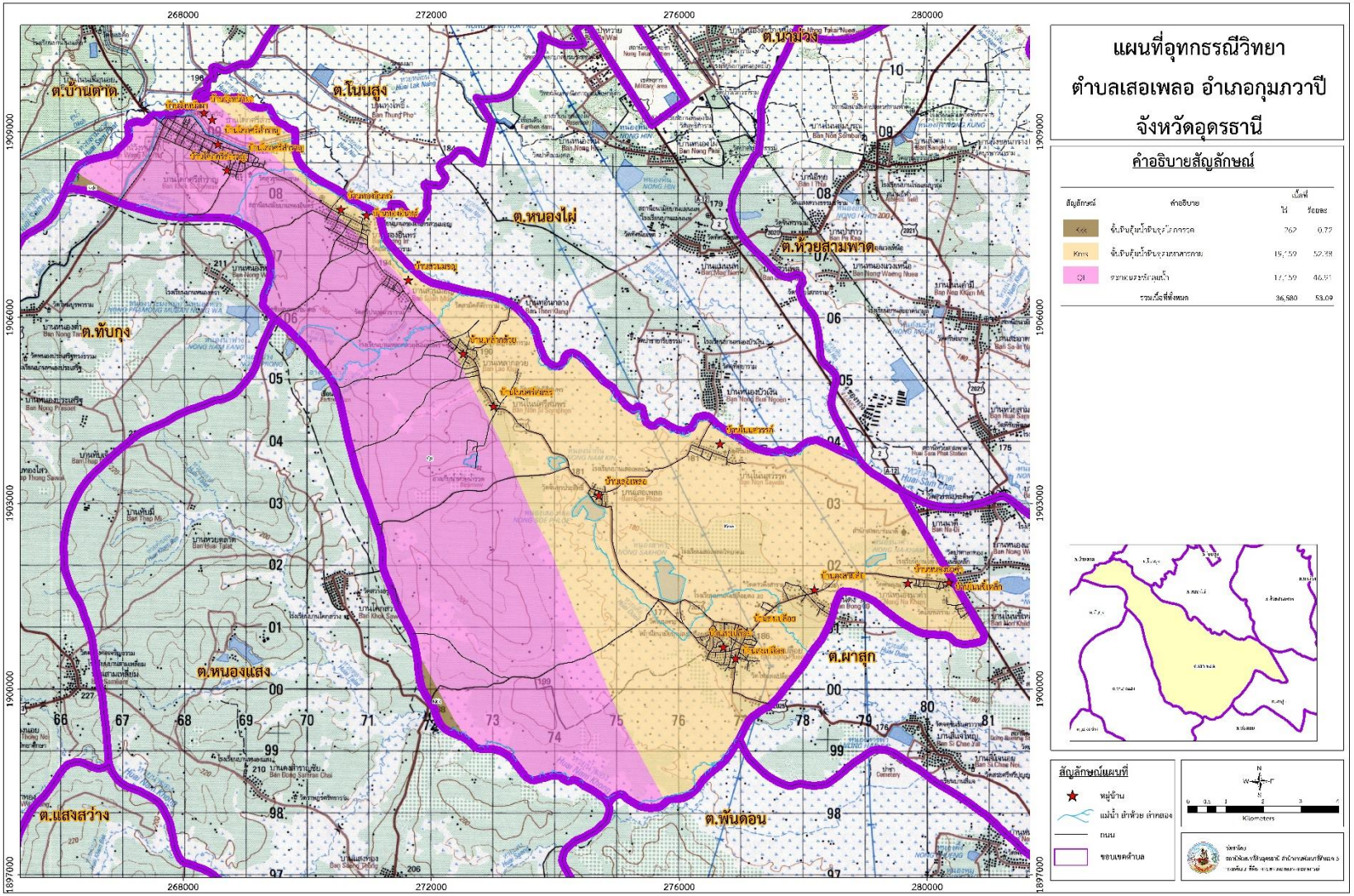

รูปที่ 3-1 อุทกธรณีวิทยา

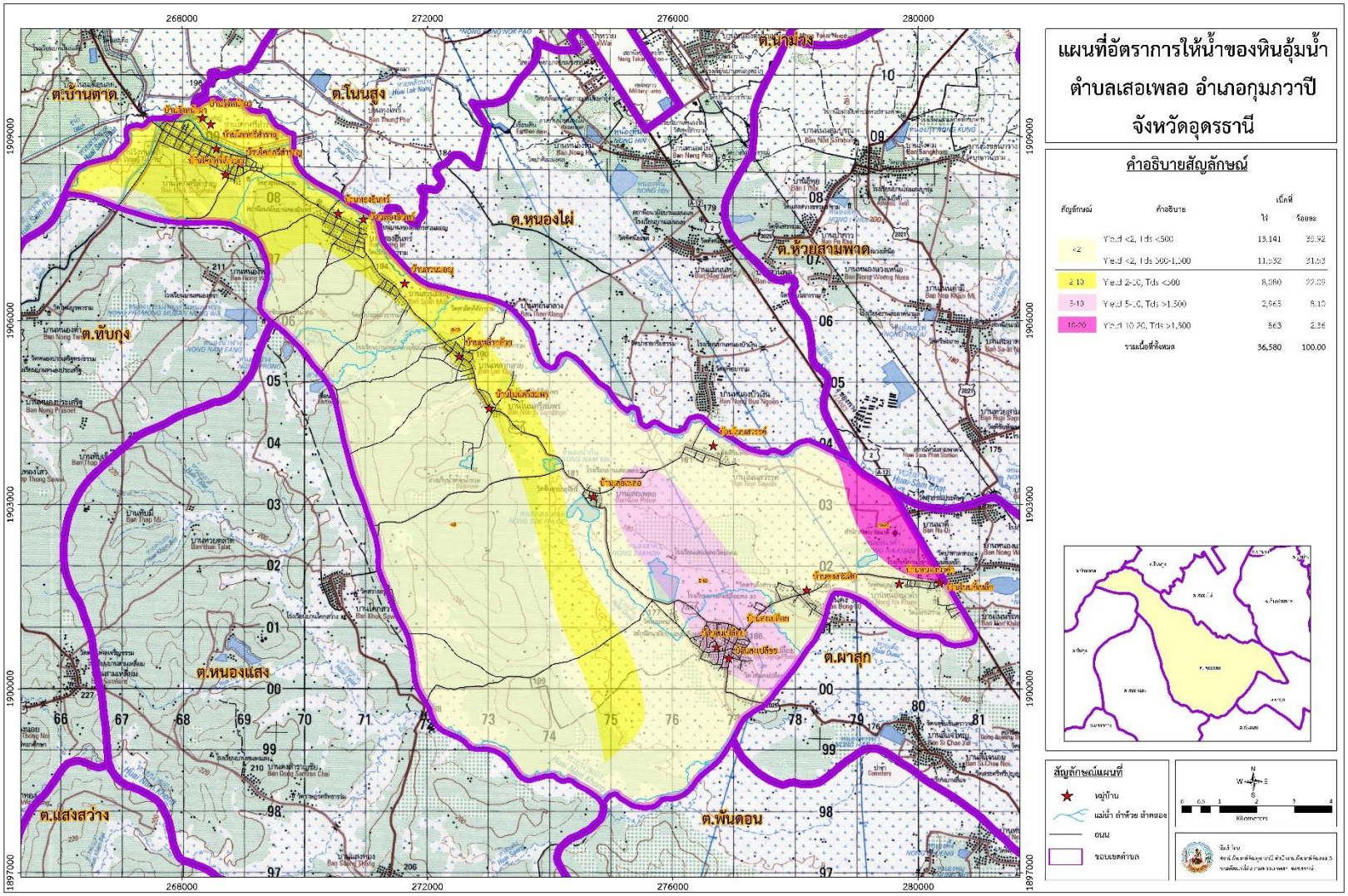

รูปที่ 3-2 อัตราการให้น้ำของหินอุ้ม

3.3 ทรัพยากรดิน

ทรัพยากรดินในพื้นที่ตำบลเสอเพลอ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี ประกอบด้วย

3.3.1 ชุดดินละหานทราย ที่มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย สภาพพื้นที่เป็นราบเรียบถึงค่อนข้างราบเรียบ มีการระบายน้ำค่อนข้างเลวถึงดีปานกลาง

- หน่วยแผนที่ดิน Lah-slA มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 1,445 ไร่ หรือร้อยละ 3.95 ของพื้นที่ตำบล

3.3.2 ชุดดินปักธงชัย มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย สภาพพื้นที่ค่อนข้างราบเรียบถึงลูกคลื่นลอนชัน มีการระบายน้ำดี ประกอบด้วย

- หน่วยแผนที่ดิน Ptc-gm-slA/b ดินคล้ายชุดดินปักธงชัยที่มีจุดประสีเทา มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีจุดประสีเทา มีเนื้อที่ 1,206 ไร่ หรือร้อยละ 3.30 ของพื้นที่ตำบล

- หน่วยแผนที่ดิน Ptc-mw-slB ดินคล้ายชุดดินปักธงชัย ที่มีการระบายน้ำดีปานกลาง ความลดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 659 ไร่ หรือร้อยละ 1.80 ของพื้นที่ตำบล

3.3.2 ชุดดินร้อยเอ็ด เนื้อดินเป็นดินร่วนปนทรายหรือดินทรายปนดินร่วน สภาพพื้นที่ราบเรียบถึงค่อนข้างราบเรียบ มีการระบายน้ำค่อนข้างเลวถึงเลว

- หน่วยแผนที่ดิน Re-pic-slA ดินคล้ายชุดดินร้อยเอ็ดที่มีศิลาแลงอ่อน มีเนื้อดินบนเป็นร่วนปนทราย มีความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 12,496 ไร่ หรือร้อยละ 34.16 ของพื้นที่ตำบล

3.3.4 ชุดดินจักราช สภาพพื้นที่ค่อนข้างราบเรียบถึงลูกคลื่นลอนลาดเล็กน้อย มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย

- หน่วยแผนที่ดิน Ckr-slB สภาพพื้นที่ราบเรียบถึงลูกคลื่นลอนลาดเล็กน้อย มีการระบายน้ำดีปานกลางถึงดี มีความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 1,957 ไร่ หรือร้อยละ 5.35 ของพื้นที่ตำบล

3.3.5 ชุดดินห้วยแถลง สภาพพื้นที่ค่อนข้างราบเรียบถึงลูกคลื่นลอนลาด เนื้อดินบนเป็นทรายปนดินร่วนหรือดินร่วนปนทราย

- หน่วยแผนที่ดิน Ht-slB สภาพพื้นที่ค่อนข้างราบเรียบถึงลูกคลื่นลอนลาด มีการระบายน้ำดี มีความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 293 ไร่ หรือร้อยละ 0.80 ของพื้นที่ตำบล

3.3.6 ชุดดินคำบง สภาพพื้นที่ค่อนข้างราบเรียบถึงลูกคลื่นลอนลาด ดินบนเป็นดินร่วนปนทราย

- หน่วยแผนที่ดิน Kg-tks-slB ดินคล้ายชุดดินคำบงที่เป็นทรายหนา สภาพพื้นที่ค่อนข้างราบเรียบถึงลูกคลื่นลอนลาด การระบายน้ำดีถึงค่อนข้างมากเกินไป ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 2,697 ไร่ หรือร้อยละ 737 ของพื้นที่ตำบล

3.3.7 ชุดดินโนนแดง สภาพพื้นที่ค่อนข้างราบเรียบถึงเป็นลูกคลื่นลอนลาดเล็กน้อย ดินบนเป็นทรายปนดินร่วนหรือดินร่วนปนทราย

- หน่วยแผนที่ดิน Ndg-slB สภาพพื้นที่ค่อนข้างราบเรียบถึงเป็นลูกคลื่นลอนลาดเล็กน้อย มีการระบายน้ำดีปานกลางถึงค่อนข้างเลว มีความชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 2,335 ไร่ หรือร้อยละ 6.38 ของพื้นที่ตำบล

3.3.8 ชุดดินโพนพิสัย สภาพพื้นที่ค่อนข้างราบเรียบถึงลูกคลื่นลอนลาด ดินบนเป็นดินร่วนปนทรายหรือดินร่วน

- หน่วยแผนที่ดิน Pp-gm-gslB ดินคล้ายชุดดินโพนพิสัยที่มีจุดประสีเทา มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทรายปนกรวด ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 515 ไร่ หรือร้อยละ 1.41 ของพื้นที่ตำบล

3.3.9 ชุดดินพระทองคำ สภาพพื้นที่เป็นลูกคลื่นลอนลาดเล็กน้อย ที่มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย มีการระบายน้ำค่อนข้างเลวถึงดีปานกลาง

- หน่วยแผนที่ดิน Ptk-slB สภาพพื้นที่ลูกคลื่นลอนลาดเล็กน้อย มีการระบายน้ำดีปานกลาง และมีการปั้นคันนาเพื่อทำการปลูกข้าว มีความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 1,351 ไร่ หรือร้อยละ 3.69 ของพื้นที่ตำบล

3.3.10 ชุดดินสตึก ที่มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนทรายหยาบ สภาพพื้นที่เป็นลูกคลื่นลอนลาดเล็กน้อย มีการระบายน้ำค่อนข้างเลวถึงดีปานกลาง

- หน่วยแผนที่ดิน Suk-col-slB สภาพพื้นที่ลูกคลื่นลอนลาดเล็กน้อย มีการระบายน้ำดีปานกลาง และมีการปั้นคันนาเพื่อทำการปลูกข้าว มีเนื้อที่ 8,087 ไร่ หรือร้อยละ 22.11 ของพื้นที่ตำบล

โดยมีรายละเอียดในรูปที่ 3-3

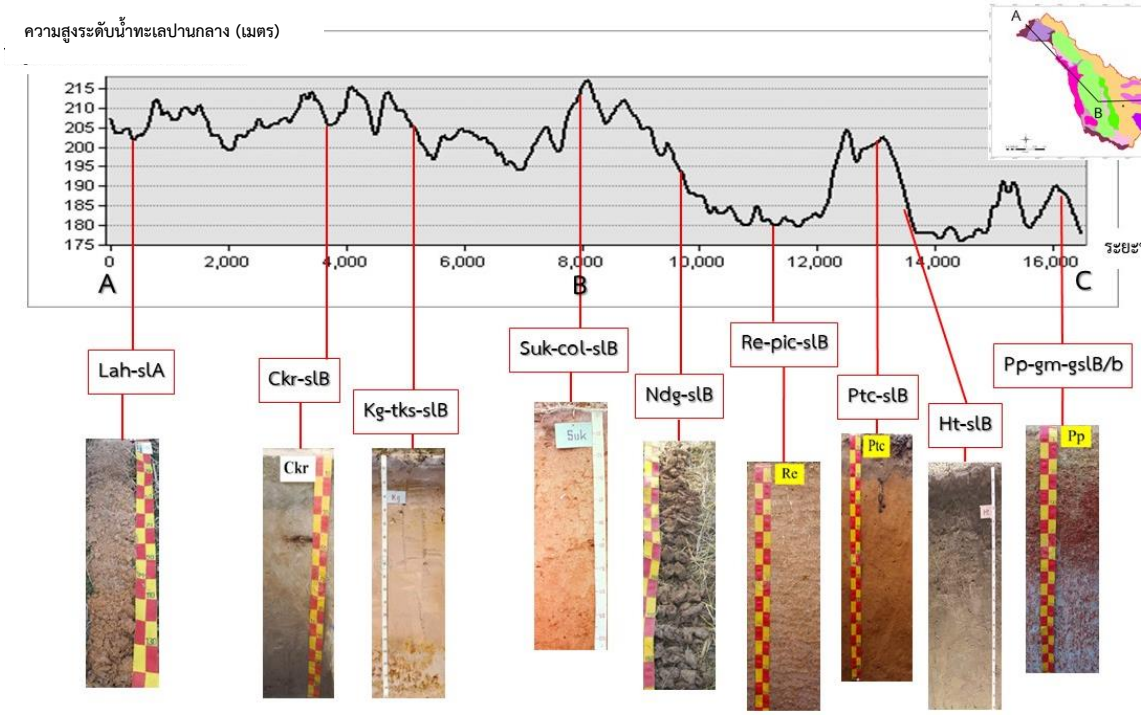

รูปที่ 3-3 ภูมิประเทศและชุดดิน ตำบลเสอเพลอ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี

ตารางที่ 3-3 หน่วยแผนที่ดิน ตำบลเสอเพลอ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี

หน่วยแผนที่ดิน	คำอธิบาย	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
Ckr-slB	ชุดดินละหานทราย มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์	1,445	4.37
Kg-tKs-slB	ดินคล้ายชุดดินปักธงชัยที่มีจุดประสีเทา มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์	1,206	3.65
Ptc-gm-slA	ดินคล้ายชุดดินร้อยเอ็ดที่มีศิลาแลงอ่อน มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์	12,496	37.82
Ht-slB	ชุดดินจักราช มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์	1,957	5.92
Lah-slA	ชุดดินห้วยแถลง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์	293	0.89
Ndg-slB	ดินคล้ายชุดดินคำบงที่มีทรายหนา มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์	2,697	8.16
Ndg-slB/d3c	ชุดดินโนนแดง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์	2,335	7.07
Pp-gm-gslA	ดินคล้ายชุดดินโพนพิสัยที่มีจุดประสีเทา มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทรายปนกรวด ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์	515	1.56
Ptk-slB	ดินคล้ายชุดดินปักธงชัยที่มีการระบายน้ำดีปานกลาง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์	659	1.99
Re-pic-slA	ชุดดินพระทองคำ มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์	1,351	4.09
Suk-col-slB	ดินคล้ายชุดดินสะตึกที่เป็นดินร่วนหยาบ มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์	8,087	24.48
	รวมเนื้อที่ทั้งหมด	**33,042**	**100.00**

ที่มา : กองสำรวจดินและวิจัยทรัพยากรดิน (2561)

ตารางที่ 3-4 สมบัติดิน ตำบลเสอเพลอ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี

หน่วยแผนที่ดิน	ความลาดชัน	การระบายน้ำ	ความจุแลกเปลี่ยนแคตไอออน (CEC)	ความอิ่มตัวเบส (BS)	ความลึก (ซม.)	อินทรียวัตถุ	ฟอสฟอรัสที่เป็นประโยชน์ (P_2O_5)	โพแทสเซียมที่เป็นประโยชน์ (K_2O)	ความอุดมสมบูรณ์	เนื้อที่	
										ไร่	ร้อยละ
Ckr-slB	0-2	ดี	<10	<35	>150	ปานกลาง	สูง	ต่ำ	ปานกลาง	1,445	4.37
Kg-tKs-slB	0-2	ดีมาก	<10	<35	>150	ต่ำ	ปานกลาง	ต่ำ	ต่ำ	1,206	3.65
Ptc-gm-slA	0-2	ค่อนข้างเลว	<10	<35	>150	ต่ำ	สูง	ต่ำ	ต่ำ	12,496	37.82
Ht-slB	2-5	ดี	<10	<35	>150	ต่ำ	ปานกลาง	ต่ำ	ต่ำ	1,957	5.92
Lah-slA	2-5	ค่อนข้างเลว	<10	<35	>150	ต่ำ	ปานกลาง	ต่ำ	ต่ำ	293	0.89
Ndg-slB	2-5	ดีปานกลาง	<10	<35	>150	ต่ำ	ปานกลาง	ต่ำ	ต่ำ	2,697	8.16
Ndg-slB/d3c	2-5	ดีปานกลาง	<10	<35	>150	ต่ำ	ปานกลาง	ต่ำ	ต่ำ	2,335	7.07
Pp-gm-gslA	2-5	ค่อนข้างเลว	<10	<35	>150	ปานกลาง	สูง	ต่ำ	ปานกลาง	515	1.56
Ptk-slB	2-5	ดี	<10	<35	>150	ต่ำ	ปานกลาง	ต่ำ	ต่ำ	659	1.99
Re-pic-slA	2-5	ค่อนข้างเลว	<10	<35	>150	ต่ำ	ปานกลาง	ต่ำ	ปานกลาง	1,351	4.09
Suk-col-slB	2-5	ดี	<10	<35	>150	ต่ำ	สูง	ต่ำ	ต่ำ	8,087	24.48
รวมเนื้อที่ทั้งหมด										**33,042**	**100.00**

ที่มา : กองสำรวจดินและวิจัยทรัพยากรดิน (2561)

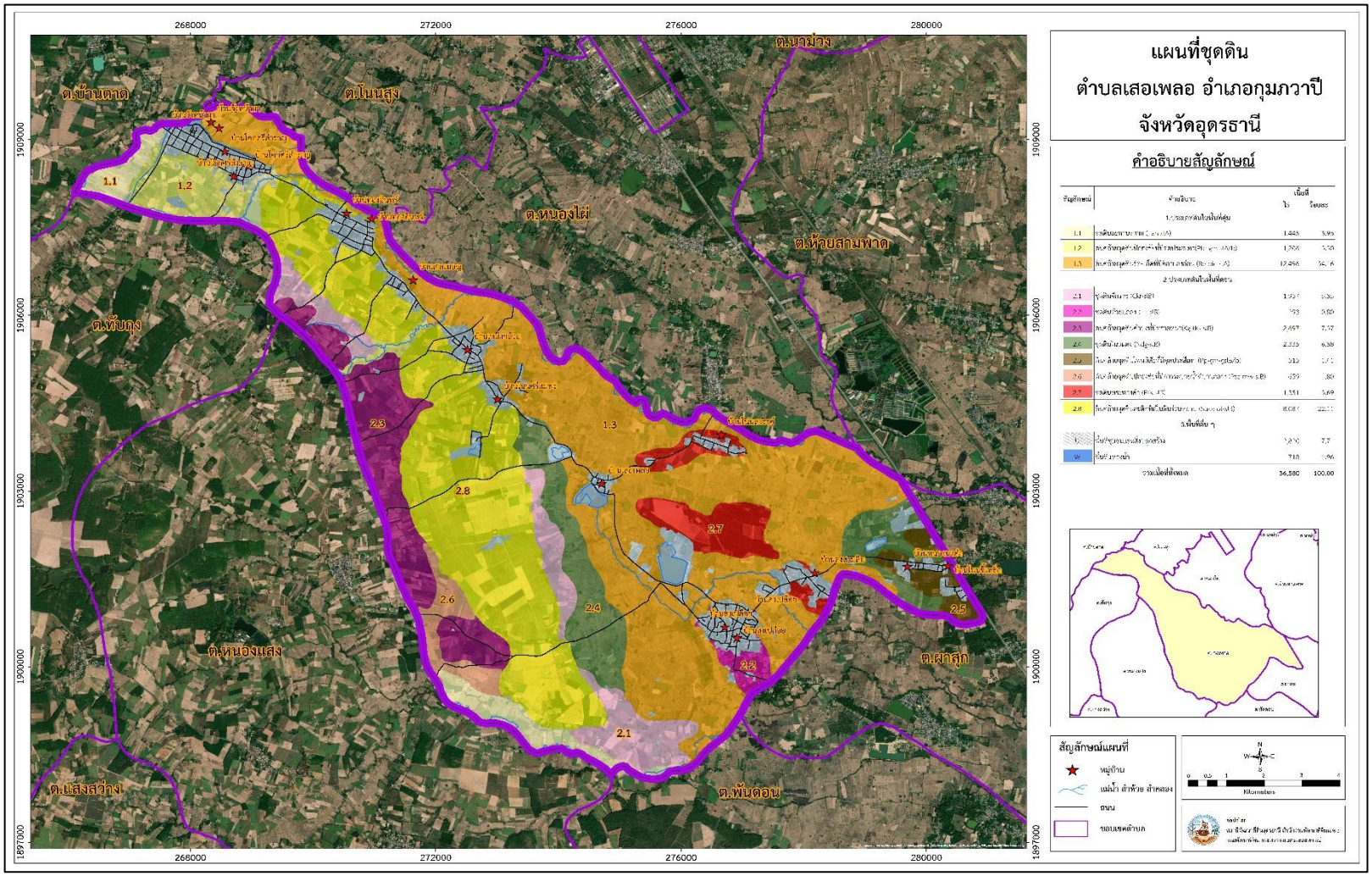

รูปที่ 3-4 ทรัพยากรดิน ตำบลเสอเพลอ อำเภอกุมภวาปีจังหวัดอุดรธานี

บทที่ 4
กระบวนการมีส่วนรวมของชุมชน
(Participatory Rural Appraisal : PRA)

4.1. หลักการ

กระบวนการมีส่วนรวมเป็นความเชื่อมโยงระหว่างปัจจัยหลัก 3 ประการ คือ

(1) พื้นที่ (Area)

(2) หน้าที่ขององค์กร หรือภารกิจ (Function)

(3) ความร่วมมือ (Participation)

การจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนจึงมีสาระสำคัญที่จำเป็นในการจัดทำโครงการ เช่น

(1) สภาพปัญหาของชุมชนหรือเกษตรกร

(2) ความต้องการของชุมชน

(3) โครงการที่จะแก้ไขปัญหาที่เป็นไปตามความต้องการของประชาชน

(4) พื้นที่ที่จะดำเนินโครงการ

ทั้งนี้ผู้ที่จำเป็นต้องเข้าร่วมกระบวนการคือ เกษตรกรในพื้นที่ตำบล ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้ใหญ่บ้าน และกำนัน รวมทั้งเจ้าหน้าที่ของรัฐ

ในกรณีของแผนการใช้ที่ดินตำบลนั้น การจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนจะมีสาระสำคัญของชุมชนในภาพรวม และเกษตรกรแต่ละราย เช่น

(1) ปัญหาทรัพยากรดิน

(2) ปัญหาการประกอบอาชีพ

(3) ความต้องการของชุมชนหรือเกษตรกรแต่ละราย

(4) แผนพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีอยู่ในปัจจุบัน

จากสาระสำคัญใน 4 ประการ ดังกล่าว แผนการใช้ที่ดินตำบลจะต้องจัดทำขึ้นโดยมี **“กิจกรรมตอบสนองต่อความต้องการของชุมชน หรือเกษตรกรแต่ละราย รวมทั้งตอบสนองต่อแผนงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น”** ตรงตามอำนาจหน้าที่ของกรมพัฒนาที่ดิน และโดยความร่วมมือของส่วนราชการต่างๆ

4.2 การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) ตำบลเสอเพลอ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี

ผลจากการวิเคราะห์การจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) ดังกล่าวข้างต้น จึงได้มีการสรุปปัญหาของชุมชน เกษตรกร และองค์กรปกครองส่วนตำบลเสอเพลอ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี โดยมีรายละเอียดดังนี้

4.3.1. ตำบลเสอเพลอ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี

มีการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน เมื่อวันที่ 9 กรกฎาคม 2564 มีสาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

(1) ปัญหาหลักของตำบลเสอเพลอ

(1.1) ขาดแคลนแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร

(1.2) ดินขาดความอุดมสมบูรณ์

(1.3) การถือครองที่ดิน

(1.4) ราคาผลผลิตตกต่ำ

(1.5) ไฟฟ้าเพื่อการเกษตร

(2) ความต้องการของชุมชน เกษตรกร และองค์การบริหารส่วนตำบลเสอเพลอ

ความต้องการหลักจะมี 7 ประการ คือ

(1) แหล่งน้ำเพื่อการเกษตรเพิ่มเติมจากที่มีอยู่ในปัจจุบัน

(2) ปรับปรุงบำรุงดินเพื่อเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ เช่น ปูนโดโลไมท์ เมล็ดพันธุ์ปอเทือง ปุ๋ยหมัก และน้ำหมักชีวภาพ เป็นต้น

(3) ลดต้นทุนการผลิต

(4) ลดการใช้สารเคมี

(5) ขุดลอกแหล่งน้ำธรรมชาติ

(6) ต้องการปรับปรุงซ่อมแซมฝาย

(7) ต้องการเจาะบ่อบาดาล

(8) ต้องการระบบสูบน้ำพลังงานแสงอาทิตย์

(9) ต้องการเอกสารสิทธิ์ในการถือครองที่ดิน

(10) เพิ่มพื้นที่สาธารณะ

(11) ต้องการขอขยายเขตไฟฟ้าส่องสว่าง

(3) ที่มาของรายได้จากการเกษตรในปัจจุบัน

(3.1) พืชเศรษฐกิจที่สำคัญขององค์การบริหารส่วนตำบลเสอเพลอในปัจจุบัน คือ ข้าว ทั้งข้าวจ้าวพันธุ์ขาวดอกมะลิ 105 กข 15 และ ข้าวเหนียวพันธุ์ กข 6 มันสำปะหลัง พันธุ์ระยอง 72 พันธุ์ห้วยบง และพันธุ์เกษตรศาสตร์ 50 ยางพารา พันธุ์ RRIM 600 พันธุ์ RRIT 251 อ้อย พันธุ์ขอนแก่น 3 และพันธุ์อู่ทอง

(3.2) ปศุสัตว์ มีการเลี้ยง โคเนื้อลูกผสม เช่น พันธุ์อเมริกันบรามัน พันธุ์ฮินดูบราซิล สุกร และเลี้ยงไก่พื้นเมือง

(3.3) ประมงน้ำจืด

(4) สินค้าเกษตรที่สร้างอัตลักษณ์/ภูมิปัญญาท้องถิ่น

(4.1) สินค้าเกษตรที่สร้างอัตลักษณ์ให้ชุมน

เกษตรกรมีการรวมกลุ่มเพื่อให้เกิดความเข้มแข็งในการต่อรองราคาสินค้าเกษตรกับพ่อค้าคนกลางโดยวิธีการขายสินค้าเป็นกลุ่ม เช่น กลุ่มข้าว กลุ่มอ้อย และกลุ่มยางพารา โดยเฉพาะกลุ่มยางพาราจะมีการประมูลราคายาง ถ้าพ่อค้าคนกลางรยใดให้ราคาที่สูงกว่าก็จะได้ไป เกษตรกรก็จะได้ขายในราคาที่สูงกว่าการนำไปขายกับแหล่งรับซื้อโดยตรง ข้าว ก็สามารถปลูกไว้เพื่อการบริโภคได้ตลอดทั้งปี อ้อยโรงงาน จะมีแหล่งโรงงานรับซื้ออ้อยอยู่ใกล้พื้นที่ทางการเกษตรทำให้เกษตรกรขยาย

พื้นที่ปลูกเป็นจำนวนมาก และอ้อยสามารถไว้หน่อไว้ตอได้หลายปีมีผลผลิตต่อไร่สูง ทำให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น

(4.2) ภูมิปัญญาท้องถิ่น

คนในชุมชนโดยส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก เช่น ทำนา เป็นอาชีพหลัก มีการดำรงชีพด้วยการปลูกข้าว หาปลา มาเป็นอาหาร จึงมีความจำเป็นต้องมีเครื่องมือในการจับปลา จึงใช้ไม้ไผ่ที่มีอยู่จำนวนมากในหมู่บ้าน จักรสานเป็นเครื่องมือในการจับปลาและเครื่องใช้ในครัวเรือน เช่น ไซดักปลา ข้องใส่ปลา ตะกร้า กระจาด ตะแกรง ฯลฯ จึงมีการสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่น ใช้ฝีมือ แรงงาน และวัตถุดิบในท้องถิ่น เป็นการอนุรักษ์ภูมิปัญญาไทยในเรื่องการจักรสาน นอกจากกลุ่มจักรสานไม้ไผ่แล้ว ยังมีกลุ่มทอผ้าลายพื้นเมือง และกลุ่มแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรด้วย เช่น กลุ่มแปรรูปกล้วย และกลุ่มแปรรูปข้าว ซึ่งเป็นการเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตร ทำให้คนในชุมชนมีความผูกพันกันเหมือนญาติพี่น้อง มีการรวมกลุ่มพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อสร้างงาน สร้างรายได้ ลดรายจ่ายในครัวเรือน

จากผลการจัดทำ PRA ที่ระบุถึงปัญหา และความต้องการของเกษตรกร/ชุมชน/อบต. ไว้ข้างต้นนั้น การวิเคราะห์จะเริ่มต้นด้วยการนำระบบ DPSIR มาใช้เพื่อระบุปัญหาในภาพรวม หลังจากนั้นจะเป็นการจัดทำตาราง (Matrix) ที่ระบุปัญหา ความต้องการ การใช้ที่ดินในปัจจุบัน ความเหมาะสมของดิน การกำหนดเขตใช้ที่ดินในอนาคตพร้อมข้อเสนอแนะ และกิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินที่จะดำเนินการในเขตการใช้ที่ดินที่กำหนด

จากรูปที่ 4-1 การวิเคราะห์ภาพรวมในระบบ DPSIR แสดงให้เห็นว่า ตำบลเสอเพลอ มีปัญหาในเรื่องดินเสื่อมโทรม ความอุดมสมบูรณ์ของดินต่ำ การใช้ที่ดินเป็นนาข้าว ความเหมาะสมของดินอยู่ในชั้น S3 การกำหนดเขตการใช้ที่ดินในอนาคต จะใช้แผนที่บริหารจัดการพื้นที่เข้าร่วมในการตัดสินใจ โดยเกษตรกรควรมีการปรับเปลี่ยนแผนการผลิตเป็นรูปแบบการปลูกพืชแบบเกษตรผสมผสาน เป็นการลดพื้นที่ปลูกข้าวลง และเปลี่ยนเป็นการปลูกแบบผสมผสาน ดังนั้นกิจกรรมที่กรมพัฒนาที่ดินจะดำเนินการตามบทบัญญัติมาตรา 16 แห่งพระราชบัญญัติพัฒนาที่ดิน พ.ศ. 2551 จึงควรมีการ ปรับโครงการพื้นฐานด้านการเกษตรกร โดยใช้ระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ กิจกรรมที่ดำเนินการคือ กิจกรรมการปรับรูปแปลงนาลักษณะที่ 2 และสนับสนุนการปลูกพืชปุ๋ยสด การใช้ปุ๋ยอินทรีย์ การปลูกพืชตระกูลถั่วหลังนา ควบคู่ไปกับการแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำ ซึ่งจะมีการก่อสร้างบ่อน้ำในไร่นา แหล่งน้ำขนาดเล็ก ขุดลอกแหล่งน้ำธรรมชาติ เป็นต้น

2. การขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตร

ความต้องการของเกษตรกร : แหล่งน้ำเพื่อการเกษตรเพิ่มเติมจากที่มีอยู่ในปัจจุบัน

<u>สาเหตุ</u>

จากการวิเคราะห์ถึงสภาพภูมิอากาศ ตำบลเสอเพลอ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี มี ปริมาณฝนเฉลี่ย 1,349.5 มิลลิเมตรต่อปี มีช่วงที่ขาดแคลนน้ำ คือ ช่วงเดือน พฤศจิกายน – ธันวาคม และ มกราคม – มีนาคม เป็นเวลาประมาณ 5 เดือน (ดังรายละเอียด ในหัวข้อ 2.5 หน้า 2-4)

กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินที่จะแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตรคือ (1) บ่อน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน ขนาด 1,260 ลูกบาศก์เมตร (2) แหล่งน้ำขนาดเล็ก และ (3) การขุดลอกแหล่งน้ำตามธรรมชาติ อนึ่งบ่อน้ำในไร่นา มิได้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อนำมาทำนาแต่จะเป็นการเสริมในช่วงที่

ขาดแคลนน้ำเท่านั้น จากการตรวจสอบบ่อน้ำในไร่นาที่มีอยู่ในปัจจุบันดัง รูปที่ 4 – 3 กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินที่จะลงในเขตการใช้ที่ดินซึ่งจะมีทั้งที่นาข้าวและที่ปลูกพืชไร่ อาจจะเป็นบ่อน้ำในไร่นานอกเขตชลประทานเพิ่มเติม หรือขุดลอกแหล่งน้ำธรรมชาติที่มีอยู่ในพื้นที่ คือ ลำห้วยสามพาด ลำห้วยน้ำฆ้อง ลำห้วยเดื่อ และหนองคู เป็นต้น

จากการร้องขอของเกษตรกรในบางตำบลให้นำน้ำใต้ดินมาใช้นั้น กรมพัฒนาที่ดินควรประสานกับส่วนราชการที่รับผิดชอบโดยตรง เช่น กรมทรัพยากรน้ำบาดาล เป็นต้น

อนึ่ง การที่พื้นที่การเกษตรขาดความชื้นในดินเร็วกว่าปกติหลังฝนทิ้งช่วงนั้น มีสาเหตุที่สำคัญประการหนึ่ง คือ ขาดอินทรียวัตถุในดินที่จะช่วยอุ้มน้ำไว้เพื่อการเติบโตของพืช โดยเฉพาะในดินทรายที่พบในตำบลเสอเพลอ

รูปที่ 4-1 ตัวอย่างการวิเคราะห์สถานการณ์โดยระบบ DPSIR ของตำบลเสอเพลอ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี

4.3 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน

ระบบการปลูกพืชในปัจจุบันของตำบลเสอเพลอ อำเภอกุมภวาปีจังหวัดอุดรธานี มีรายละเอียด

ในที่ลุ่มจะทำนาในช่วงเดือนพฤษภาคม – พฤศจิกายน หลังการเก็บเกี่ยวจะปลูกถั่วลิสงหรือ ถั่วเหลืองในช่วงเดือนมกราคม – เมษายน และมีการใช้ที่ดิน ดังรูปที่ 4-2

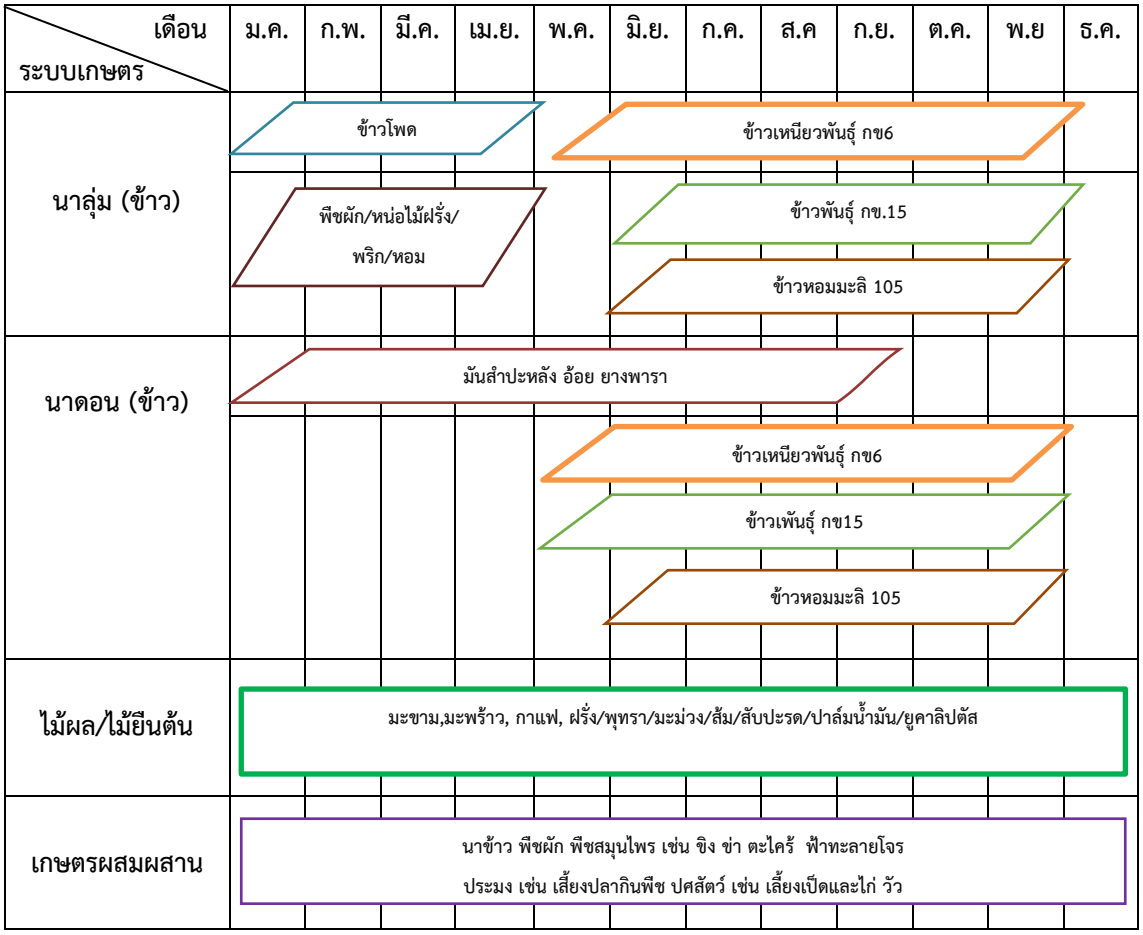

รูปที่ 4-2 ระบบการปลูกพืช ตำบลเสอเพลอ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี

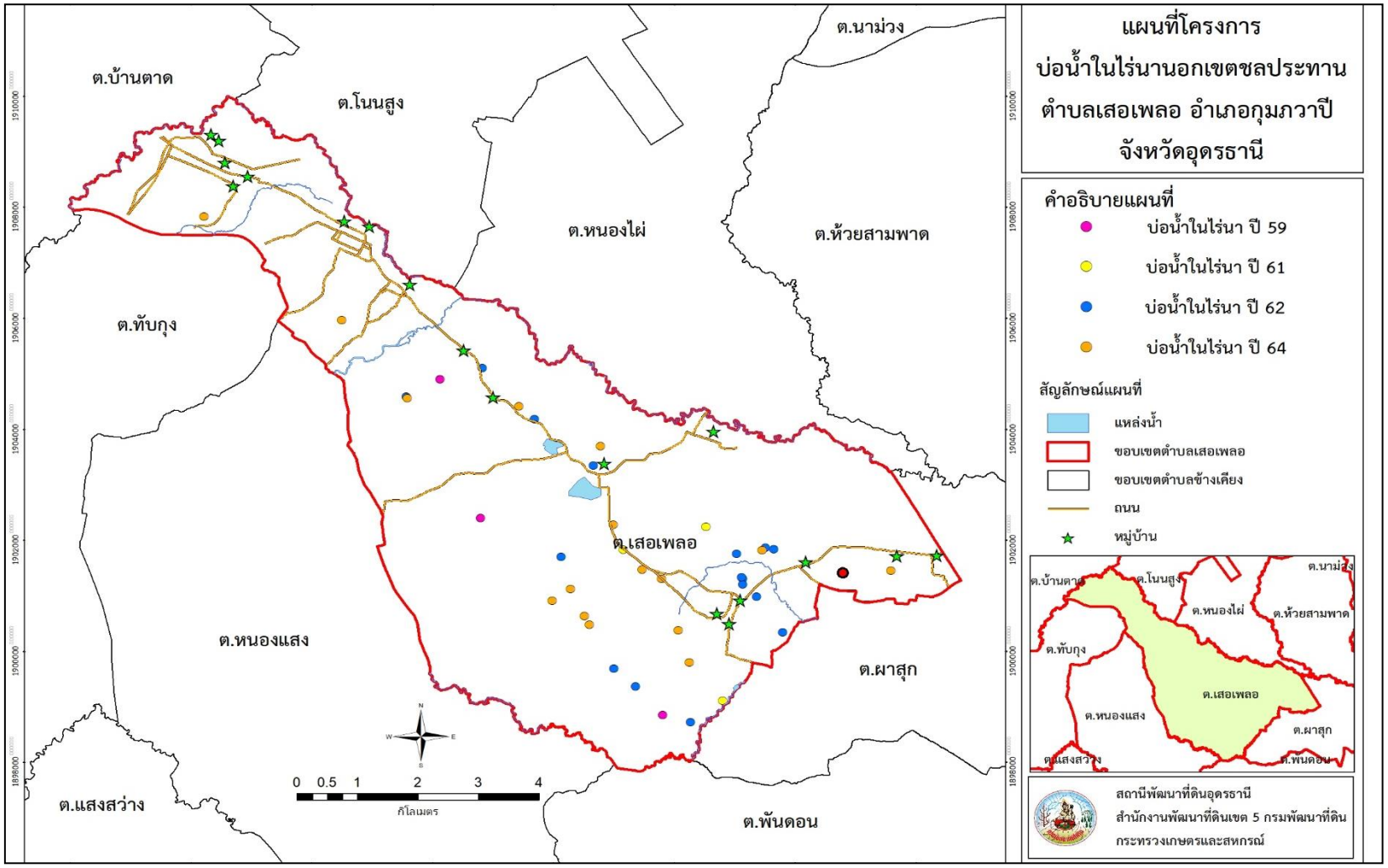

รูปที่ 4-3 ที่ตั้งบ่อน้ำในไร่นาที่ดำเนินการก่อสร้างโดยกรมพัฒนาที่ดิน

บทที่ 5
การประเมินคุณภาพที่ดิน

5.1 ทรัพยากรดิน

จากการสำรวจทรัพยากรดินตำบลเสอเพลอ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี โดยกองสำรวจดินและวิจัยทรัพยากรดิน กรมพัฒนาที่ดิน พบว่ามีดิน 11 ชุดดิน โดยมีการประเมินคุณภาพที่ดิน ดังแสดงไว้ในตารางที่ 5-1

5.2 ประเภทการใช้ที่ดิน

ประกอบด้วยพืชเศรษฐกิจหลัก หรือพืชอัตลักษณ์ (Signature crops) ที่ปลูกอยู่ในปัจจุบันของตำบลเสอเพลอ จังหวัดอุดรธานี ได้แก่ ข้าว ยางพารา อ้อย มะขาม กาแฟ หน่อไม้ฝรั่ง โกโก้ มันสำปะหลัง พริก มะพร้าว ข้าวโพด ทุเรียน ยูคาลิปตัส ฝรั่ง พุทรา ฟ้าทะลายโจร มะม่วง มังคุด ปาล์มน้ำมัน หอม ส้ม ทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์ สับปะรด และเงาะ

5.3 ผลการประเมินคุณภาพที่ดิน

จากการใช้คู่มือการประเมินคุณภาพที่ดิน สำหรับการวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลและระดับจังหวัด (ศันสนีย์ และคำรณ 2562) ประเมินคุณภาพที่ดิน ได้จำแนกชั้นความเหมาะสมทางกายภาพและข้อจำกัดของประเภทการใช้ที่ดิน ดังนี้

ข้าว

ชั้นที่มีความเหมาะสมน้อย (S3)

พบว่าคุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของพืชคือ ความชุ่มชื้นที่เป็นประโยชน์ต่อพืช มีข้อจำกัดด้านความอุดมสมบูรณ์ของดินต่ำ ขาดธาตุอาหาร (n) การระบายน้ำ (o) เนื้อดินไม่เหมาะสม เช่น เหนียวเกินไปหรือเป็นทรายจัด (s) ได้แก่ ชุดดิน Ptc-gm-slA Lah-slA Ndg-slB Ndg-slB/d3c Pp-gm-gslA Ptk-slB Re-pic-slA และ Suk-col-slB

ชั้นที่ไม่มีความเหมาะสม (N)

พบว่าคุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของพืชคือ ปริมาณอินทรียวัตถุ (m) ความอุดมสมบูรณ์ดินของดินต่ำ ขาดธาตุอหาร (n) ปริมาณน้ำฝน (r) และเนื้อดินไม่เหมาะสม เช่น เหนียวเกินไป หรือเป็นทรายจัด ได้แก่ ชุดดิน Ckr-slB Kg-tks-slB Ht-slB Ptk-slB และ Suk-col-slB

ยางพารา

ชั้นที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2)

พบว่าคุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของพืชคือ มีข้อจำกัดด้านปริมาณน้ำฝน (r) การระบายน้ำ (o) และเนื้อดินไม่เหมาะสม เช่น เหนียวเกินไปหรือเป็นทรายจัด (s) ได้แก่ ชุดดิน Ckr-slB Kg-tKs-slB Ht-slB Ndg-slB Ptk-slB และ Suk-col-slB

ชั้นที่มีความเหมาะสมน้อย (S3)

พบว่าคุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของพืชคือ ความชุ่มชื้นที่เป็นประโยชน์ต่อพืช มีข้อจำกัดด้าน การระบายน้ำ (o) และปริมาณน้ำฝน (r) ได้แก่ ชุดดิน Ptc-gm-slA Lah-slA Ndg-slB/d3c และ Re-pic-slA

ชั้นที่ไม่มีความเหมาะสม (N)

พบว่าคุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของพืชคือ มีข้อจำกัดด้านการปริมาณน้ำฝน (r) ปริมาณอินทรียวัตถุ (m) และความอุดมสมบูรณ์ของดินต่ำ ขาดธาตุอาหาร (n) ได้แก่ ชุดดิน Pp-gm-gslA

อ้อย

ชั้นที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2)

พบว่าคุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของพืชคือ มีข้อจำกัดด้านปริมาณอินทรียวัตถุ (m) ความอุดมสมบูรณ์ของดินต่ำ ขาดธาตุอาหาร (n) และเนื้อดินไม่เหมาะสม เช่น เหนียวเกินไปหรือเป็นทรายจัด (s) ได้แก่ ชุดดิน Suk-col-slB

ชั้นที่มีความเหมาะสมน้อย (S3)

พบว่าคุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของพืชคือ ความชุ่มชื้นที่เป็นประโยชน์ต่อพืช มีข้อจำกัดด้าน ความอุดมสมบูรณ์ของดินต่ำ ขาดธาตุอาหาร (n) ได้แก่ ชุดดิน Ckr-slB Kg-tKs-slB Ptc-gm-slA Ht-slB Lah-slA Ndg-slB Ndg-slB/d3c Pp-gm-gslA Ptk-slB และ Re-pic-slA

มะขาม

ชั้นที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2)

พบว่าคุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของพืชคือ มีข้อจำกัดด้านความอุดมสมบูรณ์ของดินต่ำ ขาดธาตุอาหาร (n) ด้านปริมาณน้ำฝน (r) เนื้อดินไม่เหมาะสม เช่น เหนียวเกินไปหรือเป็นทรายจัด (s) และสารพิษ (z) ได้แก่ ชุดดิน Ckr-slB Kg-tKs-slB Ht-slB Ptk-slB และ Suk-col-slB

ชั้นที่มีความเหมาะสมน้อย (S3)

พบว่าคุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของพืชคือ ความชุ่มชื้นที่เป็นประโยชน์ต่อพืช มีข้อจำกัดด้าน การระบายน้ำ (o) และปริมาณน้ำฝน (r) ได้แก่ ชุดดิน Ptc-gm-slA Lah-slA Ndg-slB/d3c และ Re-pic-slA

ชั้นที่ไม่มีความเหมาะสม (N)

พบว่าคุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของพืชคือ มีข้อจำกัดด้านการปริมาณน้ำฝน (r) ปริมาณอินทรียวัตถุ (m) และความอุดมสมบูรณ์ของดินต่ำ ขาดธาตุอาหาร (n) ได้แก่ ชุดดิน Pp-gm-gslA

กาแฟ

ชั้นที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2)

พบว่าคุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของพืชคือ มีข้อจำกัดด้านความอุดมสมบูรณ์ของดินต่ำ ขาดธาตุอาหาร (n) ด้านปริมาณน้ำฝน (r) เนื้อดินไม่เหมาะสม เช่น เหนียวเกินไปหรือเป็นทรายจัด (s) และสารพิษ (z) ได้แก่ ชุดดิน Suk-col-slB

ชั้นที่มีความเหมาะสมน้อย (S3)

พบว่าคุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของพืชคือ ความชุ่มชื้นที่เป็นประโยชน์ต่อพืช มีข้อจำกัดด้านความอุดมสมบูรณ์ของดินต่ำ ขาดธาตุอาหาร (n) และปริมาณน้ำฝน (r) ได้แก่ ชุดดิน Ckr-slB Kg-tKs-slB Ht-slB Ndg-slB Ndg-slB/d3c และ Ptk-slB

ชั้นที่ไม่มีความเหมาะสม (N)

พบว่าคุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของพืชคือ มีข้อจำกัดด้านการปริมาณน้ำฝน (r) ปริมาณอินทรียวัตถุ (m) และความอุดมสมบูรณ์ของดินต่ำ ขาดธาตุอาหาร (n) และการระบายน้ำ (o) ได้แก่ ชุดดิน Ptc-gm-slA Lah-slA Pp-gm-gslA และ Re-pic-slA

หน่อไม้ฝรั่ง

ชั้นที่มีความเหมาะสมน้อย (S3)

พบว่าคุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของพืชคือ ความชุ่มชื้นที่เป็นประโยชน์ต่อพืช มีข้อจำกัดด้านความอุดมสมบูรณ์ของดินต่ำ ขาดธาตุอาหาร (n) ปริมาณอินทรียวัตถุ (m) และปริมาณน้ำฝน (r) ได้แก่ ชุดดิน Ckr-slB Ptc-gm-slA Ht-slB Lah-slA Ndg-slB Ndg-slB/d3c Pp-gm-gslA Ptk-slB Re-pic-slA และ Suk-col-slB

ชั้นที่ไม่มีความเหมาะสม (N)

พบว่าคุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของพืชคือ มีข้อจำกัดด้านการปริมาณน้ำฝน (r) ปริมาณอินทรียวัตถุ (m) และความอุดมสมบูรณ์ของดินต่ำ ขาดธาตุอาหาร (n) และการระบายน้ำ (o) ได้แก่ ชุดดิน Kg-tKs-slB

โกโก้

ชั้นที่มีความเหมาะสมน้อย (S3)

พบว่าคุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของพืชคือ ความชุ่มชื้นที่เป็นประโยชน์ต่อพืช มีข้อจำกัดด้าน ปริมาณอินทรียวัตถุ (m) การระบายน้ำ (o) และสารพิษ (z) ได้แก่ ชุดดิน Ckr-slB Ptc-gm-slA Ht-slB Lah-slA Ndg-slB Ndg-slB/d3c Ptk-slB Re-pic-slA และ Suk-col-slB

ชั้นที่ไม่มีความเหมาะสม (N)

พบว่าคุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของพืชคือ มีข้อจำกัดด้านการริมาณน้ำฝน (r) ปริมาณอินทรียวัตถุ (m) และความอุดมสมบูรณ์ของดินต่ำ ขาดธาตุอาหาร (n) ได้แก่ ชุดดิน Kg-tKs-slB และ Pp-gm-gslA

มันสำปะหลัง

ชั้นที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2)

พบว่าคุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของพืชคือ มีข้อจำกัดด้านความอุดมสมบูรณ์ของดินต่ำ ขาดธาตุอาหาร (n) ด้านการระบายน้ำ (o) ด้านปริมาณน้ำฝน (r) เนื้อดินไม่เหมาะสม เช่น เหนียวเกินไปหรือเป็นทรายจัด (s) และสารพิษ (z) ได้แก่ ชุดดิน Ckr-slB Kg-tKs-slB Ht-slB Ndg-slB Ndg-slB/d3c Pp-gm-gslA Ptk-slB และ Suk-col-slB

ชั้นที่มีความเหมาะสมน้อย (S3)

พบว่าคุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของพืชคือ ความชุ่มชื้นที่เป็นประโยชน์ต่อพืช มีข้อจำกัดด้านปริมาณน้ำฝน (r) ได้แก่ ชุดดิน Pp-gm-gslA

ชั้นที่ไม่มีความเหมาะสม (N)

พบว่าคุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของพืชคือ มีข้อจำกัดด้านการปริมาณน้ำฝน (r) ปริมาณอินทรียวัตถุ (m) และความอุดมสมบูรณ์ของดินต่ำ ขาดธาตุอาหาร (n) ได้แก่ ชุดดิน Ptc-gm-slA Lah-slA และ Re-pic-slA

พริก

ชั้นที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2)

พบว่าคุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของพืชคือ มีข้อจำกัดด้านปริมาณอินทรียวัตถุ (m) ความอุดมสมบูรณ์ของดินต่ำ ขาดธาตุอาหาร (n) ด้านปริมาณน้ำฝน (r) และเนื้อดินไม่เหมาะสม เช่น เหนียวเกินไปหรือเป็นทรายจัด (s) ได้แก่ ชุดดิน Suk-col-slB

ชั้นที่มีความเหมาะสมน้อย (S3)

พบว่าคุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของพืชคือ ความชุ่มชื้นที่เป็นประโยชน์ต่อพืช มีข้อจำกัดด้านความอุดมสมบูรณ์ของดินต่ำ ขาดธาตุอาหาร (n) ด้านการระบายน้ำ (o) ด้านปริมาณน้ำฝน (r) และสารพิษ (z) ได้แก่ ชุดดิน Ckr-slB Kg-tKs-slB Ptc-gm-slA Ht-slB Lah-slA Ndg-slB Ndg-slB/d3c Ptk-slB และ Re-pic-slA

มะพร้าว

ชั้นที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2)

พบว่าคุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของพืชคือ มีข้อจำกัดด้านปริมาณอินทรียวัตถุ (m) ความอุดมสมบูรณ์ของดินต่ำ ขาดธาตุอาหาร (n) ด้านการระบายน้ำ (o) ด้านปริมาณน้ำฝน (r) และเนื้อดินไม่เหมาะสม เช่น เหนียวเกินไปหรือเป็นทรายจัด (s) ได้แก่ ชุดดิน Ckr-slB Kg-tKs-slB Ht-slB Ndg-slB และ Ptk-slB

ชั้นที่มีความเหมาะสมน้อย (S3)

พบว่าคุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของพืชคือ ความชุ่มชื้นที่เป็นประโยชน์ต่อพืช มีข้อจำกัดด้านการระบายน้ำ (o) ด้านปริมาณน้ำฝน (r) และเนื้อดินไม่เหมาะสม เช่น เหนียวเกินไปหรือเป็นทรายจัด (s) ได้แก่ ชุดดิน Ptc-gm-slA Lah-slA Re-pic-slA และ Suk-col-slB

ชั้นที่ไม่มีความเหมาะสม (N)

พบว่าคุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของพืชคือ มีข้อจำกัดด้านการปริมาณน้ำฝน (r) ปริมาณอินทรียวัตถุ (m) และความอุดมสมบูรณ์ของดินต่ำ ขาดธาตุอาหาร (n) และการระบายน้ำ (o) ได้แก่ ชุดดิน Pp-gm-gslA

ข้าวโพด

ชั้นที่มีความเหมาะสมน้อย (S3)

พบว่าคุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของพืชคือ ความชุ่มชื้นที่เป็นประโยชน์ต่อพืช มีข้อจำกัดด้านการระบายน้ำ (o) และเนื้อดินไม่เหมาะสม เช่น เหนียวเกินไปหรือเป็นทรายจัด (s) ได้แก่ ชุดดิน Kg-tKs-slB Ptc-gm-slA Ht-slB Lah-slA Ndg-slB Ndg-slB/d3c Pp-gm-gslA Ptk-slB Re-pic-slA และ Suk-col-slB

ทุเรียน มังคุด และเงาะ

ชั้นที่ไม่มีความเหมาะสม (N)

พบว่าคุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของพืชคือ ความเป็นประโยชน์ของออกซิเจนต่อรากพืช มีข้อจำกัดด้านปริมาณอินทรียวัตถุ (m) และความอุดมสมบูรณ์ของดินต่ำ ขาดธาตุอาหาร (n) เนื้อดินไม่เหมาะสม เช่น เหนียวเกินไปหรือเป็นทรายจัด (s) สภาพภูมิประเทศไม่เหมาะสม (t) และด้านการระบายน้ำ (o) ได้แก่ ชุดดิน Kg-tKs-slB Ptc-gm-slA Ht-slB Lah-slA Ndg-slB Ndg-slB/d3c Pp-gm-gslA Ptc-gm-slA Ptk-slB Re-pic-slA และ Suk-col-slB

ยูคาลิปตัส

ชั้นที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2)

พบว่าคุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของพืชคือ มีข้อจำกัดด้านการระบายน้ำ (o) ด้านปริมาณน้ำฝน (r) และสารพิษ (z) ได้แก่ ชุดดิน Ckr-slB Ht-slB Ndg-slB Ptk-slB และ Suk-col-slB

ชั้นที่มีความเหมาะสมน้อย (S3)

พบว่าคุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของพืชคือ ความชุ่มชื้นที่เป็นประโยชน์ต่อพืช มีข้อจำกัดด้านการระบายน้ำ (o) และด้านปริมาณน้ำฝน (r) ได้แก่ ชุดดิน Ptc-gm-slA Ndg-slB/d3c และ Re-pic-slA

ชั้นที่ไม่มีความเหมาะสม (N)

พบว่าคุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของพืชคือ มีข้อจำกัดด้านการปริมาณอินทรียวัตถุ (m) ความอุดมสมบูรณ์ของดินต่ำ ขาดธาตุอาหาร (n) การระบายน้ำ (o) เนื้อดินไม่เหมาะสม เช่น เหนียวเกินไปหรือเป็นทรายจัด (s) และสภาพภูมิประเทศไม่เหมาะสม (t) ได้แก่ ชุดดิน Kg-tKs-slB และ Pp-gm-gslA

ฝรั่ง

ชั้นที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2)

พบว่าคุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของพืชคือ มีข้อจำกัดด้านความอุดมสมบูรณ์ของดินต่ำ ขาดธาตุอาหาร (n) การระบายน้ำ (o) ด้านปริมาณน้ำฝน (r) และเนื้อดินไม่เหมาะสม เช่น เหนียวเกินไปหรือเป็นทรายจัด (s) ได้แก่ ชุดดิน Ckr-slB Ht-slB Ndg-slB Ndg-slB/3dc Ptk-slB และ Suk-col-slB

ชั้นที่มีความเหมาะสมน้อย (S3)

พบว่าคุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของพืชคือ ความชุ่มชื้นที่เป็นประโยชน์ต่อพืช มีข้อจำกัดด้านความอุดมสมบูรณ์ของดินต่ำ ขาดธาตุอาหาร (n) การระบายน้ำ (o) และเนื้อดินไม่เหมาะสม เช่น เหนียวเกินไปหรือเป็นทรายจัด (s) และสารพิษ (z) ได้แก่ ชุดดิน Ptc-gm-slA Lah-slA Pp-gm-gslA และ Re-pic-slA

ชั้นที่ไม่มีความเหมาะสม (N)

พบว่าคุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของพืชคือ มีข้อจำกัดด้านการปริมาณอินทรียวัตถุ (m) ความอุดมสมบูรณ์ของดินต่ำ ขาดธาตุอาหาร (n) การระบายน้ำ (o) เนื้อดินไม่เหมาะสม เช่น เหนียวเกินไปหรือเป็นทรายจัด (s) และสภาพภูมิประเทศไม่เหมาะสม (t) ได้แก่ ชุดดิน Kg-tKs-slB

พุทรา

ชั้นที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2)

พบว่าคุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของพืชคือ มีข้อจำกัดด้านความอุดมสมบูรณ์ของดินต่ำ ขาดธาตุอาหาร (n) และเนื้อดินไม่เหมาะสม เช่น เหนียวเกินไปหรือเป็นทรายจัด (s) ได้แก่ ชุดดิน Suk-col-slB

ชั้นที่มีความเหมาะสมน้อย (S3)

พบว่าคุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของพืชคือ ความชุ่มชื้นที่เป็นประโยชน์ต่อพืช มีข้อจำกัดด้านความอุดมสมบูรณ์ของดินต่ำ ขาดธาตุอาหาร (n) การระบายน้ำ (o) และด้านปริมาณน้ำฝน (r) ได้แก่ ชุดดิน Ckr-slB Kg-tKs-slA Ptc-gm-slA Ht-slB Lah-slA Ndg-slB Ndg-slB/3dc Ptk-slB และ Re-pic-slA

ชั้นที่ไม่มีความเหมาะสม (N)

พบว่าคุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของพืชคือ มีข้อจำกัดด้านการปริมาณอินทรียวัตถุ (m) ความอุดมสมบูรณ์ของดินต่ำ ขาดธาตุอาหาร (n) การระบายน้ำ (o) เนื้อดินไม่เหมาะสม เช่น เหนียวเกินไปหรือเป็นทรายจัด (s) และสภาพภูมิประเทศไม่เหมาะสม (t) ได้แก่ ชุดดิน Pp-gm-gslA

ฟ้าทะลายโจร

ชั้นที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2)

พบว่าคุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของพืชคือ มีข้อจำกัดด้านความอุดมสมบูรณ์ของดินต่ำ ขาดธาตุอาหาร (n) และเนื้อดินไม่เหมาะสม เช่น เหนียวเกินไปหรือเป็นทรายจัด (s) ได้แก่ ชุดดิน Pp-gm-gslA และ Suk-col-slB

ชั้นที่มีความเหมาะสมน้อย (S3)

พบว่าคุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของพืชคือ ความชุ่มชื้นที่เป็นประโยชน์ต่อพืช มีข้อจำกัดด้านความอุดมสมบูรณ์ของดินต่ำ ขาดธาตุอาหาร (n) และการระบายน้ำ (o) ได้แก่ ชุดดิน Ckr-slB Kg-tKs-slA Ptc-gm-slA Ht-slB Lah-slA Ndg-slB Ndg-slB/3dc Ptk-slB และ Re-pic-slA

มะม่วง

ชั้นที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2)

พบว่าคุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของพืชคือ ความชุ่มชื้นที่เป็นประโยชน์ต่อพืช มีข้อจำกัดด้านความอุดมสมบูรณ์ของดินต่ำ ขาดธาตุอาหาร (n) ด้านปริมาณน้ำฝน (r) และเนื้อดินไม่เหมาะสม เช่น เหนียวเกินไปหรือเป็นทรายจัด (s) ได้แก่ ชุดดิน Suk-col-slB

ชั้นที่มีความเหมาะสมน้อย (S3)

พบว่าคุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของพืชคือ ความชุ่มชื้นที่เป็นประโยชน์ต่อพืช มีข้อจำกัดด้านความอุดมสมบูรณ์ของดินต่ำ ขาดธาตุอาหาร (n) การระบายน้ำ (o) และด้านปริมาณน้ำฝน (r) ได้แก่ ชุดดิน Ckr-slB Kg-tKs-slA Ptc-gm-slA Ht-slB Ndg-slB Ndg-slB/3dc Ptk-slB และ Re-pic-slA

ชั้นที่ไม่มีความเหมาะสม (N)

พบว่าคุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของพืชคือ มีข้อจำกัดด้านปริมาณอินทรียวัตถุ (m) ความอุดมสมบูรณ์ของดินต่ำ ขาดธาตุอาหาร (n) การระบายน้ำ (o) เนื้อดินไม่เหมาะสม เช่น เหนียวเกินไปหรือเป็นทรายจัด (s) และสภาพภูมิประเทศไม่เหมาะสม (t) ได้แก่ ชุดดิน Lah-slA และ Pp-gm-gslA

ปาล์มน้ำมัน

ชั้นที่มีความเหมาะสมน้อย (S3)

พบว่าคุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของพืชคือ ความชุ่มชื้นที่เป็นประโยชน์ต่อพืช มีข้อจำกัดด้านปริมาณอินทรียวัตถุ (m) ความอุดมสมบูรณ์ของดินต่ำ ขาดธาตุอาหาร (n) การระบายน้ำ (o) และด้านปริมาณน้ำฝน (r) ได้แก่ ชุดดิน Ckr-slB Kg-tKs-slA Ht-slB Lah-slA Ndg-slB Ndg-slB/3dc Ptk-slB และ Suk-col-slB

ชั้นที่ไม่มีความเหมาะสม (N)

พบว่าคุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของพืชคือ มีข้อจำกัดด้านการความอุดมสมบูรณ์ของดินต่ำ ขาดธาตุอาหาร (n) และการระบายน้ำ (o) ได้แก่ ชุดดิน Ptc-gm-slA Pp-gm-gslA และ Re-pic-slA

หอม

ชั้นที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2)

พบว่าคุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของพืชคือ ความชุ่มชื้นที่เป็นประโยชน์ต่อพืช มีข้อจำกัดด้านปริมาณโพแทสเซียมที่เป็นประโยชน์ (k) ด้านปริมาณอินทรียวัตถุ (m) ความอุดมสมบูรณ์ของดินต่ำ ขาดธาตุอาหาร (n) การระบายน้ำ (o) ด้านปริมาณน้ำฝน (r) เนื้อดินไม่เหมาะสม เช่น เหนียวเกินไปหรือเป็นทรายจัด (s) และสารพิษ (z) ได้แก่ ชุดดิน Pp-gm-gslA และ Suk-col-slB

ชั้นที่มีความเหมาะสมน้อย (S3)

พบว่าคุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของพืชคือ ความชุ่มชื้นที่เป็นประโยชน์ต่อพืช มีข้อจำกัดด้านความอุดมสมบูรณ์ของดินต่ำ ขาดธาตุอาหาร (n) และการระบายน้ำ (o) ได้แก่ ชุดดิน Ckr-slB Kg-tKs-slA Ptc-gm-slA Ht-slB Lah-slA Ndg-slB Ndg-slB/3dc Ptk-slB และ Re-pic-slA

ส้ม

ชั้นที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2)

พบว่าคุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของพืชคือ ความชุ่มชื้นที่เป็นประโยชน์ต่อพืช มีข้อจำกัดด้านปริมาณอินทรียวัตถุ (m) ความอุดมสมบูรณ์ของดินต่ำ ขาดธาตุอาหาร (n) เนื้อดินไม่เหมาะสม เช่น เหนียวเกินไปหรือเป็นทรายจัด (s) และสารพิษ (z) ได้แก่ ชุดดิน Suk-col-slB

ชั้นที่มีความเหมาะสมน้อย (S3)

พบว่าคุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของพืชคือ ความชุ่มชื้นที่เป็นประโยชน์ต่อพืช มีข้อจำกัดด้านความอุดมสมบูรณ์ของดินต่ำ ขาดธาตุอาหาร (n) และการระบายน้ำ (o) ได้แก่ ชุดดิน Ckr-slB Kg-tKs-slA Ptc-gm-slA Ht-slB Lah-slA Ndg-slB Ndg-slB/3dc Ptk-slB และ Re-pic-slA

ชั้นที่ไม่มีความเหมาะสม (N)

พบว่าคุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของพืชคือ มีข้อจำกัดด้านปริมาณอินทรียวัตถุ (m) ความอุดมสมบูรณ์ของดินต่ำ ขาดธาตุอาหาร (n) เนื้อดินไม่เหมาะสม เช่น เหนียวเกินไปหรือเป็นทรายจัด (s) และปริมาณน้ำฝน (r) ได้แก่ ชุดดิน Pp-gm-gslA

ทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์

ชั้นที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2)

พบว่าคุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของพืชคือ ความชุ่มชื้นที่เป็นประโยชน์ต่อพืช มีข้อจำกัดด้านปริมาณอินทรียวัตถุ (m) ความอุดมสมบูรณ์ของดินต่ำ ขาดธาตุอาหาร (n) ปริมาณน้ำฝน (r) และเนื้อดินไม่เหมาะสม เช่น เหนียวเกินไปหรือเป็นทรายจัด (s) ได้แก่ ชุดดิน Ckr-slB Kg-tKs-slA Ht-slB Ndg-slB Pp-gm-gslA Ptk-slB และ Suk-col-slB

ชั้นที่มีความเหมาะสมน้อย (S3)

พบว่าคุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพล ต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของพืชคือ ความชุ่มชื้นที่เป็นประโยชน์ต่อพืช มีข้อจำกัดด้านความอุดมสมบูรณ์ของดินต่ำ ขาดธาตุอาหาร (n) และการระบายน้ำ (o) ได้แก่ ชุดดิน Ptc-gm-slA Lah-slA Ndg-slB/3dc และ Re-pic-slA

สับปะรด

ชั้นที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2)

พบว่าคุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของพืชคือ ความชุ่มชื้นที่เป็นประโยชน์ต่อพืช มีข้อจำกัดด้านความอุดมสมบูรณ์ของดินต่ำ ขาดธาตุอาหาร (n) การระบายน้ำ (o) ปริมาณน้ำฝน (r) เนื้อดินไม่เหมาะสม เช่น เหนียวเกินไปหรือเป็นทรายจัด (s) และสภาพภูมิประเทศไม่เหมาะสม ได้แก่ ชุดดิน Ckr-slB Kg-tKs-slA Ht-slB Ndg-slB Ndg-slB/3dc Pp-gm-gslA Ptk-slB และ Suk-col-slB

ชั้นที่มีความเหมาะสมน้อย (S3)

พบว่าคุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพล ต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของพืชคือ ความชุ่มชื้นที่เป็นประโยชน์ต่อพืช มีข้อจำกัดด้านการระบายน้ำ (o) ได้แก่ ชุดดิน Ptc-gm-slA Lah-slA และ Re-pic-slA

ตารางที่ 5-1 ชั้นความเหมาะสมทางกายภาพของดิน ตำบลเสอเพลอ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี

ชุดดิน	ข้าว	ยางพารา	อ้อย	มะขาม	กาแฟ	หน่อไม้ฝรั่ง	โกโก้	มันสำปะหลัง	พริก	มะพร้าว
Ckr-slB	N	S2mnrs	S3n	S2nrsz	S3n	S3mn	S3m	S2nsz	S3n	S2mnrs
Kg-tKs-slB	N	S2mnrs	S3n	S2nrs	S3n	N	N	S2ns	S3n	S2mnrs
Ptc-gm-slA	S3ns	S3o	S3n	S3o	N	S3mn	S3mo	N	S3no	S3o
Ht-slB	N	S2mnrs	S3n	S2nrsz	S3n	S3mn	S3m	S2nsz	S3n	S2mnrs
Lah-slA	S3ns	S3o	S3n	S3oz	N	S3mn	S3moz	N	S3noz	S3o
Ndg-slB	S3nos	S2mnors	S3n	S3norz	S3n	S3mn	S3m	S2nosz	S3n	S2mnors
Ndg-slB/d3c	S3nos	S3r	S3n	S3r	S3r	S3nr	S3mnr	S2norsz	S3n	S3r
Pp-gm-gslA	S3o	N	S3r	N	N	S3mn	N	S3r	S3rz	N
Ptk-slB	N	S2mnrs	S3n	S2nrsz	S3n	S3mn	S3m	S2nsz	S3n	S2mnrs
Re-pic-slA	S3n	S3o	S3n	S3o	N	S3mn	S3mo	N	S3no	S3o
Suk-col-slB	N	S2mnrs	S2mns	S2nrsz	S2mnrsz	S3mn	S3m	S2nsz	S2mnrs	S3s

หมายเหตุ : 1. คำอธิบายชุดดินดูจากตารางหน่วยแผนที่ดิน ตำบลเสอเพลอ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี

2. ข้อจำกัดในการประเมินคุณภาพที่ดิน

r = ปริมาณน้ำฝน

n = ความอุดมสมบูรณ์ของดินต่ำ ขาดธาตุอาหาร

m = ปริมาณอินทรียวัตถุ

z = สารพิษ

o = การระบายน้ำ

t = สภาพภูมิประเทศ ไม่เหมาะสม

s = เนื้อดินไม่เหมาะสม เช่นเหนียวเกินไปหรือเป็นทรายจัด

ตารางที่ 5-1 ชั้นความเหมาะสมทางกายภาพของดิน ตำบลเสอเพลอ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี (ต่อ)

ชุดดิน	ข้าวโพด	ทุเรียน	ยูคาลิปตัส	ฝรั่ง	พุทรา	ฟ้าทะลายโจร	มะม่วง	มังคุด	ปาล์มน้ำมัน	หอม	ส้ม	ทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์	สับปะรด	เงาะ
Ckr-slB	S3s	N	S2rZ	S2ns	S3n	S3n	S3n	N	S3m	S3n	S3n	S2mns	S2nst	N
Kg-tKs-slB	S3s	N	N	N	S3o	S3n	S3n	N	S3m	S3n	S3n	S2mns	S2nst	N
Ptc-gm-slA	S3os	N	S3o	S3o	S3no	S3n	S3no	N	N	S3no	S3no	S3o	S3o	N
Ht-slB	S3s	N	S2rz	S2ns	S3n	S3n	S3n	N	S3m	S3n	S3n	S2mns	S2nst	N
Lah-slA	S3os	N	S3o	S3noz	S3n	S3no	N	N	S3no	S3no	S3no	S3no	S3o	N
Ndg-slB	S3s	N	S2orz	S2nos	S3n	S3n	S3n	N	S3m	S3n	S3n	S2mns	S2nost	N
Ndg-slB/d3c	S3s	N	S3r	S2nors	S3nr	S3n	S3nr	N	S3mr	S3n	S3n	S3mns	S2nost	N
Pp-gm-gslA	S3r	N	N	S3r	N	S2ns	N	N	N	S2kmnorz	N	S2mr	S2nort	N
Ptk-slB	S3s	N	S2rz	S2ns	S3n	S3n	S3n	N	S3m	S3n	S3n	S2mns	S2nst	N
Re-pic-slA	S3o	N	S3o	S3o	S3no	S3n	S3no	N	N	S3no	S3no	S3no	S3o	N
Suk-col-slB	S3s	N	S2rz	S2ns	S2mnrsz	S2ns	S2nrs	N	S3m	S2mnsz	S2mnsz	S2mns	S2nst	N

หมายเหตุ : 1. คำอธิบายชุดดินดูจากตารางหน่วยแผนที่ดิน ตำบลเสอเพลอ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี

2. ข้อจำกัดในการประเมินคุณภาพที่ดิน

r = ปริมาณน้ำฝน
n = ความอุดมสมบูรณ์ของดินต่ำ ขาดธาตุอาหาร
m = ปริมาณอินทรียวัตถุ
z = สารพิษ
o = การระบายน้ำ
t = สภาพภูมิประเทศ ไม่เหมาะสม
s = เนื้อดินไม่เหมาะสม เช่นเหนียวเกินไปหรือเป็นทรายจัด
k = ปริมาณโพแทสเซียมที่เป็นประโยชน์

บทที่ 6
แผนการใช้ที่ดิน

6.1 ปรัชญาในการจัดทำแผนการใช้ที่ดินตำบล

ในการจัดทำแผนการใช้ที่ดินตำบลฉบับนี้ได้ใช้ “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง”[1)] เป็นหลัก โดยมีรายละเอียดดังนี้

“เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาชี้ถึงแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชนจนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อก้าวทันต่อโลกยุค โลกาภิวัตน์ ความพอเพียงหมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่ง ในการนำวิชาการต่างๆ มาใช้ในการวางแผนและดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่รัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับให้มีสำนึกใน คุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติ ปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง ทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอก”

6.2 นโยบายแห่งรัฐ ในการกำหนดแผนการใช้ที่ดินตำบลเสอเพลอ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี

แผนการใช้ที่ดินตำบลเสอเพลออ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี ได้กำหนดไว้ตามกรอบของนโยบายแห่งรัฐ ดังรายละเอียดในตารางที่ 6-1

ตารางที่ 6-1 นโยบายแห่งรัฐที่เกี่ยวข้องกับแผนการใช้ที่ดิน ตำบลเสอเพลอ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี

ลำดับที่	กฎหมาย/ยุทธศาสตร์/แผนการปฏิบัติ/แผนแม่บท	รายละเอียด
1	รัฐธรรมนูญแห่งอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560	มาตรา 72 (1) วางแผนการใช้ที่ดินของประเทศไทยเหมาะสมกับสภาพของพื้นที่และศักยภาพของที่ดินตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน
2	ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580)	ยุทธศาสตร์ที่ 2 ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน ยุทธศาสตร์ที่ 5 ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม
3	แผนการปฏิรูปประเทศด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	ประเด็นย่อยที่ 2.1 จัดทำแผนการใช้ที่ดินของชาติทั้งระบบให้สอดคล้องและเหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่และการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ประเด็นย่อยที่ 2.2 ส่งเสริมการใช้ประโยชน์ที่ดินให้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
4	แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564)	ยุทธศาสตร์ที่ 3 การสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและแข่งขันได้อย่างยั่งยืน ยุทธศาสตร์ที่ 4 การเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพื่อหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน

---

1) สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2550 :ฐ) ได้หมายเหตุว่า “ประมวลและกลั่นกรองจากพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งพระราชทานในวโรกาสต่างๆ รวมทั้งพระราชดำรัสอื่นๆ โดยได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาตให้นำไปเผยแพร่ เมื่อวันที่ 29 พฤศจิกายน 2542 เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติของทุกฝ่ายและประชาชนโดยทั่วไป

ตารางที่ 6-1 (ต่อ)

ลำดับที่	กฎหมาย/ยุทธศาสตร์/แผนการปฏิบัติ/แผนแม่บท	รายละเอียด
5	นโยบายและแผนการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศ (พ.ศ. 2560-2579)	ยุทธศาสตร์ที่ 2 ด้านใช้ที่ดินและทรัพยากรดินเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด ยุทธศาสตร์ที่ 4 ด้านการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดิน
6	ยุทธศาสตร์ภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ	ยุทธศาสตร์ที่ 1 การบริหารจัดการน้ำเพื่อการผลิตการเกษตร ยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาที่ดินเพื่อการผลิตการเกษตร ยุทธศาสตร์ที่ 3 การใช้หลักพอเพียงประยุกต์กับการผลิตการเกษตร ยุทธศาสตร์ที่ 4 การยกระดับการแปรรูปข้าวหอมมะลิ ยุทธศาสตร์ที่ 5 การยกระดับการแปรรูปข้าวเหนียว ยุทธศาสตร์ที่ 6 การขับเคลื่อนขีดความสามารถเพื่อเพิ่มผลิตภาพการเกษตรในพื้นที่ลุ่มน้ำที่มีศักยภาพ ยุทธศาสตร์ที่ 7 การยกระดับการผลิตอ้อย ยุทธศาสตร์ที่ 8 การยกระดับการผลิตมันสำปะหลัง ยุทธศาสตร์ที่ 9 การแปรรูปยางพารา ยุทธศาสตร์ที่ 10 การผลิตโคเนื้อ ยุทธศาสตร์ที่ 11 การผลิตโคนม และผลิตภัณฑ์นม ยุทธศาสตร์ที่ 12 การส่งเสริมสมรรถนะและเสริมสร้างศักยภาพของเกษตรกร และกลุ่มสถาบันการเกษตร ยุทธศาสตร์ที่ 13 การใช้นวัตกรรมเพื่อพัฒนาการแปรรูปและการตลาดเพื่อสร้างความแตกต่างของผลิตภัณฑ์
7	แผนพัฒนากลุ่มจังหวัดภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ	ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันกับภาคเศรษฐกิจในพื้นที่ ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2 การส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีชีวิตลุ่มแม่น้ำโขง ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาทุนมนุษย์ และยกระดับคุณภาพชีวิตในทุกช่วงวัย อย่างเท่าเทียมกัน ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 4 การรักษาสมดุลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน
8	แผนพัฒนาจังหวัดอุดรธานี (พ.ศ. 2561-2565)	ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาศักยภาพการค้าการลงทุนเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันในอนุภาคลุ่มน้ำโขง ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2 การส่งเสริมการพัฒนาเกษตรอุดสาหกรรม ยกระดับมาตรฐานการผลิตสินค้าเกษตรปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์ ประเด็นยุทธ์ศาสตร์ที่ 3 การยกระดับคุณภาพชีวิตเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้สังคมมีความพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม และเทคโนโลยี ประเด็นยุทธ์ศาสตร์ที่ 4 การยกระดับมาตรฐานอุตสาหกรรมไมซ์ การท่องเที่ยว และอุตสาหกรรมกีฬา โดยใช้อัตลักษณ์และศักยภาพด้านที่ตั้งเพื่อสร้างความเป็นเมืองศูนย์กลางของอนุภาคลุ่มน้ำโขง

ตารางที่ 6-1 (ต่อ)

ลำดับที่	กฎหมาย/ยุทธศาสตร์/แผนการปฏิบัติ/แผนแม่บท	รายละเอียด
		ประเด็นยุทธ์ศาสตร์ที่ 5 การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน ประเด็นยุทธ์ศาสตร์ที่ 6 การเสริมสร้างความมั่นคง ความปลอดภัยในชีวิต ทรัพย์สินของประชาชน ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 7 ด้านบริหารจัดการแบบบูรณาการ
9	แผนพัฒนาท้องถิ่น 4 ปี (พ.ศ. 2561-2565)	ยุทธศาสตร์ที่ 1 ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ยุทธศาสตร์ที่ 2 ด้านคุณภาพชีวิต สังคม และวัฒนธรรม ยุทธศาสตร์ที่ 3 ด้านส่งเสริมเศรษฐกิจ การลงทุน พาณิชยกรรม และการท่องเที่ยว ยุทธศาสตร์ที่ 4 การบริหารจัดการและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ยุทธศาสตร์ที่ 5 การบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี และเทคโนโลยีสารสนเทศ

6.3 แผนการใช้ที่ดิน

แผนการใช้ที่ดินตำบลเสอเพลอ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี ได้กำหนดออกเป็น 5 เขต ดังนี้ (ตารางที่ 6-2 และรูปที่ 6-1)

1. เขตป่าไม้
2. เขตเกษตรกรรม
3. เขตชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง
4. เขตแหล่งน้ำ
5. เขตพื้นที่อื่น ๆ

6.3.1 เขตป่าไม้

มีเนื้อที่ 2,005 ไร่ หรือร้อยละ 5.48 ของเนื้อที่ตำบล เป็นพื้นที่ป่าไม้ตามกฎหมาย และมติคณะรัฐมนตรี ได้แก่ ป่าสงวนแห่งชาติป่าพันดอน และป่าปะโค ซึ่งจะครอบคลุมในพื้นที่ หมู่ที่ 5 6 8 11 13 และ 15 เป็นป่าที่มีความสมบูรณ์และได้รับการประกาศให้เป็นวนอุทยาน (ราชกิจจานุเบกษา, 2563)

6.3.2 เขตเกษตรกรรม

มีเนื้อที่ 30,155 ไร่ หรือร้อยละ 82.44 ของเนื้อที่ตำบล แบ่งเป็น 11 เขต ดังนี้

1) เขตเกษตรกรรมผสมผสาน มีเนื้อที่ 375 ไร่ หรือร้อยละ 1.03 ของเนื้อที่ตำบล

2) เขตเกษตรหมุนเวียน มีเนื้อที่ 83 ไร่ หรือร้อยละ 1.03 ของเนื้อที่ตำบล

3) เขตทำนา มีเนื้อที่ทั้งหมด 12,960 ไร่ หรือร้อยละ 35.43 ของเนื้อที่ แบ่งเป็น 2 เขต คือ

3.1) เขตทำนาพื้นที่ดอน มีเนื้อที่ 2,092 ไร่ หรือร้อยละ 5.72 ของเนื้อที่ตำบล ชุดดินในเขตนี้ส่วนใหญ่ คือ ชุดดินจักราช (Ckr) ชุดดินห้วยแถลง (Ht) ชุดดินคำบง (Kg) ชุดดินโนนแดง (Ndg) ชุดดินโพนพิสัย (Pp) ชุดดินปักธงชัย (Ptc) ชุดดินพระทองคำ (Ptk) และชุดดินสะตึก (Suk) ตามลำดับ

ปัญหาในการใช้ที่ดินในปัจจุบัน

-ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ

-ขาดแคลนน้ำ เนื่องจากฝนทิ้งช่วง

การจัดการที่ดินในอนาคต

-ปรับปรุงบำรุงดิน โดยการเพิ่มอินทรียวัตถุ เพื่อปรับปรุงบำรุงโครงสร้างของดิน เพิ่มการอุ้มน้ำของดิน และเพิ่มธาตุอาหารที่เป็นประโยชน์ต่อพืช ควบคู่กับใช้ปุ๋ยเคมีในอัตราส่วนที่เหมาะสมและเพียงพอต่อความต้องการของข้าว

-ควรมีการปรับสภาพพื้นที่ในแปลงนา เพื่อควบคุมระดับการแช่ขังของน้ำในช่วงการเพาะปลูกพืชให้เหมาะสม

-พัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร

-เปลี่ยนระบบการปลูกพืช เช่น การทำเกษตรผสมผสาน

กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินที่จะดำเนินการในเขตการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้นใหม่

-ถ่ายทอดความรู้งานด้านการพัฒนาที่ดิน เช่น การใช้สารเร่งจากซุปเปอร์พด.ต่าง ๆ เช่น สารเร่งซุปเปอร์พด. 1 สำหรับผลิตปุ๋ยหมัก สารเร่งซุปเปอร์พด.2 สำหรับผลิตน้ำหมักชีวภาพ สารเร่งซุปเปอร์พด.3 เป็นกลุ่มจุลินทรีย์ที่มีคุณสมบัติควบคุมเชื้อสาเหตุโรคพืชในดิน และสารเร่งซุปเปอร์พด.7 สำหรับผลิตสารไล่แมลง เป็นต้น

-ส่งเสริมการใช้พืชปุ๋ยสด เช่น ปอเทือง

-สนับสนุนการใช้ปูนโดโลไมท์ในพื้นที่ดินกรด

-ส่งเสริมการใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมี

-พัฒนาพื้นที่เพื่อสนับสนุนการปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ที่ไม่เหมาะสมในการปลูกข้าวตาม Agri-Map

-การจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำบนพื้นที่ลุ่ม-ดอน

-การจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำพร้อมปลูกไม้ยืนต้นโตเร็ว

-การจัดหาแหล่งน้ำขนาดเล็ก

-การจัดทำแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน

-พัฒนากลุ่มเกษตรกรที่ใช้สารอินทรีย์

กิจกรรมของส่วนราชการอื่น ๆ ที่ขอรับการสนับสนุน ได้แก่

1) กรมชลประทาน สนับสนุนเรื่องการสร้างฝายน้ำล้น ขุดลอกแหล่งน้ำและคลองส่งน้ำ

2) กรมการข้าว สนับสนุนเรื่องการถ่ายทอดเทคโนโลยีในการป้องกันและกำจัดโรคและแมลงศัตรูของข้าว

3) องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น สนับสนุนเรื่องการสร้างแหล่งน้ำขนาดเล็กเพื่อการเกษตร

4) กรมส่งเสริมการเกษตร สนับสนุนเรื่องการถ่ายทอดเทคโนโลยีและแนวทางในการปลูกพืชแบบผสมผสานเพื่อเป็นทางเลือกให้แก่เกษตรกร

5) กรมส่งเสริมสหกรณ์ สนับสนุนเรื่องการถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับการทำบัญชีครัวเรือน

3.2) เขตทำนาพื้นที่ลุ่ม มีเนื้อที่ 10,868 ไร่ หรือร้อยละ 29.71 ของเนื้อที่ตำบล ชุดดินในเขตนี้ส่วนใหญ่ คือ ชุดดินร้อยเอ็ด (Re) ชุดดินปักธงชัย (Ptc) และชุดดินละหานทราย (Lah) ตามลำดับ

ปัญหาในการใช้ที่ดินในปัจจุบัน

-ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ

-ขาดแคลนน้ำ เนื่องจากฝนทิ้งช่วง

การจัดการที่ดินในอนาคต

-ปรับปรุงบำรุงดิน โดยการเพิ่มอินทรียวัตถุ เพื่อปรับปรุงบำรุงโครงสร้างของดิน เพิ่มการอุ้มน้ำของดิน และเพิ่มธาตุอาหารที่เป็นประโยชน์ต่อพืช ควบคู่กับใช้ปุ๋ยเคมีในอัตราส่วนที่เหมาะสมและเพียงพอต่อความต้องการของข้าว

-ควรมีการปรับสภาพพื้นที่ในแปลงนา เพื่อควบคุมระดับการแช่ขังของน้ำในช่วงการเพาะปลูกพืชให้เหมาะสม

-ขุดลอกแหล่งน้ำให้มีการกักเก็บน้ำได้ดีขึ้น

-ปลูกพืชหลังนาเพื่อเป็นรายได้เสริมก่อนถึงฤดูทำนาและยังเป็นช่วยปรับปรุงบำรุงดินและเพิ่มธาตุอาหารโดยเฉพาะธาตุไนโตรเจนในดินได้ ส่งผลให้สามารถลดต้นทุนการผลิตก่อนถึงฤดูเพาะปลูกได้ ซึ่งพืชตระกูลถั่วชนิดต่าง ๆ เช่น ถั่วลิสง ถั่วเหลือง และถั่วเขียว เป็นต้น

-ควรมีการปลูกพืชหมุนเวียนสลับกับการปลูกข้าว เนื่องจากเป็นการตัดวงจรของโรคพืชอีกทางนึงได้

กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินที่จะดำเนินการในเขตการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้นใหม่

-ถ่ายทอดความรู้งานด้านการพัฒนาที่ดิน เช่น การใช้สารเร่งจากซุปเปอร์พด.ต่าง ๆ เช่น สารเร่งซุปเปอร์พด. 1 สำหรับผลิตปุ๋ยหมัก สารเร่งซุปเปอร์พด.2 สำหรับผลิตน้ำหมักชีวภาพ พด.3 เป็นกลุ่มจุลินทรีย์ที่มีคุณสมบัติควบคุมเชื้อสาเหตุโรคพืชในดิน และสารเร่งซุปเปอร์พด.7 สำหรับผลิตสารไล่แมลง เป็นต้น

-ส่งเสริมการใช้พืชปุ๋ยสด เช่น ปอเทือง

-สนับสนุนการใช้ปูนโดโลไมท์ในพื้นที่ดินกรด

-ส่งเสริมการใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมี

-การจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำบนพื้นที่ลุ่ม-ดอน

-การจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำพร้อมปลูกไม้ยืนต้นโตเร็ว

-การจัดหาแหล่งน้ำขนาดเล็ก

-การจัดทำแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน

-พัฒนากลุ่มเกษตรกรที่ใช้สารอินทรีย์

-พัฒนากลุ่มเกษตรแปลงใหญ่

-พัฒนากลุ่มเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม (PGS)

กิจกรรมของส่วนราชการอื่น ๆ ที่ขอรับการสนับสนุน ได้แก่

1) กรมชลประทาน สนับสนุนเรื่องการสร้างฝายน้ำล้น ขุดลอกแหล่งน้ำและคลองส่งน้ำ

2) กรมการข้าว สนับสนุนเรื่องการถ่ายทอดเทคโนโลยีในการป้องกันและกำจัดโรคและแมลงศัตรูของข้าว

3) องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น สนับสนุนเรื่องการสร้างแหล่งน้ำขนาดเล็กเพื่อการเกษตร พร้อมทั้งสร้างทำลำเลียงเข้าสู่แปลงนาข้าว

4) กรมส่งเสริมการเกษตร สนับสนุนเรื่องการถ่ายทอดเทคโนโลยีและแนวทางในการปลูกพืชแบบผสมผสานเพื่อเป็นทางเลือกให้แก่เกษตรกร

5) กรมส่งเสริมสหกรณ์ สนับสนุนเรื่องการถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับการทำบัญชีครัวเรือน

4) เขตปลูกปาล์มน้ำมัน มีเนื้อที่ 111 ไร่ หรือร้อยละ 0.30 ของเนื้อที่ตำบล ชุดดินในเขตนี้ส่วนใหญ่ คือ ชุดดินจักราช (Ckr) ชุดดินละหานทราย (Lah) ชุดดินโนนแดง (Ndg) ชุดดินพระทองคำ (Ptk) ชุดดินร้อยเอ็ด (Re) และชุดดินสะตึก (Suk)

ปัญหาในการใช้ที่ดินในปัจจุบัน

-ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ

-ขาดแคลนน้ำ หากฝนทิ้งช่วงนาน

-การชะล้างพังทลายของหน้าดิน

-ส่วนใหญ่ดินค่อนข้างเป็นกรด

การจัดการที่ดินในอนาคต

-ปรับปรุงบำรุงดิน โดยการเพิ่มอินทรียวัตถุ เพื่อปรับปรุงบำรุงโครงสร้างของดิน เพิ่มการอุ้มน้ำของดิน และเพิ่มธาตุอาหารที่เป็นประโยชน์ต่อพืช ควบคู่กับใช้ปุ๋ยเคมีในอัตราส่วนที่เหมาะสมและเพียงพอต่อความต้องการของปาล์มน้ำมัน

-ควรมีการปรับสภาพพื้นที่เพื่อให้มีความเหมาะสมต่อการปลูกปาล์ม

-ควรมีการทำร่องระบายน้ำ

-ควรมีการตัดแบ่งถนนเป็นแปลงอย่างเหมาะสมเพื่อสะดวกในการขนส่งผลผลิตและลดการเหยียบย่ำดิน

-ในช่วงแรกของการปลูกปาล์ม ควรมีการปลูกพืชคลุมดินหรือพืชแซมที่เหมาะสมเพื่อเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ของดินและเป็นการใช้ประโยชน์จากพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพ

-ใส่ปุ๋ยให้ตรงกับค่าวิเคราะห์ดิน

กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินที่จะดำเนินการในเขตการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้นใหม่

-ถ่ายทอดความรู้งานด้านการพัฒนาที่ดิน เช่น การใช้สารเร่งจากซุปเปอร์พด.ต่าง ๆ เช่น สารเร่งซุปเปอร์พด. 1 สำหรับผลิตปุ๋ยหมัก และสารเร่งจากซุปเปอร์พด.2 สำหรับผลิตน้ำหมักชีวภาพ เป็นต้น

-ส่งเสริมการใช้พืชปุ๋ยสด เช่น ปอเทือง

-สนับสนุนการใช้ปูนโดโลไมท์ในพื้นที่ดินกรด

-การจัดหาแหล่งน้ำขนาดเล็ก

-การจัดทำแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน

-พัฒนากลุ่มเกษตรกรที่ใช้สารอินทรีย์

-ให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการดินและปุ๋ยให้ตรงกับค่าวิเคราะห์ดิน

กิจกรรมของส่วนราชการอื่นๆ ที่ขอรับการสนับสนุน ได้แก่

1) กรมส่งเสริมการเกษตร สนับสนุนเรื่องการถ่ายทอดเทคโนโลยีและแนวทางในการปลูกพืชแบบผสมผสานเพื่อเป็นทางเลือกให้แก่เกษตรกร

2) กรมส่งเสริมสหกรณ์ สนับสนุนเรื่องการถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับการทำบัญชีครัวเรือน

3) กรมวิชาการเกษตร สนับสนุนเรื่องการถ่ายทอดเทคโนโลยีและให้ความรู้เกี่ยวกับการปลูกปาล์มน้ำมัน

5) เขตปลูกพืชผัก มีเนื้อที่ 58 ไร่ หรือร้อยละ 0.16 ของเนื้อที่ตำบล ชุดดินในเขตนี้ส่วนใหญ่ คือ ชุดดินร้อยเอ็ด (Re) และชุดดินพระทองคำ (Ptk)

ปัญหาในการใช้ที่ดินในปัจจุบัน

-ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ

-ขาดแคลนน้ำ เนื่องจากฝนทิ้งช่วง

-เกิดการชะล้างพังทลายของหน้าดิน

การจัดการที่ดินในอนาคต

-ปรับปรุงบำรุงดิน โดยการเพิ่มอินทรียวัตถุ เพื่อปรับปรุงบำรุงโครงสร้างของดิน เพิ่มการอุ้มน้ำของดิน และเพิ่มธาตุอาหารที่เป็นประโยชน์ต่อพืช ควบคู่กับใช้ปุ๋ยเคมีในอัตราส่วนที่เหมาะสมและเพียงพอต่อความต้องการของผัก

-พัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร

-เปลี่ยนระบบการปลูกพืช เช่น การทำเกษตรผสมผสาน

-ควรมีการปรับสภาพพื้นที่ เพื่อควบคุมระดับการแช่ขังน้ำ ในระหว่างการเพาะปลูกพืชให้เหมาะสม

กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินที่จะดำเนินการในเขตการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้นใหม่

-ถ่ายทอดความรู้งานด้านการพัฒนาที่ดิน เช่น การใช้สารเร่งจากซุปเปอร์พด.ต่าง ๆ เช่น สารเร่งซุปเปอร์พด. 1 สำหรับผลิตปุ๋ยหมัก สารเร่งซุปเปอร์พด.2 สำหรับผลิตน้ำหมักชีวภาพ สารเร่งซุปเปอร์พด.3 เป็นกลุ่มจุลินทรีย์ที่มีคุณสมบัติควบคุมเชื้อสาเหตุโรคพืชในดิน และสารเร่งซุปเปอร์พด.7 สำหรับผลิตสารไล่แมลง เป็นต้น

-ส่งเสริมการใช้พืชปุ๋ยสด เช่น ปอเทือง

-สนับสนุนการใช้ปูนโดโลไมท์ในพื้นที่ดินกรด

-ส่งเสริมการใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมี

-การจัดทำแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน

-พัฒนากลุ่มเกษตรกรที่ใช้สารอินทรีย์

-พัฒนากลุ่มเกษตรกรปลูกผักให้ปลูกแบบอินทรีย์

-ให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้ปุ๋ยเคมีให้ตรงกับความต้องการของพืชผัก

กิจกรรมของส่วนราชการอื่น ๆ ที่ขอรับการสนับสนุน ได้แก่

1) กรมวิชาการเกษตร สนับสนุนเรื่องการถ่ายทอดเทคโนโลยีและให้ความรู้เกี่ยวกับการปลูกผักพร้อมผลักดันให้กลุ่มเกษตรกรมุ่งสู่การผลิตแบบเกษตรอินทรีย์

3) องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น สนับสนุนเรื่องการสร้างแหล่งน้ำขนาดเล็กเพื่อการเกษตร

4) กรมส่งเสริมการเกษตร สนับสนุนเรื่องการถ่ายทอดเทคโนโลยีและแนวทางในการปลูกพืชแบบผสมผสานเพื่อเป็นทางเลือกให้แก่เกษตรกร

5) กรมส่งเสริมสหกรณ์ สนับสนุนเรื่องการถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับการทำบัญชีครัวเรือน

6) สำนักงานพาณิชย์จังหวัด จัดหาตลาดสินค้าเกษตร

6) เขตปลูกพืชไร่ มีเนื้อที่ทั้งหมด 13,856 ไร่ หรือร้อยละ 37.88 ของเนื้อที่ตำบล โดยแบ่งเป็น 2 เขต คือ

6.1) เขตปลูกมันสำปะหลัง มีเนื้อที่ 3,723 ไร่ หรือร้อยละ 10.18 ชุดดินในเขตนี้ส่วนใหญ่ คือ ชุดดินจักราช (Ckr) ชุดดินด้วยแถลง (Ht) ชุดดินคำบง (Kg) ชุดดินละหานทราย (Lah) ชุด

ดินโนนแดง (Ndg) ชุดดินโพนพิสัย (Pp) ชุดดินปักธงชัย (Ptc) ชุดดินร้อยเอ็ด (Re) และชุดดินสะตึก (Suk) ตามลำดับ

ปัญหาในการใช้ที่ดินในปัจจุบัน

-ดินเสื่อมโทรมขาดความอุดมสมบูรณ์ เนื่องจากเป็นเขตเกษตรกรรมที่มีการใช้ประโยชน์มาเป็นเวลานาน และมีการใช้สารเคมีจำนวนมาก

-ขาดแคลนแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร

-เกิดการชะล้างพังทลายของหน้าดิน

การจัดการที่ดินในอนาคต

-ใช้ปุ๋ยพืชสดในการปรับปรุงบำรุงดิน

-ปลูกพืชหมุนเวียนสลับ

-ส่งเสริมการใช้ปุ๋ยหมัก

-น้ำหมักชีวภาพเพื่อเพิ่มอินทรียวัตถุในดินเป็นการช่วยเกษตรกรลดต้นทุนการผลิต

-การจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ

-เปลี่ยนระบบการปลูกพืช เช่น การทำเกษตรผสมผสาน

-จัดทำแหล่งน้ำเพื่อเกษตรกรรมพร้อมระบบการกระจายน้ำ

กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินที่จะดำเนินการในเขตการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้นใหม่

-ถ่ายทอดความรู้งานด้านการพัฒนาที่ดิน เช่น การใช้สารเร่งจากซุปเปอร์พด.ต่าง ๆ เช่น สารเร่งซุปเปอร์พด. 1 สำหรับผลิตปุ๋ยหมัก สารเร่งซุปเปอร์พด.2 สำหรับผลิตน้ำหมักชีวภาพ สารเร่งซุปเปอร์พด.3 เป็นกลุ่มจุลินทรีย์ที่มีคุณสมบัติควบคุมเชื้อสาเหตุโรคพืชในดิน และสารเร่งซุปเปอร์พด.7 สำหรับผลิตสารไล่แมลง เป็นต้น

-ส่งเสริมการใช้พืชปุ๋ยสด เช่น ปอเทือง

-สนับสนุนการใช้ปูนโดโลไมท์ในพื้นที่ดินกรด

-ส่งเสริมการใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมี

-พัฒนาพื้นที่เพื่อสนับสนุนการปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ที่ไม่เหมาะสมในการปลูกข้าวตาม Agri-Map

-การจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำบนพื้นที่ลุ่ม-ดอน

-การจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำพร้อมปลูกไม้ยืนต้นโตเร็ว

-การจัดหาแหล่งน้ำขนาดเล็ก

-การจัดทำแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน

-พัฒนากลุ่มเกษตรกรที่ใช้สารอินทรีย์

-ส่งเสริมการใช้ปุ๋ยเคมีให้ตรงตามค่าวิเคราะห์ดิน

กิจกรรมของส่วนราชการอื่น ๆ ที่ขอรับการสนับสนุน ได้แก่

1) กรมชลประทาน สนับสนุนการขุดลอกแหล่งน้ำธรรมชาติ และฝายน้ำล้น

2) กรมส่งเสริมการเกษตร สนับสนุนเรื่องการอบรมการใช้เทคโนโลยีในการปลูกมันสำปะหลังให้ได้ผลผลิตสูง

6.2) เขตปลูกอ้อยโรงงาน มีเนื้อที่ 10,133 ไร่ หรือร้อยละ 27.70 ชุดดินในเขตนี้ส่วนใหญ่ คือ ชุดดินจักราช (Ckr) ชุดดินด้วยแถลง (Ht) ชุดดินคำบง (Kg) ชุดดินละหานทราย (Lah) ชุดดินโนนแดง (Ndg) ชุดดินโพนพิสัย (Pp) ชุดดินปักธงชัย (Ptc) ชุดดินร้อยเอ็ด (Re) และชุดดินสะตึก (Suk) ตามลำดับ

ปัญหาในการใช้ที่ดินในปัจจุบัน

-ดินเสื่อมโทรมขาดความอุดมสมบูรณ์ เนื่องจากเป็นเขตเกษตรกรรมที่มีการใช้ประโยชน์มาเป็นเวลานาน และมีการใช้สารเคมีจำนวนมาก

-ขาดแคลนแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร

-เกิดการชะล้างพังทลายของหน้าดิน

การจัดการที่ดินในอนาคต

-ใช้ปุ๋ยพืชสดในการปรับปรุงบำรุงดิน

-ปลูกพืชหมุนเวียนสลับ

-ส่งเสริมการใช้ปุ๋ยหมัก

-น้ำหมักชีวภาพเพื่อเพิ่มอินทรียวัตถุในดินเป็นการช่วยเกษตรกรลดต้นทุนการผลิต

-การจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ

-เปลี่ยนระบบการปลูกพืช เช่น การทำเกษตรผสมผสาน

-จัดทำแหล่งน้ำเพื่อเกษตรกรรมพร้อมระบบการกระจายน้ำ

กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินที่จะดำเนินการในเขตการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้นใหม่

-ถ่ายทอดความรู้งานด้านการพัฒนาที่ดิน เช่น การใช้สารเร่งจากซุปเปอร์พด.ต่าง ๆ เช่น สารเร่งซุปเปอร์พด. 1 สำหรับผลิตปุ๋ยหมัก สารเร่งซุปเปอร์พด.2 สำหรับผลิตน้ำหมักชีวภาพ สารเร่งซุปเปอร์พด.3 เป็นกลุ่มจุลินทรีย์ที่มีคุณสมบัติควบคุมเชื้อสาเหตุโรคพืชในดิน และสารเร่งซุปเปอร์พด.7 สำหรับผลิตสารไล่แมลง เป็นต้น

-ส่งเสริมการใช้พืชปุ๋ยสด เช่น ปอเทือง

-สนับสนุนการใช้ปูนโดโลไมท์ในพื้นที่ดินกรด

-ส่งเสริมการใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมี

-พัฒนาพื้นที่เพื่อสนับสนุนการปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ที่ไม่เหมาะสมในการปลูกข้าวตาม Agri-Map

-การจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำบนพื้นที่ลุ่ม-ดอน

-การจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำพร้อมปลูกไม้ยืนต้นโตเร็ว

-การจัดหาแหล่งน้ำขนาดเล็ก
-การจัดทำแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน
-พัฒนากลุ่มเกษตรกรที่ใช้สารอินทรีย์
-ส่งเสริมการใช้ปุ๋ยเคมีให้ตรงตามค่าวิเคราะห์ดิน

กิจกรรมของส่วนราชการอื่น ๆ ที่ขอรับการสนับสนุน ได้แก่

1) กรมชลประทาน สนับสนุนการขุดลอกแหล่งน้ำธรรมชาติ และฝายน้ำล้น

2) กรมส่งเสริมการเกษตร สนับสนุนเรื่องการอบรมการใช้เทคโนโลยีในการปลูกอ้อยให้ได้ผลผลิตสูง

7) เขตปลูกไม้ผล มีเนื้อที่ทั้งหมด 130 ไร่ หรือร้อยละ 0.36 ของเนื้อที่ตำบล โดยแบ่งเป็น 3 เขต คือ

7.1) เขตปลูกมะขาม มีเนื้อที่ 4 ไร่ หรือร้อยละ 0.01 ชุดดินในเขตนี้ส่วนใหญ่ คือ ชุดดินปักธงชัย (Ptc)

7.2) เขตปลูกมะม่วง มีเนื้อที่ 8 ไร่ หรือร้อยละ 0.02 ชุดดินในเขตนี้ส่วนใหญ่ คือ ชุดดินจักราช (Ckr) ชุดดินห้วยแถลง (Ht) ชุดดินร้อยเอ็ด (Re) และชุดดินสะตึก (Suk)

7.3) เขตปลูกไม้ผลผสม มีเนื้อที่ 118 ไร่ หรือร้อยละ 0.32 ชุดดินในเขตนี้ส่วนใหญ่ คือ ชุดดินห้วยแถลง (Ht) ชุดดินโนนแดง (Ndg) ชุดดินปักธงชัย (Ptc) ชุดดินร้อยเอ็ด (Re) และชุดดินสะตึก (Suk)

ปัญหาในการใช้ที่ดินในปัจจุบัน

-ดินเสื่อมโทรมขาดความอุดมสมบูรณ์
-ขาดแคลนแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรในฤดูแล้ง
-ดินค่อนข้างเป็นกรด

การจัดการที่ดินในอนาคต

-ใช้ปุ๋ยพืชสดในการปรับปรุงบำรุงดิน
-ปลูกพืชหมุนแซม
-ส่งเสริมการใช้ปุ๋ยหมัก
-น้ำหมักชีวภาพเพื่อเพิ่มอินทรียวัตถุในดินเป็นการช่วยเกษตรกรลดต้นทุนการผลิต
-เปลี่ยนระบบการปลูกพืช เช่น การทำเกษตรผสมผสาน
-จัดหาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรเพื่อลดความเสี่ยงจากการขาดแคลนแหล่งน้ำ

กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินที่จะดำเนินการในเขตการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้นใหม่

-ถ่ายทอดความรู้งานด้านการพัฒนาที่ดิน เช่น การใช้สารเร่งจากซุปเปอร์พด.ต่าง ๆ เช่น สารเร่งซุปเปอร์พด. 1 สำหรับผลิตปุ๋ยหมัก สารเร่งซุปเปอร์พด.2 และสารเร่งซุปเปอร์พด.7 สำหรับผลิตสารไล่แมลง เป็นต้น

-ส่งเสริมการใช้พืชปุ๋ยสด เช่น ปอเทือง
-สนับสนุนการใช้ปูนโดโลไมท์ในพื้นที่ดินกรด
-การจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำพร้อมปลูกไม้ยืนต้นโตเร็ว
-การจัดหาแหล่งน้ำขนาดเล็ก
-การจัดทำแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน
-ส่งเสริมการใช้ปุ๋ยเคมีให้ตรงตามค่าวิเคราะห์ดิน

กิจกรรมของส่วนราชการอื่น ๆ ที่ขอรับการสนับสนุน ได้แก่

1) กรมชลประทาน สนับสนุนการทำอ่างเก็บน้ำ และฝาย เพื่อลดความเสี่ยงจากภาวะแล้ง

2) กรมส่งเสริมการเกษตร สนับสนุนเรื่องการอบรมการใช้เทคโนโลยีในการปลูกไม้ผลให้ได้ผลผลิตสูง และมีคุณภาพ

3) กรมทรัพยากรน้ำบาดาล สนับสนุนการขุดเจาะน้ำบาดาล

4) กรมวิชาการเกษตร สนับสนุนเรื่องการจัดการพืชที่ดีในไม้ผล ไม้ยืนต้น GAP (Good Agricultural Practice: ระบบการผลิตทางการเกษตรที่ดี)

5) กระทรวงพาณิชย์ จัดหาตลาดเพื่อจำหน่ายสินค้าให้แก่เกษตรกร

8) เขตปลูกไม้เศรษฐกิจยืนต้น มีเนื้อที่ทั้งหมด 912 ไร่ หรือร้อยละ 2.49 ของเนื้อที่ตำบล โดยแบ่งเป็น 4 เขต คือ

8.1) เขตทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์ มีเนื้อที่ 11 ไร่ หรือร้อยละ 0.03 ชุดดินในเขตนี้ส่วนใหญ่ คือ ชุดดินร้อยเอ็ด (Re)

8.2) เขตปลูกไม้ยืนต้นผสม มีเนื้อที่ 106 ไร่ หรือร้อยละ 0.29 ชุดดินในเขตนี้ส่วนใหญ่ คือ ชุดดินปักธงชัย (Ptc) และชุดดินสะตึก (Suk) ตามลำดับ

8.3) เขตปลูกไม้สัก มีเนื้อที่ 81 ไร่ หรือร้อยละ 0.22 ชุดดินในเขตนี้ส่วนใหญ่ คือ ชุดดินโพนพิสัย (Pp)

8.4) เขตปลูกยูคาลิปตัส มีเนื้อที่ 714 ไร่ หรือร้อยละ 1.95 ชุดดินในเขตนี้ส่วนใหญ่ คือ ชุดดินจักราช (Ckr) ชุดดินคำบง (Kg) ชุดดินละหานทราย (Lah) ชุดดินโนนแดง (Ndg) ชุดดินโพนพิสัย (Pp) ชุดดินปักธงชัย (Ptc) ชุดดินพระทองคำ (Ptk) ชุดดินร้อยเอ็ด (Re) และชุดดินสะตึก (Suk) ตามลำดับ

ปัญหาในการใช้ที่ดินในปัจจุบัน

-ดินเสื่อมโทรมขาดความอุดมสมบูรณ์
-ขาดแคลนแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรในฤดูแล้ง

การจัดการที่ดินในอนาคต

-ใช้ปุ๋ยพืชสดในการปรับปรุงบำรุงดิน
-ปลูกพืชหมุนเวียน
-ส่งเสริมการใช้ปุ๋ยหมัก

-น้ำหมักชีวภาพเพื่อเพิ่มอินทรียวัตถุในดินเป็นการช่วยเกษตรกรลดต้นทุนการผลิต

-จัดหาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรเพื่อลดความเสี่ยงจากการขาดแคลนแหล่งน้ำ

กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินที่จะดำเนินการในเขตการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้นใหม่

-ถ่ายทอดความรู้งานด้านการพัฒนาที่ดิน เช่น การใช้สารเร่งจากซุปเปอร์พด.ต่าง ๆ เช่น สารเร่งซุปเปอร์พด. 1 สำหรับผลิตปุ๋ยหมัก สารเร่งซุปเปอร์พด.2 และสารเร่งซุปเปอร์พด.7 สำหรับผลิตสารไล่แมลง เป็นต้น

-ส่งเสริมการใช้ปุ๋ยเคมีให้ตรงตามค่าวิเคราะห์ดิน

กิจกรรมของส่วนราชการอื่น ๆ ที่ขอรับการสนับสนุน ได้แก่

1) กรมปศุสัตว์ สนับสนุนพันธุ์หญ้าสำหรับเลี้ยงสัตว์ พร้อมทั้งถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับการปลูกหญ้าเลี้ยงสัตว์พันธุ์ต่าง ๆ

2) กรมป่าไม้ สนับสนุนและอบรมเกษตรกรเกี่ยวกับการขึ้นทะเบียนผู้ปลูกสัก และการตัดโค่นสักตามข้อกำหนดกรมป่าไม้

9) เขตยางพารา มีเนื้อที่ทั้งหมด 1,511 ไร่ หรือร้อยละ 4.13 ของเนื้อที่ตำบล ชุดดินในเขตนี้ส่วนใหญ่ คือ ชุดดินจักราช (Ckr) ชุดดินคำบง (Kg) ชุดดินละหานทราย (Lah) ชุดดินโพนพิสัย (Pp) ชุดดินปักธงชัย (Ptc) ชุดดินร้อยเอ็ด (Re) และชุดดินสะตึก (Suk) ตามลำดับ

ปัญหาในการใช้ที่ดินในปัจจุบัน

-ดินเสื่อมโทรมขาดความอุดมสมบูรณ์

-ดินค่อนข้างเป็นกรด

การจัดการที่ดินในอนาคต

-ใช้ปุ๋ยพืชสดในการปรับปรุงบำรุงดิน

-ปลูกพืชหมุนแซม

-ส่งเสริมการใช้ปุ๋ยหมัก

-น้ำหมักชีวภาพเพื่อเพิ่มอินทรียวัตถุในดินเป็นการช่วยเกษตรกรลดต้นทุนการผลิต

-สนับสนุนการใช้ปูนโดโลไมท์ในพื้นที่ดินกรด

-ส่งเสริมการใช้ปุ๋ยเคมีให้ตรงตามค่าวิเคราะห์ดิน

กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินที่จะดำเนินการในเขตการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้นใหม่

-ถ่ายทอดความรู้งานด้านการพัฒนาที่ดิน เช่น การใช้สารเร่งจากซุปเปอร์พด.ต่าง ๆ เช่น สารเร่งซุปเปอร์พด. 1 สำหรับผลิตปุ๋ยหมัก สารเร่งซุปเปอร์พด.2 และสารเร่งซุปเปอร์พด.7 สำหรับผลิตสารไล่แมลง เป็นต้น

-ส่งเสริมการใช้ปุ๋ยเคมีให้ตรงตามค่าวิเคราะห์ดิน

-ส่งเสริมการใช้ปุ๋ยหมัก

-น้ำหมักชีวภาพเพื่อเพิ่มอินทรียวัตถุในดินเป็นการช่วยเกษตรกรลดต้นทุนการผลิต

-สนับสนุนการใช้ปูนโดโลไมท์ในพื้นที่ดินกรด

กิจกรรมของส่วนราชการอื่น ๆ ที่ขอรับการสนับสนุน ได้แก่

-การยางแห่งประเทศไทย ส่งเสริมและอบรมเกษตรกรเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีในการปลูกยางพาราคุณภาพดี และให้ผลผลิตสูง

10) เขตเลี้ยงปลา มีเนื้อที่ทั้งหมด 119 ไร่ หรือร้อยละ 0.33 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเป็นฟาร์มเลี้ยงปลา

การจัดการที่ดินในอนาคต

-ต้องปฏิบัติตามนโยบายดานการพื้นที่เพื่อการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำอย่างเข้มงวด เนื่องจากกิจกรรมนี้อาจส่งผลกระทบต่อพื้นที่ข้างเคียง

-ควรกำหนดเขตการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำให้ชัดเจนเพื่อควบคุมและป้องกันไม่ให้เกิดผลกระทบต่อระบบนิเวศน์

กิจกรรมของส่วนราชการอื่น ๆ ที่ขอรับการสนับสนุน ได้แก่

-กรมประมง ส่งเสริมและอบรมเกษตรกรเกี่ยวกับการเลี้ยงปลา

11) เขตเลี้ยงสัตว์ มีเนื้อที่ทั้งหมด 40 ไร่ หรือร้อยละ 0.11 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเป็นเขตโรงเรือนเลี้ยงสัตว์ ชุดดินในเขตนี้ส่วนใหญ่ คือ ชุดดินโนนแดง (Ndg) ชุดดินโพนพิสัย (Pp) และชุดดินร้อยเอ็ด (Re) ตามลำดับ

การจัดการที่ดินในอนาคต

-จัดหาแหล่งน้ำเพื่อให้สัตว์มีน้ำกินและปลูกไม้ยืนต้นไว้เป็นร่มเงา จัดทำโครงการส่งเสริมด้านปศุสัตว์โดยกรมปศุสัตว์ให้ข้อเสนอแนะวิธีการเลี้ยงสัตว์ การปลูกและขยายพันธุ์หญ้าพันธุ์ดีชนิดต่าง ๆ เพื่อเป็นอาหารให้กับสัตว์มีอาหารตลอดปี การให้อาหารเสริม การผสมพันธุ์สัตว์และการควบคุมโรค เป็นต้น

-ควบคุมมลภาวะด้านกลิ่น เสียง และน้ำเสียไม่ให้รบกวนและส่งผลกระทบต่อชุมชนและพื้นที่ใกล้เคียง ควบคุมและป้องกันโรคระบาดอย่างใกล้ชิดและเข้มงวด ปฏิบัติตามคำแนะนำของทางราชการอย่างเคร่งครัด

-ควบคุมมลภาวะทางน้ำโดยมีนโยบายให้ผู้ก่อมลพิษต้องมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการดำเนินการแก้ไขปัญหาและสียค่าใช้จ่ายในการจัดการอย่างเคร่งครัดเพื่อลดความสกปรกปนเปื้อนน้ำเสียลงสู่แหล่งน้ำสาธารณะ

กิจกรรมของส่วนราชการอื่น ๆ ที่ขอรับการสนับสนุน ได้แก่

-กรมปศุสัตว์ ส่งเสริมและอบรมเกษตรกรเกี่ยวกับการเลี้ยงสัตว์ชนิดต่าง ๆ

6.3.3 เขตชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง มีเนื้อที่ทั้งหมด 2,820 ไร่ หรือร้อยละ 7.71 ของเนื้อที่ตำบล ประกอบด้วย เขตชุมชน สถานที่ราชการ สถานที่พักผ่อนหย่อนใจและสถานที่เกิดจากกิจกรรมของชุมชน ย่านการค้า เป็นต้น ชุดดินในเขตนี้ส่วนใหญ่ คือ ชุดดินห้วยแถลง (Ht) ชุดดินคำบง (Kg) ชุดดินละหานทราย (Lah) ชุดดินโนนแดง (Ndg) ชุดดินโพนพิสัย (Pp) ชุดดินปักธงชัย (Ptc) ชุดดินพระทองคำ (Ptk) ชุดดินร้อยเอ็ด (Re) และชุดดินสะตึก (Suk) ตามลำดับ

กิจกรรมของส่วนราชการอื่น ๆ ที่ขอรับการสนับสนุน ได้แก่

-องค์การบริหารส่วนตำบล สนับสนุนเรื่อง ระบบประปา เพื่อการอุปโภคและบริโภคในครัวเรือน

-สำนักงานพัฒนาชุมชน สนับสนุนเรื่องพัฒนาคุณภาพชีวิต และพัฒนาอาชีพ

6.3.4 เขตแหล่งน้ำ มีเนื้อที่ทั้งหมด 718 ไร่ หรือร้อยละ 1.96 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ แม่น้ำ ลำคลอง หนอง ฝาย ห้วย บึงต่าง ๆ อ่างเก็บน้ำและบ่อน้ำ เป็นต้น แหล่งน้ำเหล่านี้ใช้ประโยชน์ในการกักเก็บน้ำเพื่อการอุปโภคและบริโภค และใช้ในด้านเกษตรกรรม ตลอดจนเป็นแหล่งอาหารตามธรรมชาติและแหล่งเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำของชุมชน เป็นต้น ชุดดินในเขตนี้ส่วนใหญ่ คือ ชุดดินจักราช (Ckr) ชุดดินห้วยแถลง (Ht) ชุดดินคำบง (Kg) ชุดดินละหานทราย (Lah) ชุดดินโนนแดง (Ndg) ชุดดินโพนพิสัย (Pp) ชุดดินปักธงชัย (Ptc) ชุดดินพระทองคำ (Ptk) ชุดดินร้อยเอ็ด (Re) และชุดดินสะตึก (Suk) ตามลำดับ

กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินที่จะดำเนินการในเขตการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้นใหม่

-โครงการก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน
-ส่งเสริมการปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ
-โครงการก่อสร้างแหล่งน้ำขนาดเล็ก

กิจกรรมของส่วนราชการอื่น ๆ ที่ขอรับการสนับสนุน ได้แก่

-องค์การบริหารส่วนตำบล ขุดลอก ลำห้วย คลอง หนอง ฝาย ห้วย บึงต่าง ๆ ที่ตื้นเขิน เพื่อให้สามารถใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ตารางที่ 6-2 เขตการใช้ที่ดิน

เขตการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
	ไร่	ร้อยละ
1. เขตป่าไม้	**2,005**	**5.48**
2. เขตเกษตรกรรม	**30,155**	**82.44**
2.1 เขตเกษตรผสมผสาน	**375**	**1.03**
เขตปลูกพืชผสมผสาน	375	1.03
2.2 เขตเกษตรหมุนเวียน	**83**	**0.23**
เขตปลูกข้าวสลับพืชไร่	83	0.23
2.3 เขตทำนา	**12,960**	**35.43**
เขตทำนาดอน	2092	5.72
เขตทำนาลุ่ม	10,868	29.71
2.4 เขตปลูกปาล์มน้ำมัน	**111**	**0.30**
เขตปลูกปาล์มน้ำมัน	111	0.30
2.5 เขตปลูกพืชผัก	**58**	**0.16**
เขตพืชผักผสม	58	0.16
2.6 เขตปลูกพืชไร่	**13,856**	**37.88**
เขตปลูกมันสำปะหลัง	3723	10.18
เขตปลูกอ้อยโรงงาน	10,133	27.70
2.7 เขตปลูกไม้ผล	**130**	**0.36**
เขตปลูกมะขาม	4	0.01
เขตปลูกมะม่วง	8	0.02
เขตปลูกไม้ผลผสม	118	0.32
2.8 เขตปลูกไม้เศรษฐกิจยืนต้น	**912**	**2.49**
เขตทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์	11	0.03
เขตปลูกไม้ยืนต้นผสม	106	0.29
เขตปลูกไม้สัก	81	0.22
เขตปลูกยูคาลิปตัส	714	1.95
2.9 เขตยางพารา	**1,511**	**4.13**
เขตปลูกยางพารา	1,511	4.13
2.10 เขตเลี้ยงปลา	**119**	**0.33**
เขตฟาร์มเลี้ยงปลา	119	0.33

ตารางที่ 6-2 เขตการใช้ที่ดิน (ต่อ)

เขตการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
	ไร่	ร้อยละ
2.11 เขตเลี้ยงสัตว์	**40**	**0.11**
เขตโรงเรือนเลี้ยงสัตว์	40	0.11
3. เขตชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	**2,820**	**7.71**
4. เขตแหล่งน้ำ	**718**	**1.96**
5. เขตพื้นที่อื่น ๆ	**882**	**2.41**
รวมเนื้อที่ทั้งหมด	**36,580**	**100.00**

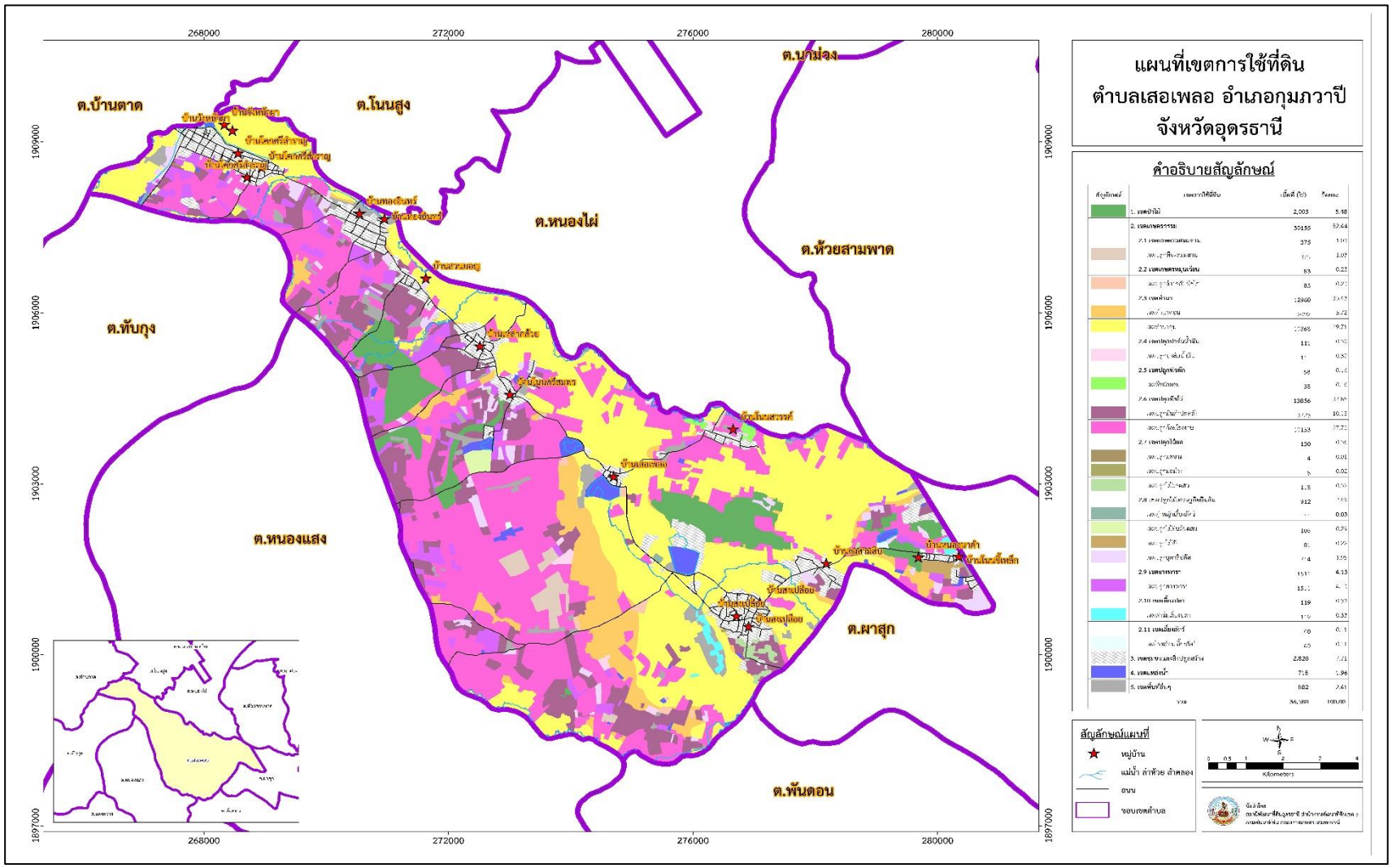

รูปที่ 6-1 เขตการใช้ที่ดินตำบลเสอเพลอ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี

6.4 ระบบการปลูกพืชตามแผนการใช้ที่ดิน

ระบบการปลูกพืชใหม่ของตำบลเสอเพลอ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี มีรายละเอียดดังรูปที่ 6-2

ในที่ลุ่มจะทำนาปีในช่วงเดือนพฤษภาคม – พฤศจิกายน หลังการเก็บเกี่ยวจะปลูก พืชผัก และปุ๋ยพืชสด ในช่วงเดือนมกราคม – เมษายน

ส่วนพื้นที่นาดอนจะมีการทำนาในช่วงเดือนมิถุนายน – พฤศจิกายน หลังเก็บเกี่ยวสามารถใช้ที่ดินในปลูก พืชผัก และปุ๋ยพืชสด ได้เหมือนนาลุ่ม พื้นที่นาดอนบางส่วนเกษตรกรจะปลูกอ้อย ยางพารา มันสำปะหลัง

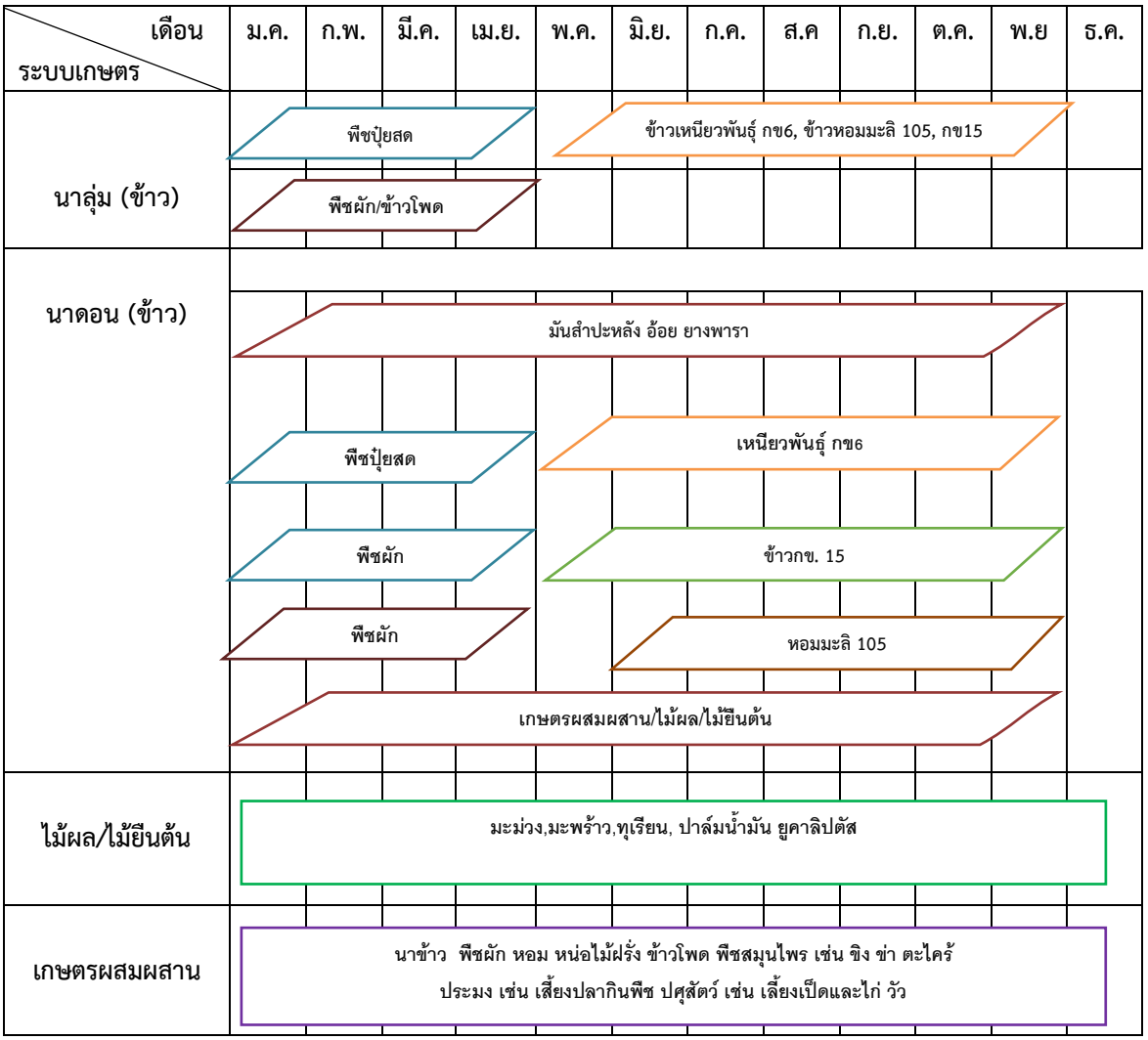

รูปที่ 6-2 ระบบการปลูกพืชตามแผนการใช้ที่ดิน

6.5 การจัดการความเสี่ยง (Risk management)

(1) ปลูกพืชเสริมหลังนา หรือการทำเกษตรแบบผสมผสาน ผลิตสินค้าจำหน่ายในชุมชน เพื่อเกษตรกรจะมีรายได้เสริมจากพืชหลักที่ปลูกและเป็นการลดรายจ่ายบางอย่างที่ไม่จำเป็น เช่น พืชผักต่าง ๆ ผักสวนครัว พืชตระกูลแตง และอื่น ๆ เป็นต้น

(2) การปลูกพืชตระกูลถั่วหรือพืชปุ๋ยสดจะได้ประโยชน์ 2 อย่าง คือ (1) เป็นการเพิ่มอินทรียวัตถุในดินทำให้ดินร่วนซุย ดูดซับน้ำได้ดีมากขึ้น ดูดซับปุ๋ยเคมีได้มากขึ้น (2) หากสามารถเก็บเมล็ดจำหน่ายได้ เช่น ถั่วพร้า ถั่วเขียว ปอเทือง จะเป็นรายได้แทนข้าวนาปรังและกรมพัฒนาที่ดินมีงบประมาณรับซื้อ และ (3) ถึงแม้ว่าจะไม่สามารถเก็บเมล็ดพันธุ์ขายได้ แต่เกษตรกรจะได้ที่ดินทำกินที่มีคุณภาพสูงขึ้นจากอินทรียวัตถุที่มาจากพืชตระกูลถั่ว และพืชปุ๋ยสดเมื่อมีการไถกลบไปในดิน

หากเกษตรกรมีความประสงค์จะปรับเปลี่ยนไปปลูกพืชอื่น ต้องหาพืชทางเลือกหลาย ๆ ชนิด ดังที่ได้วิเคราะห์ไว้เป็นตัวอย่าง ในกรณีของความต้องการที่จะลดพื้นที่ปลูกยางพาราในตำบลเสอเพลอ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดหนองคาย และมีความจำเป็นต้องมีงานวิจัยหรืออ้างอิงจากส่วนราชการต่างๆ และควรขอความร่วมมือและสนับสนุนจากส่วนราชการอื่นๆ เช่น กรณีเกษตรกรต้องการปรับปรุงและปลูกพืชเศรษฐกิจชนิดอื่น ตำบลเสอเพลอ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดหนองคาย ควรขอความร่วมมือจากกรมวิชาการเกษตรมาร่วมทำการวิจัย เพื่อให้คำตอบแก่เกษตรกรในโอกาสต่อไป

ความต้องการของเกษตรกรที่จะเริ่มหรือขยายการผลิต “เกษตรอินทรีย์” นั้นจำเป็นต้องมี “น้ำที่สะอาดและพอเพียง” หากมีแหล่งน้ำธรรมชาติต้องตรวจสอบคุณภาพน้ำ หากมีน้ำได้เพียงพอจำเป็นต้องมีแผนการก่อสร้าง “บ่อน้ำในไร่นา” เพิ่มเติม

ตารางที่ 6-3 การเปรียบเทียบระบบการปลูกพืชก่อนและหลังมีแผนการใช้ที่ดิน

เขตการใช้ที่ดิน	ระบบการปลูกพืชปัจจุบัน	ระบบการปลูกพืชหลังมีแผนการใช้ที่ดิน
นาลุ่ม	นาปี	นาปี/ปอเทือง เกษตรผสมผสาน ไม้ผล หอม พืชผัก ข้าวโพด
นาดอน	นาปี	นาปี/ปอเทือง เกษตรผสมผสาน อ้อย มันสำปะหลัง ยางพารา ไม้ผล หอม/พริก พืชผัก

บทที่ 7
การขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดินตำบลเสอเพลอ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี

7.1 ขั้นตอนการดำเนินงาน

ภายหลังการจัดทำแผนการใช้ที่ดินตำบลเสอเพลอ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี แล้วจะต้องดำเนินการดังต่อไปนี้

7.1.1 จัดทำเป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณและกิจกรรมต่างๆ ที่จะดำเนินการในปีงบประมาณ 2565

7.1.2 นำแผนการใช้ที่ดินตำบลเสอเพลอไปเสนอต่อ สภาองค์การบริหารส่วนตำบลเสอเพลอเพื่อมีมติให้ความร่วมมือในกับกรมพัฒนาที่ดินดำเนินการกิจกรรมต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในแผน

7.1.3 สถานีพัฒนาที่ดินจังหวัดอุดรธานี เสนอเป้าหมายและงบประมาณให้รายการมายังกรมพัฒนาที่ดิน

7.2 ตัวชี้วัด

7.2.1 จำนวนกิจกรรมที่กรมพัฒนาที่ดินดำเนินการในตำบลเสอเพลอ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี

7.2.2 จำนวนโครงการวิจัยร่วมกับส่วนราชการอื่นในตำบลเสอเพลอ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี

ดังตัวอย่างในตารางที่ 7-1 และ 7-2

ตารางที่ 7 - 1 กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินในเขตการใช้ที่ดินที่จะดำเนินการในปีงบประมาณ 2565

เขตการใช้ที่ดิน	แผนงาน/โครงการ	งบประมาณ (บาท)
เขตเกษตรกรรม	1. ก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน ขนาด 1,260 ลบ.ม.	406,000
	2. การปรับปรุงคุณภาพดิน	
	2.1 ส่งเสริมการปรับปรุงพื้นที่ดินกรด	37,500
	2.2 ส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์	5,000
	2.3 ผลิต-จัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด	297,000
	2.4 ส่งเสริมการปลูกพืชปุ๋ยสดปรับปรุงบำรุงดิน	18,000
	2.5 พัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์	3,500
	3. ฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน	
	3.1 ผลิตหญ้าแฝกเพื่อปลูก	360,000
	3.2 ผลิตหญ้าแฝกเพื่อแจกจ่าย	73,000
	4. ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการพัฒนาที่ดิน (ต่อยอด)	4,000

ตารางที่ 7 - 2 สรุปกิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินและหน่วยงานที่สนับสนุนในเขตการใช้ที่ดิน

เขตการใช้ที่ดิน	กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดิน	กิจกรรมของหน่วยงานที่สนับสนุน
เขตเกษตรกรรม	พัฒนาศักยภาพพื้นที่การเกษตร/ลดต้นทุนการผลิต/พัฒนาสินค้า/เกษตรปลอดภัย 1. ปรับปรุงคุณภาพดิน -ส่งเสริมการปรับปรุงดินในพื้นที่ดินกรด ด้วยปูนโดโลไมท์ -ส่งเสริมการเพื่อผลผลิตข้าวในพื้นที่ดินเค็มน้อยและปานกลาง -ส่งเสริมการปลูกพืชปุ๋ยสด/พืชหมุนเวียนร่วมกับการไถกลบตอซัง 2. ส่งเสริมการใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร -ส่งเสริมการใช้น้ำหมักชีวภาพ เพื่อลดต้นทุนการผลิต -ส่งเสริมการใช้ปุ๋ยหมัก เพื่อปรับปรุงบำรุงดินและลดต้นทุนการผลิต	-สำนักงานเกษตรอำเภอกุมภวาปี จัดทำโครงการ การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าว การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน ร่วมกับการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ ปุ๋ยพืชสด และการใช้น้ำหมักชีวภาพ -สำนักงานเกษตรอำเภอกุมภวาปี จัดอบรมให้ความรู้การผลิตพืชตามระบบการผลิตเกษตรอินทรีย์ และส่งเสริมการใช้สารชีวภัณฑ์ การตรวจเยี่ยมแปลง และการจัดการตลาดเกษตร

ตารางที่ 7-3 เป้าหมายการดำเนินงาน และงบประมาณโครงการนำร่อง ตำบลเสอเพลอ อำเภอกุมภวาปี แผน 4 ปี (ปี 2565-2568)

หน่วยงาน.....สถานีพัฒนาที่ดินอุดรธานี.....

เขตการใช้ที่ดิน	งาน/โครงการ/กิจกรรม	หน่วยนับ	เป้าหมาย				รวม	งบประมาณ				รวม
			2565	2566	2567	2568		2565	2566	2567	2568	
	1.การบริหารน้ำ											
	1.1 แหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน	บ่อ	20	20	20	20	80	406,000	406,000	406,000	406,000	1,624,000
	2. การปรับปรุงบำรุงดิน											
	2.1 ส่งเสริมการปรับปรุงพื้นที่ดินกรด	ไร่	2,500	2,500	2,500	2,500	10,000	37,500	37,500	37,500	37,500	150,000
	2.2 ส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์	ราย	1,000	1,000	1,000	1,000	4,000	5,000	5,000	5,000	5,000	20,000
	2.3 ผลิต-จัดหาเมล็ดพันธ์พืชปุ๋ยสด	ตัน	10	10	10	10	40	297,200	297,200	297,200	297,200	1,188,800
	2.4 ส่งเสริมการปลูกพืชปุ๋ยสดปรับปรุงบำรุงดิน	ไร่	1,200	1,200	1,200	1,200	4,800	18,000	18,000	18,000	18,000	72,000
	2.5 พัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์	กลุ่ม	1	1	1	1	4	3,500	3,500	3,500	3,500	14,000
	3. ฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน											
	3.1 ผลิตหญ้าแฝกเพื่อปลูก	กล้า	300,000	300,000	300,000	300,000	1,200,000	360,000	360,000	360,000	360,000	1,440,000
	3.2 ผลิตหญ้าแฝกเพื่อแจกจ่าย	กล้า	100,000	100,000	100,000	100,000	400,000	73,000	73,000	73,000	73,000	292,000

ตารางที่ 7-3 เป้าหมายการดำเนินงาน และงบประมาณโครงการนำร่อง ตำบลเสอเพลอ อำเภอกุมภวาปี แผน 4 ปี (ปี 2565-2568) (ต่อ)

เขตการใช้ที่ดิน	งาน/โครงการ/กิจกรรม	หน่วยนับ	เป้าหมาย				รวม	งบประมาณ				รวม
			2565	2566	2567	2568		2565	2566	2567	2568	
	4. ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการพัฒนาที่ดิน											
	4.1 ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการพัฒนาที่ดิน	แห่ง	1	1	1	1	4	4,000	4,000	4,000	4,000	16,000
	5. พัฒนาพื้นที่เพื่อการสนับสนุนการปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสมตาม Agri-Map											
	-จัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ	ไร่	-	200	200	200	600	-	400,000	400,000	400,000	1,200,000
	6. จัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำพร้อมปลูกไม้ยืนต้นโตเร็ว	ไร่	-	15	15	15	45	-	25,500	25,500	25,500	76,500
	รวม							**1,204,200**	**1,629,700**	**1,629,700**	**1,629,700**	**6,093,300**

เอกสารอ้างอิง

กรมการปกครอง. 2562. **ข้อมูลจำนวนประชากรและบ้าน (ณ เดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2562).** แหล่งที่มา: http://www.dopa.go.th, 1 กรกฎาคม 2562.

กรมทรัพยากรน้ำบาดาล. 2558. **ข้อมูลบ่อน้ำบาดาล.** กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.

กรมพัฒนาที่ดิน.2557. **ดิน นิยามและความหมาย.** https://www.ldd.go.th/ofsweb/thaisoil/p2.htm, สืบค้นเมื่อวันที่ 22 มิถุนายน 2561.

กรมอุตุนิยมวิทยา. 2561. **สถิติภูมิอากาศ พ.ศ. 2561 (ไฟล์ข้อมูล).** กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร.

กลุ่มวิเคราะห์สภาพการใช้ที่ดิน. 2560. **แผนที่สภาพการใช้ที่ดิน มาตราส่วน 1: 25,000** (Shapefile)**.** กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน. กรุงเทพฯ.

กองสำรวจดินและวิจัยทรัพยากรดิน. 2561. **แผนที่ชุดดิน มาตราส่วน 1: 25,000** (Shapefile)**.** กรมพัฒนาที่ดิน. กรุงเทพฯ.

ศันสนีย์ อรัญวาสน์ และคำรณ ไทรฟัก. 2562. **คู่มือการประเมินคุณภาพที่ดินสำหรับการวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลและระดับจังหวัด**. กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

สำนักงานพัฒนาชุมชน. 2562. **ข้อมูลด้านรายได้ของเกษตรกรเป็นรายอำเภอ.** กรมพัฒนาชุมชน.

องค์การบริหารส่วนตำบลเสอเพลอ. 2562. **แผนพัฒนาท้องถิ่น ปี 2561-2565.** องค์การบริหารส่วนตำบลเสอเพลอ. จังหวัดอุดรธานี.

ภาคผนวกที่ 1

การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับต้นทุนและผลตอบแทนพืชชนิดต่างๆ

1. ข้อมูลเกี่ยวกับต้นทุนและผลตอบแทนชนิดพืชเศรษฐกิจ ตำบลเสอเพลอ

จากการทำ PRA ข้อมูลการผลิตต่างๆ ที่ได้จากเกษตรกรข้อมูล ดังนี้

1) พืชหลักในตำบลเสอเพลอ มีพืชเศรษฐกิจหลัก 3 ชนิด ได้แก่

1.1) ข้าว 12,960 ไร่ เขตนาน้ำฝน

- พื้นที่นาลุ่ม 10,868 ไร่
  พันธุ์ที่ปลูก กข6 กข15 และ มะลิ105
- พื้นที่นาดอน 2,092 ไร่
  พันธุ์ที่ปลูก กข6 กข15 และ มะลิ105

ต้นทุนการผลิต		
- ไถนา 2 รอบ รอบละ 400/350 บ./ ไร่	750	บาท/ไร่
- ค่าจ้างปักดำ	1,000	บาท/ไร่
- ค่าพันธุ์ข้าว	120	บาท/ไร่
- ค่าขนส่ง	200	บาท/ไร่
- ค่ารถเกี่ยว	1,000	บาท/ไร่
- ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ	800	บาท/ไร่
รวมต้นทุนการผลิตข้าว	**3,870**	**บาท/ไร่**
ผลผลิตข้าวนาลุ่ม		
- ข้าวเหนียว	350 – 365	กก./ไร่
- ข้าวจ้าว	400 – 450	กก./ไร่
ผลผลิตข้าวนาดอน		
- ข้าวเหนียว	250 – 300	กก./ไร่
- ข้าวจ้าว	300 – 350	กก./ไร่
ราคาผลผลิตข้าวเปลือกเหนียวนาปี	12 – 15	บาท/ กก.
ราคาผลผลิตข้าวเปลือกจ้าวนาปี	14 - 18	บาท/ กก.
รายรับข้าวนาลุ่ม		
- ข้าวเหนียว	4,200– 4,380	บาท/ไร่
- ข้าวจ้าว	5,600 – 6,300	บาท./ไร่
รายรับข้าวนาดอน		
- ข้าวเหนียว	3,000 – 3,600	บาท./ไร่
- ข้าวจ้าว	4,200 – 4,900	บาท./ไร่
สรุปกำไรจากการทำนาข้าว		
กำไรข้าวนาลุ่ม		
- ข้าวเหนียว	330 – 510	บาท/ไร่
- ข้าวจ้าว	1,730 – 2,430	บาท/ไร่

กำไรข้าวนาดอน

- ข้าวเหนียว (-) 870 – (-)270 บาท/ไร่
- ข้าวจ้าว 330 – 1,030 บาท/ไร่

1.2) อ้อย 10,133 ไร่ พันธุ์ที่ปลูก ขอนแก่น 3

ต้นทุนการผลิต อ้อย (ตอ1)

-ค่าไถ	600	บาท/ไร่/ปี
- ค่าแรงงานปลูก	500	บาท/ไร่/ปี
- ค่าท่อนพันธุ์	1,000	บาท/ไร่/ปี
- ค่าเก็บเกี่ยว	500	บาท/ไร่/ปี
- ค่าขนส่ง	300	บาท/ไร่/ปี
- ค่าปุ๋ยเคมี	1,000	บาท/ไร่/ปี
- ค่าสารเคมี/ค่ากำจัดวัชพืช	400	บาท/ไร่/ปี
รวมต้นทุนการผลิตอ้อย	**4,300**	**บาท/ไร่/ปี**
ผลผลิตอ้อยพันธุ์ขอนแก่น 3	8	ตัน/ไร่/ปี
ราคาอ้อยโรงงาน	600	บาท/ตัน
รายรับจากการปลูกอ้อย	4,800	บาท/ไร่/ปี
สรุปกำไรจากการปลูกอ้อย	**500**	**บาท/ไร่/ปี**

1.3) มันสำปะหลัง 3,723 ไร่ พันธุ์ที่ปลูก ระยอง 72

ต้นทุนการผลิต

-ค่าไถ	600	บาท/ไร่
- ค่าแรงงานปลูก	500	บาท/ไร่
- ค่าท่อนพันธุ์	700	บาท/ไร่
- ค่าเก็บเกี่ยว	500	บาท/ไร่
- ค่าขนส่ง	300	บาท/ไร่
- ค่าปุ๋ยเคมี	250	บาท/ไร่
รวมต้นทุน	**2,820**	**บาท/ไร่**
ผลผลิต	2,500	กก/ไร่
ราคา	3	บาท/กก
รายรับ	7,500	บาท/ไร่
สรุปกำไร	**4,680**	**บาท/ไร่**

2.) การวิเคราะห์พื้นที่

จากการทำ PRA ได้พบว่าเกษตรกรในพื้นที่ตำบลเสอเพลอ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี ประสบปัญหาราคาและผลผลิตพืชเศรษฐกิจหลักตกต่ำเป็นอย่างมาก ต้นทุนในการผลิต/ไร่สูง เกษตรกรจึงต้องการทางเลือกในการประกอบอาชีพเพิ่มเติม โดยความต้องการของเกษตรกรที่จะปรับเปลี่ยน มีดังนี้

1. เกษตรผสมผสาน
2. ไม้ผล
3. ข้าวโพด
4. ไม้ไผ่
5. พืชผัก
6. ตระกูลถั่ว
7. ปศุสัตว์

จากการวิเคราะห์พื้นที่และเกษตรในพื้นที่ตำบลเสอเพลอ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ต้องการลดพื้นที่ทำนา เปลี่ยนพื้นที่บางส่วนขุดสระน้ำในไร่นา พร้อมปลูกไม้ผลไม้ยืนต้น และพืชผัก เพื่อเปลี่ยนรูปแบบการผลิตจากเกษตรเชิงเดี่ยวมาเป็นเกษตรแบบผสมผสมผสานและเลี้ยงสัตว์ เพราะเกษตรกรที่ทำนา ทั้งนาลุ่มและนาดอนส่วนใหญ่ผลิตเพื่อบริโภคแล้วจำหน่ายเพียงส่วนน้อยเท่านั้น แต่พื้นที่ส่วนใหญ่ในตำบลเสอเพลอ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี เป็นพื้นที่ที่ยังขาดแคลนแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร แหล่งน้ำต้นทุนที่จะนำมาผลิตสินค้าต่างๆ ตื้นเขิน เสื่อมโทรม จากการชะล้างพังทลายของดิน ที่เกิดจากการทำการเกษตรที่ขาดการจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ และดินยังเสื่อมสภาพจากการทำเกษตรแบบเคมี การใช้สารเคมีมาเป็นเวลานาน จากเหตุผลดังกล่าว เกษตรในพื้นที่ตำบลเสอเพลอส่วนใหญ่ จึงเริ่มต้องการที่จะปรับเปลี่ยนพื้นที่ของตัวเองมาเป็นเกษตรแบบผสมผสาน และลดการใช้สารเคมีหันมาใช้สารอินทรีย์เพิ่มขึ้นเพื่อเป็นการลดต้นทุนการผลิต แต่เกษตรกรบางรายยังขาดความรู้ ความเข้าใจ ในเรื่องของการใช้สารอินทรีย์ชนิดต่าง ๆ ดังนั้น กรมพัฒนาที่ดิน ซึ่งมีบทบาทและหน้าที่ในการให้ความรู้ในงานด้านการพัฒนาที่ดินในเรื่องต่าง ๆ เพื่อนำไปถ่ายทอดและแนะนำเกษตรกร และร่วมบูรณากรกับหน่วยงานต่างๆ ในพื้นที่ เพื่อช่วยหเกษตรกรสามารถนำไปปฏิบัติได้จริงและขยายผลต่อไป และที่สามารถพัฒนาให้เกิดความยั่งยืนต่อไปได้